T.C

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE ÇOCUK SUÇLULUĞU: TEKİRDAĞ İLİ ÖRNEĞİ

DİLARA TOĞUÇ

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. AYTEKİN GELERİ

EDİRNE 2021

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan tez çalışmasında, elde edilen ve kullanılan verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde yapıldığını, tezin etik kurallara uygun şekilde yazıldığını, tezde kullanılan tüm verilerin ve literatür bilgilerinin akademik ve etik normlara uygun şekilde kaynak gösterilerek yer verildiğini, tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün Trakya Üniversitesi ya da diğer üniversitelerde tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

25.02.2021

Dilara TOĞUÇ

Tezin Adı: Türkiye'de Çocuk Suçluluğu: Tekirdağ İli Örneği

Hazırlayan: Dilara TOĞUÇ

ÖZET

Çocuk suçluluğu kavramı ilk kez Aydınlanma Döneminde Papa XI. Clemens tarafından kullanılmıştır. Modern Dönem ile çocuk suçluluğu hem kavramsal olarak hem de ceza normu açısından tanımlanmıştır. Çocuk suçluluğu, ceza normları ile sınırları belirlenen, yapılması yasaklanan eylemlerin reşit olmayanlar tarafından ihlal edilmesidir. Çocuk suçluluğunu diğer suçluluk tanımlarından ayıran özelliği tanımın yaş aralığı belirtilerek sınırlandırılmasıdır. Alt sınırı her toplumun ceza normlarında farklılık göstermektedir. Üst sınır için ise genel kabul on sekiz yaş olarak belirtilmiştir. Üst sınırı ergenlik döneminin son bulduğu yaş olarak ifade edebiliriz. Çocuk suçluluğu Türkiye'de ve dünyada, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları ile yükselişe geçmiştir. Bu yükseliş çocuk suçluluğu hakkında akademik çalışmaların yapılması gerektiğini göstermiştir. Çocuklar, hem toplumun ürünüdür hem de toplumun geleceğidir. Bu nedenle çocuk suçluluğu, toplumların hedeflediği geleceğe ulaşmaları için önemle üzerinde durulması gereken bir konudur.

Bu çalışmada, Tekirdağ İl'i özelinde çocuk suçluluğu profili araştırılmıştır. Araştırmamızda Tekirdağ İl'i kapsamında suça sürüklenen çocukların tüm kimlik bilgileri gizli kalmak koşulu ile Tekirdağ Valiliği'nden 05/03/2020 tarihinde8936 sayılı dilekçe ile gerekli izinler alınmış ardından Tekirdağ İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Çocuk Şube Müdürlüğün de haklarında adli işlem yapılan 1040 çocuğa ait 540 evrak demografik, sosyal ve benzeri yönlerden incelenmiştir. Araştırma sonucunda Tekirdağ İl'inde ağırlıklı olarak 15-18 yaş aralığında, ilköğretim mezunu, madde bağımlılığı olmayan çoğunlukla kentsel yerleşim alanında yaşayan erkek çocuklarının suça sürüklendiği tespit edilmiştir. Suça sürüklenen çocukların genelde kişilere (saldırı ve yaralama) ve mala karşı suçlar(hırsızlık ve gasp) gibi küçük ölçekli suçlara sürüklendiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Suç ve Çocuk, Çocuk Suçluluğu, Suça Sürüklenen Çocuklar

Thesis Name: Juvenile Delinquency in Turkey: A Case in The Cities of Tekirdağ

Preparedby: Dilara TOĞUÇ

ABSTRACT

The concept of juvenile delinquency was first used by Pope XI Clemens in the Enlightenment era. In modern era, juvenile delinquency was defined both conceptually and in terms of punishment norm. Juvenile delinquency, whose limits are determined by penal norms, is the violation of prohibited acts by minors. The feature that distinguishes juvenile delinquency from other definitions of crime is that its definition is limited by specifying an age range. The lower limit of this age range differs in each society's penal norms. For the upper limit, common view was specified as eighteen years of age. In fact, the upper limit can be expressed as the age at which adolescence ends. Juvenile delinquency in the world and in Turkey has risen with the first and second World Wars, manifesting the urgent need for academic studies on the concept. Children, as well as being the product of society, are the future of a society. Therefore, juvenile delinquency is an issue that needs to be emphasized in all societies in order to reach the future that is aimed.

In this study, juvenile delinquency in Tekirdağ province was examined. Throughout the research, 540 different records and documents containing the identity informations of 1040 children who were dragged into crime in Tekirdağ province were acquired from Provincial Police Headquarters with an official permission from Governor's Office dated 05.03.2020 and numbered 8936. The acquired data were analyzed in terms of its demographical and social aspects. Research revealed that children who were dragged into crime in Tekirdağ province are mostly male children between the ages of 15-18 who do not have substance abuse. They are primary school graduates and they live in urban settlements. Their delinquencies are small-scale such as crimes against people (assault and injury) and property (theft and extortion).

KeyWords: Crimeand Children, Juvenile Delinquency, Children Draggedin to Crime

ÖN SÖZ

Bu araştırmanın amacı toplumsal sorun haline gelen suça sürüklenen çocukların Tekirdağ İl'i kapsamında incelenmesidir. Araştırmamız Tekirdağ Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'nden edinilen bilgiler ve Tekirdağ Kapalı T Tipi Cezaevinde bulunan hükümlü çocuklar ile mülakattan oluşacaktı fakat bütün dünyayı saran COVID-19 salgını nedeni ile cezaevine giriş için izin alınamamıştır. Alternatif yol olarak Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Tekirdağ İl Müdürlüğü yetkilileri ile görüşülmeye çalışılmış ancak yetkililer tarafından COVİD-19 salgını nedeni ile olumsuz geri dönüş alınmıştır. Bu nedenle çalışmamız,05/03/2020 tarihinde8936 sayılı dilekçe ile Tekirdağ Valiliği'nden gerekli izin alınmak suretiyle İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Çocuk Şube Müdürlüğü'n de görevli personelin eşliğinde haklarında adli işlem yapılan 1040 çocuğa ait 540 adet suç evrakı demografik, sosyal ve benzeri yönlerden incelenmek suretiyle gerçekleştirilmiştir.

Tez yazım sürecinde yardım ve desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Aytekin GELERİ'ye teşekkür ederim. Maddi ve manevi her koşulda beni yalnız bırakmayan kıymetli babam Şevket TOĞUÇ'a, hayatın her anında güçlü kadın olmayı öğreten kıymetli annem Leyla TOĞUÇ'a ve sevgili kardeşim Berfin TOĞUÇ'a destekleri için teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **I**
ABSTRACT ..... **II**
ÖN SÖZ ..... **III**
İÇİNDEKİLER ..... **IV**
KISALTMALAR ..... **VI**
GİRİŞ **1**
BİRİNCİ BÖLÜM **5**
SUÇ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE **5**
1.1. SUÇ 5
1.1.1. Suçluluk Duygusu 10
1.2. SUÇ TEORİLERİ 11
1.2.1. Biyolojik Suç Teorileri 11
1.2.2. Psikolojik Suç Teorileri 13
1.2.3. Sosyolojik Suç Teorileri 15
1.2.3.1. Suç Ekolojisi Kuramı: Sosyal Düzensizlik Teorisi 16
1.2.3.2. Kontrol Teorileri 18
1.2.3.2.1. Sosyal Bağ Teorisi (SBT) 19
1.2.3.3. Anomi ve Gerilim Teorileri 22
1.2.3.4. Öğrenme Teorileri 23
1.2.3.4.1. Ayırıcı Birliktelikler Teorisi 24
1.2.3.4.2. Nötrleştirme Teknikleri 26
1.2.3.5. Damgalama Teorisi 27
İKİNCİ BÖLÜM **29**
ÇOCUK ve ÇOCUK SUÇLULUĞU **29**
2.1. ÇOÇUK 29
2.1.1. Uluslararası Hukukta Çocuk 31
2.1.2. Türk Hukukunda Çocuk 33
2.2. ÇOCUK SUÇLULUĞU KAVRAMI 34
2.2.1.ÇocukSuçluluğunun Tarihsel Gelişimi 36

2.2.2. Uluslararası Düzenlemelerde Çocuk Suçluluğu 38
2.2.3.Türk Hukuk Sisteminde Çocuk Suçluluğu 42
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 44
ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN NEDENLERİ: TEKİRDAĞ'DA ÇOCUK SUÇLULUĞU 44
3.1. ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN NEDENLERİ 44
3.1.1. Bireysel Nedenler 46
3.1.1.1. Biyolojik Nedenler 46
3.1.1.2. Psikolojik Nedenler 51
3.1.2. Aileden Kaynaklı Nedenler 52
3.1.2.1. Anne Babanın Çocuklarıyla İlişkilerinde Sorunlar Yaşanması 54
3.1.2.2. Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumunun Düşük Olması 58
3.1.2.3. Ailedeki Çocuk Sayısının Fazla Olması 62
3.1.2.4. Aile İçi Şiddetin Varlığı 64
3.1.2.5. Parçalanmış Aile Yapısı 67
3.1.2.6. Suç İşleyen Aile Üyelerinin Varlığı 69
3.1.3. Çevresel Nedenler 70
3.1.3.1. Okul ve Akran Grubu 71
3.1.3.2. Kentleşme ve Göçler 76
3.1.3.3. Kitle İletişim Araçları 83
SONUÇ 87
KAYNAKÇA 101

KISALTMALAR

AKT: Aktaran

ÇERSAH: Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları

EGM: Emniyet Genel Müdürlüğü

ÖKT: Öz Kontrol Teorisi

SBT: Sosyal Bağ Teorisi

TBMM İHİK: Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu

UNİCEF: United Nations International Children's Emergency Fund

GİRİŞ

Suç, varlığı ve tanımı çok eskilere dayanan bir olgudur. Suç, her kavram gibi bulunduğu dönemin özelliklerine göre farklı tanımlanmaktadır. Modern Dönem öncesi olarak ifade edebileceğimiz dönemlerde suç daha çok ruhsal ve duygulara bağlı işlenen bir eylem olarak tasvir edilmiştir (Güven, 2018: 176). Antik Çağ'ın ünlü düşünürü Platon suçu ruhsal bir hastalık olarak tanımlamıştır (akt. Akpınar, 2018: 19). Antik Çağ'ın diğer bir düşünürü olan Hobbes ise suçu insanın doğasında var olan arzuların karşılığı oluşan bir durum olarak nitelendirmiştir (akt. Yavuzer, 1986: 38). Egemen devlet anlayışını olduğu dönemde suç artık egemenin oluşturduğu otoritenin tehdit edilmesi olarak görülmüştür. Modern Dönem ile suç hukuk alanı başta olmak üzere sosyoloji, din, toplum, psikoloji ve diğer birçok farklı alanın inceleme konusu olmuştur. Suçun tanımının değişmesinin yanı sıra suç eyleminin yaptırımları da bu dönemde belirlenmiştir. Suçun yaptırımlarının sınırları ceza hukuku alanı ile çizilmiştir (Güven, 2018: 177).

Günümüzde suç denildiğinde kriminoloji bilimi akla gelmektedir. Kriminoloji suçu sosyal bir olgu olarak ele almakta ve ceza hukuku tarafından belirlenen kuralların ihlal edilmesi olarak tanımlamaktadır (Akıncı, 2013: 28).

Çocuğun tanımı tarihsel gelişimi ile ilk kez Aries tarafından yapılmıştır. Aries çocuğu Modern Döneme ait olan bir kavram olarak ele almıştır. Modern Dönem öncesi çocuklar günahkâr varlıklar olarak tanımlanmaktadır. Günahkâr oldukları için çocukların dilsiz yaratıldıkları düşüncesi hâkimdir (Öztürk, 2017: 260).

Modern Dönem ile çocuk, bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde olan insan yavrusu olarak kabul edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2007: 263). Bu dönemle birlikte çocuk artık günahkâr bir varlık değildir ve kendilerine ait bir yaş aralığının olduğu özel varlıktır.

Çocuk toplumdan topluma hatta aynı toplum içinde farklı dönemlerde farklı tanımlanabilmektedir. Çünkü çocuklar yaşadıkları toplum ile sıkı bir bağ içerisindedir. Hem o toplumun ürünü hem de o toplumun geleceğini oluşturmaktadır. Farklılıklar olsa da ortak olan şey "çocuk" teriminin bizlerde uyandırdığı hislerdir. Çocuk kelimesi hepimizde merhamet hissini uyandırmaktadır.

Çocuk suçluluğu, çocuk gibi masum bir varlık ile suç gibi toplumun huzur, birlik ve esenliğini bozan iki oldukça zıt kavramın bir araya geldiği bir kavramdır. Roma İmparatorluğu öncesi döneme kadar suç işleyen çocuk kavramı suç literatürün de yer almamaktadır. Bunun nedeni çocukların da yetişkinler ile aynı ceza yaptırımına tabi tutulmasıdır. Sanayi Devrimi, Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı ile artan çocuk suçluluğu oranları çocuklar için hukuk alanında ayrı yer verilmesi gerektiğini göstermiştir (Uzun, 2015: 66).

Günümüzde çocuk suçluluğunun kabul edilen en genel tanımı "reşit olmayanın suçluluğu" şeklindedir (Bülbül ve Doğan, 2016: 34). Ceza normları tarafından çocuk suçluluğu yaş aralığı ile sınırlanmaktadır. Bu yaş aralığı ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Türkiye'de çocuk suçluluğu 12 yaş ile 18 yaş aralığında belirlenmiştir. 12 yaş altı olan çocuklar cezalandırılmamaktadır.

Uluslararası alanda çocuk suçluluğu ilk kez Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 29 Kasım 1985'de Pekin-Beijing Kuralları'n da "Çocuk suçlu: Suç işlediği iddia edilen ya da suç işlediği ortaya çıkan bir çocuk" olarak tanımlanmıştır. Çocuk suçluluğunun on sekiz yaşından küçükler tarafından işlenmesi halinde gerçekleşeceği belirtilmiştir (UNİCEF, 2013: 32).

Çocuk suçluluğunun uluslararası hukuk alanında tanımı konusunda Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No:10 Çocuk Adaletinde Çocuk Hakları Sözleşmesi oldukça önemli yer tutmaktadır. Çünkü belirtilen Sözleşme ile çocuklar artık "suç işleyen çocuk" olarak değil "suça sürüklenen çocuk" olarak tanımlanmaktadır. Sözleşme ile suça sürüklenen çocukların ceza yaptırımlarının da yetişkinlerden ayrı tutulması gerektiği vurgulanmıştır (UNİCEF, 2007: 15).

Türk hukuk kaynaklarında çocuk suçluluğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No:10 Çocuk Adaletinde Çocuk Hakları Sözleşmesi kapsamında 2005 yılından itibaren çocuk suçluluğu terimi yerine suça sürüklenen çocuk terimini kullanmıştır. Çocuk Koruma Kanunu'nda suça sürüklenen çocuk "Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk" olarak tanımlanmaktadır.

Çalışmamız için Tekirdağ ili seçilmiştir. Bunun birkaç önemli nedeni bulunmaktadır. Tekirdağ, on bir ilçeden oluşan ve topraklarının tamamı Trakya Bölgesinde bulunun bir ildir. Sahip olduğu coğrafi özellikleri ve gelişmiş sanayi sektörü ile Tekirdağ çok göç alan bir ildir. Hızlı kentleşmenin yaşanması ve İstanbul'a yakın olması nedeniyle Tekirdağ ilinde, nüfus hareketliliğinin sonucu olarak suç oranlarında artış görülmektedir. Çocuk suçluluğunun da bu konudaki önemli sorun alanlarından biri olması nedeniyle çalışmamızda Tekirdağ ili özelinde çocuk suçluluğu konusu ele alınmıştır.

Bu çalışmanın amacı Tekirdağ ilinde çocuk suçluluğunun profil yapısını incelemektir. Çalışmamız Tekirdağ Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'nden edinilen bilgiler ve Tekirdağ Kapalı T Tipi Cezaevinde bulunan hükümlü çocuklar ile mülakattan oluşacaktı fakat bütün dünyayı saran COVID-19 salgını nedeni ile cezaevine giriş için izin alınamamıştır. Bu nedenle çalışmamız Tekirdağ Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'nde 2019 yılında haklarında adli işlem yapılan 1040 suça sürüklenmiş çocuğa ait 540 evrak incelenmek suretiyle gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, içerik ve kapsam olarak belirli bir sınırlılığa sahip olmaları nedeniyle ayrı bir bölüm içinde analiz edilmemiş, üçüncü bölümde uygun konular içerisinde değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın iki hipotezi bulunmaktadır. Hipotezlerimizden birincisi çocukların suça sürüklenmesinde aileden kaynaklı nedenlerin etkin bir rol oynadığı ve sağlıklı, mutlu aile ortamından uzaklaşan çocukların çevreden kaynaklı nedenler ile daha kolay suça sürüklendiği varsayımına dayanmaktadır. Çalışmamızın ikinci hipotezi ise Tekirdağ İl'in de erkek çocukların kız çocuklara oranla daha fazla suça sürüklendiği varsayımına dayanmaktadır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm suç ve suç teorilerinden oluşmaktadır. Bu bölümde ilk olarak suçun kapsamlı tanımı ele alınmaktadır. Daha sonra suç ve suçluluk duygusu arasındaki bağı anlaşılır kılmak için suçluluk duygusu incelenmektedir. Birinci bölümün devamında suç teorileri biyolojik suç teorileri, psikolojik suç teorileri ve sosyolojik suç teorileri olmak üzere üç alt başlık şeklinde detaylı bir şekilde incelenmektedir.

İkinci bölüm çocuk ve çocuk suçluluğundan oluşmaktadır. Çocuğun tanımı hem toplumsal anlamda hem de hukuksal anlamda yapılmaktadır. Bu bölümde daha sonra çocuk suçluluğu kapsamlı bir biçimde incelenmektedir. Çocuk suçluluğu hem uluslararası hem de ulusal kaynaklara dayalı olarak ortaya konulmaktadır.

Üçüncü bölüm çocuk suçluluğunun nedenlerini içermektedir. Konu, bireysel nedenler, aileden kaynaklı nedenler ve çevreden kaynaklı nedenler olmak üzere üç ana alt başlık altında anlatılmaktadır. Çocuk suçluluğunun nedenlerinin zengin bir teorik çerçeve içerisinde incelendiği bu bölümde konu ile ilgili yapılmış saha çalışmaları verilerinden yoğun olarak yararlanılmaktadır. 2019 yılında Tekirdağ İl'inde suça sürüklenen 1040 çocukla ilgili olarak Tekirdağ Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'nden alınan veriler bu bölümde konusuna uygun yerlerde analiz edilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. SUÇ

Tarihsel süreç içerisinde suçun tanımı ve suçu oluşturan eylemlerin neler olduğu konusunda dönemin koşullarına göre farklı yaklaşımlar ortaya konmuştur. Antik Çağın ünlü düşünürlerinden Platon suçu ruhsal bir hastalık olarak tanımlamıştır. Bu tanımlamanın nedeni Platon'un suçu, suç işleyen bireyin haz arama duygusunun baskınlığı ve tutkularının esiri olmasının sonucu gerçekleşen bir eylem olarak görmesidir (akt. Akpınar, 2018: 19). Benzer şekilde Hobbes (akt. Yavuzer, 1986: 38)insanın, doğası gereği arzuları için yaşadığını söylemiştir. Bu arzuların başında kazanç elde etme, sahip olduğu statüyü kaybetmeme ve güvenliğini sağlama gelmektedir. Bu arzuların tatmin edilmesi peşinde giden birey, başkalarına zarar vermek de dâhil olmak üzere her türlü yola başvurmaktadır. Bireyin bu tercihi doğasından kaynaklıdır. Bu yaklaşımlardan yola çıkarak insanlığın varoluşundan beri suçun varlığından bahsedebiliriz. Gruplar halinde yaşayan insanoğlu arzularının tatmini ve yaşamını sürdürebilmek için sürekli etkileşim halindedir. Bu etkileşim suçun doğmasına ve varlığını devam ettirmesine neden olmuştur.

Modern öncesi dönemde suçu tanımlayan ve suçun yaptırımlarını konu alan yazılı kaynaklar oldukça sınırlıdır. Çoğunlukla ruhani suç açıklamaları üzerinde durulmuştur. Suçun taraflar arasındaki uyumsuzluktan doğduğunu düşünen bu açıklamalar, suçun yaptırımlarını da taraflar arasındaki hesaplaşma şeklinde çözümleme yoluna gitmiştir. Oldukça katı olan bu yaptırımlar halka açık alanlarda gerçekleştirilmiştir. Fiziksel bütünlüğü hedef alan işkenceler bu yaptırımlara örnek verilebilir (Güven, 2018: 176-177).

Egemen devlet anlayışı ile suç ve ceza politikası ortaya çıkmıştır. Yeni yönetim sistemi ile suçun tanımı da değişmiştir. Suçun tanımı, egemenin oluşturduğu otoritenin tehdit edilmesi olarak değişmiştir (Güven, 2018: 176-177).

Modern toplumlarda suç, hukuk başta olmak üzere sosyoloji, din, toplum, psikoloji ve diğer birçok alanı ilgilendiren bir olgudur. Hukuki anlamda suç, toplumun güvenliğini ve huzurunu korumak amacıyla devlet tarafından yasalarda suç olarak tanımlanan ve herkes tarafından bilindiği kabul edilen, ihlali sonucunda yaptırımların öngörüldüğü icrai veya ihmali hareketlerdir (Aydın, 2002: 136). Bir eylemin suç sayılması için hukuki bir ihlalin olması gerekmektedir (Hafızoğulları ve Güngör, 2007: 22).

Kriminoloji, suçu sosyal bir olgu olarak tanımlamaktadır ve bu olgunun bilimsel incelemesini yapmaktadır. Kriminolojik açıdan suç, ceza hukuku tarafından sınırları çizilen kuralların ihlalidir. Kriminolojinin suça ilişkin konularda incelemede kullandığı ölçütler şunlardır:

- Suçun niteliği ve miktarı,
- Suçun ve suçluluğun nedenleri,
- Ceza hukukunun gelişmesi ve ceza adaletinin yerine getirilmesi,
- Suçun özellikleri,
- Suçluluk biçimleri,
- Suçluluğun ıslahı,
- Suçun sosyal değişime etkileri.

Belirtilen ölçütler ile suçun neden işlendiği ve nasıl işlendiği konuları incelenir. Suçu kimin işlediği üzerinde durulmaz. Kriminoloji bilimi, ceza hukuku ile sıkı bir bağ içindedir. Karşılıklı olarak birbirlerini beslemektedirler. Aralarındaki fark, kriminolojinin ceza hukukundan daha geniş bir bakış açısına sahip olmasıdır (Akıncı, 2013: 27-35).

18.yüzyılda kriminolojik açıdan suçun insanın fizyolojik ve biyolojik özelliklerinden kaynaklı olduğu görüşü hâkimdi. 19.yüzyılda Klasik Okul ile kriminoloji bilimsel anlamda gelişmiştir. Klasik Okulun temeli suç ve hukuktur. Bu Okul insanı düşünebilen bir varlık olarak tanımlamıştır. İnsan hakları, adil yargılama ve ceza yaptırımları gibi günümüz ceza hukukunda kullanılan birçok olgu da bu Okul tarafından bilimsel bir çerçevede tanımlanmıştır. Klasik dönemde yer alan diğer bir okul Pozitivist Okuldur. Pozitivistlere göre suç, Klasikçilerin incelediği bilimsel alanın ötesinde biyoloji, psikoloji ve sosyolojiyi içine alan bir kavramdır. Pozitivistler, özellikle suçlu insan davranışı üzerine çalışmalar yapmışlardır. Pozitivistler, farklı birey ve toplum yapılarını istatiksel verilerle incelemişler, Klasiklerin yanı sıra kriminoloji alanına matematiksel bir yorum getirmişlerdir. Günümüz kriminolojisine büyük katkılar sağlayan diğer okul Chicago Okulu olmuştur. Bu okul, kriminoloji bilimi dâhil ekonomi, sosyal psikoloji ve sosyoloji alanlarına da büyük katkılar sağlamıştır. Chicago Okulu kriminolojik açıdan suçu değişen yaşam koşulları ve yerleşim türlerinin bir sonucu olarak ele almıştır. Çevrenin vurgulandığı bu yaklaşımda suç, çevre etkisi ile oluşan ve devam eden bir olgu olarak kabul edilmiştir (Akıncı, 2013:113-135).

Sosyolojik açıdan suç, toplumsal bir sorundur. Bireysel alanın dışına çıkıp kamusal alanın içine giren, devlet müdahalesini gerekli kılan yasaklı eylemlerdir. Suçu sosyal bir olgu olarak gören sosyoloji suçu tanımlarken siyaset, ekonomi, eğitim gibi alanlarla ilişkilendirir ve toplumsal yapı ile bağını oluşturur (Akpınar, 2018: 18-23).

Sosyoloji alanında önemli yeri olan Durkheim, suçun toplumsal farklılıklardan kaynaklı kaçınılmaz bir olgu olduğunu, suçun işlenmediği toplumsal yapının var olmadığını; aşırıya kaçılmadığı sürece suçun olağan bir şey olduğunu belirtmiştir. Durkheim'e göre suçun varlığı o toplumun karşılıklı etkileşimde olduğunu göstermektedir. Karşılıklı etkileşimde olan toplum iletişime açık, kalıplaşmamış bir yapı özelliğini yansıtır. Bu durum ise aslında sağlıklı bir toplumsal yapının varlığının göstergesidir (akt. Hatipoğlu, 2008: 34-35).

Ceza hukuku kurallarını toplumsal yapıya göre şekillendirmek ve toplumsal yapıyı korumak devletin görevidir. Devlet bu yetkisini kullanırken suçun unsurlarını değişen toplumsal yapıya göre tanımlamaktadır. Suçun unsurları zamana ve toplumsal yapıya bağlı olarak farklılıklar gösterebilmektedir. Suçun unsurları ilk defa XVI. yüzyıl da İtalyan yazarlar tarafından ele alınmıştır. Dönemin hukuk yazarları suçun unsurlarını: yasa, irade, eylem, insan ve saik olarak belirtmiştir (Alacakaptan, 1975: 2-5).

Türk Hukuku'nda suçun unsurları 1982 Anayasasının 38. maddesinde; "masumiyet karinesi, suç ve cezada kanunilik ilkesi, ceza sorumluluğunda şahsilik ve ceza ve ceza yerine geçen tedbirlerin ancak kanun tarafından belirleneceği'' şeklinde ifade edilmiştir. Masumiyet karinesi kimsenin, suç işlediği hükmen kesinleşmeden suçlu sayılmayacağını ifade eder. Kanunilik ilkesi ile kanunda açıkça suç sayılmayan eylemlerin suç olarak tanımlanmaması gerektiği belirtilmiştir. Bu ilkeye göre hiç kimse kanunda açıkça suç sayılmayan bir eylemden dolayı ceza yaptırımına ve güvenlik tedbirlerine maruz kalamaz. Kanunda belirtilen suç tanımları bağlayıcıdır ve kıyas yolu ile kanunda belirtilen suç çeşitleri artırılamaz. Aynı zamanda alınması gereken tedbir ve uygulanması gereken cezai yaptırımlar da kanuna dayanmalıdır. Böylelikle 1982 Anayasasında açıkça belirtilen kanunilik ilkesinin sonucu olarak, idari işlemlerle suç tanımlaması yapılamayacağı söylenebilir. Ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi ile kişilerin işlediği suçların yaptırımlarından kendilerinin sorumlu olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca maddenin devamı ve genel içeriğinde kimsenin kendisi ve yakınları için suç niteliği taşıyan bir ifade vermesi yönünde zorlanamayacağı da belirtilmiştir (Alacakaptan, 1975: 1).

8965 Sayılı Türk Ceza Kanunu suçun önlenmesi ve cezai yaptırımların belirtilmesi için uygulanan temel kanundur. Türk Ceza Kanunu genel ve özel hükümlerden oluşmaktadır. Özel hükümler ceza türlerini ve yaptırımlarını belirtmektedir. Hukuk kaynaklarında suçun çeşitleri toplumların siyasi, hukuki ve kültürel yapılarına göre değişmektedir (Alacakaptan, 1975: 1).

Türk Ceza Kanunda suç türleri: Vatana ihanet suçları, ekonomi, sanayi ve ticarete ilişkin suçlar, bilişim suçları, devlet yönetimine karşı suçlar, adliyeye karşı işlenen suçlar, kamu düzenine karşı işlenen suçlar, kamu güvenliğine karşı işlenen suçlar, kamu görevlilerine karşı işlenen suçlar, kamu esenliğine karşı işlenen suçlar, genel ahlak ve aile düzenine karşı işlenen suçlar, kişiye karşı işlenen suçlar ve ulaşım araçlarına veya sabit platformlara karşı suçlar olarak sıralanmıştır. Bu suçlar kişiye karşı suçlar dışında genel olarak ülke düzenini bozmaya yönelik büyük çaplı suçlardır. Kişiye karsı suçlar ise diğer suçlara kıyasla daha sık rastlanabilecek daha küçük çaplı suçlardır. Kişiye karşı suçlar, Türk Ceza Kanununun 81-168.maddeleri arasında on bölüm içerisinde düzenlemiştir. Bu bölümler:

1. Hayata karşı suçlar,
2. Vücut dokunulmazlığına karşı suçlar,
3. İşkence ve eziyet,
4. Koruma, gözetim, yardım veya bildirim yükümlülüğünün ihlali,
5. Çocuk düşürtme, düşürme veya kısırlaştırma,
6. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar,
7. Hürriyete karşı suçlar,
8. Şerefe karşı suçlar,
9. Özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar,
10. Malvarlığına karşı suçlardır.

Bir ülke içinde işlenen suçlar ulusal suç olmanın ötesinde bazı özelliklere sahip olduğundan hem ulusal hem de uluslararası hukukun konusu olmaktadır. Bunlar; insanlığa karşı suçlar, barışa karşı suçlar, soykırım suçları, savaş suçları ve saldırı suçları gibi suçlardır. Uluslararası hukukta da yer bulan bu suçlar ulusal hukuk mevzuatındaki çeşitliliğin ortak noktalarını oluşturmaktadırlar (Aydın, 2002: 134). Uluslararası suçlar içerisinde yer alan soykırım suçları, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve saldırı suçları Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargılama alanına girmektedir (Sarıgüzel, 2013: 241).

1.1.1. Suçluluk Duygusu

Suçluluk biyolojik, psikolojik, felsefi ve dini boyutlarıyla incelenen bir olgudur. Darwin "İnsanda ve Hayvanlarda Duyguların İfadesi" adlı eserinde suçluluk duygusunu yüz kızarması ile ifade etmiştir. Darwin suçluluk duyan bireyin yüzünün kızarmasını, hissetmiş olduğu duyguya karşı gösterdiği bir tepki olarak ifade eder (akt, Dinçer, 2019: 1222). Suç işleyen birey vicdan azabı, huzursuzluk ve bir tür acı hissetmektedir. Bireyin yüzünü kızartan bu duygu sadece herkesin bildiği ya da kalabalık ortamlarda gerçekleşen suç ile yaşanmaz. Birey küçük topluluklarda işlenen veya başkaları tarafından bilinmeyen bir suçundan dolayı da kendi içinde bu duyguyu yaşayabilmektedir.

Modern psikoloji alanı da suçluluk duygusunu incelemiştir. Bu dönemin önde gelen isimlerinden Freud'a göre suçluluk duygusu, saldırgan hislerle hareket eden bireyin çektiği vicdan azabı ile egoya yönelmesi ve ego ile süperego arasındaki çatışma durumudur (akt, Dinçer, 2019: 1223). Süperego ile birey kötü davranışın yaptırımı olacağı düşüncesini içselleştirir. Birey gerçekleştirdiği veya gerçekleştirmeyi düşündüğü eylemin kötü olduğunun ve yapılması halinde suç işlemiş olacağının farkındadır. Kötü olarak nitelendirilen eylem veya düşüncelerin ölçütünü belirleyen otoriteler vardır. Birey bu otoritenin ihlali durumunda cezalandırılacağını ve sevdiği kişiler tarafından daha genel ifade ile toplum tarafından dışlanacağını düşünür. Bu düşünce bireyi suç işlemekten uzaklaştırır (Dinçer, 2019: 1223).

Modern psikoloji analizinde suçluluk duygusu birey ve toplumsal açıdan yıkıcı bir olay olarak tanımlanmıştır. Dönemin bazı düşünürleri ise bu durumun yıkıcı olduğu gibi yapıcı olabileceğini de ifade etmiştir. Suçluluk duygusunu tanımlayan birey cezalandırılmamak veya toplum içerisinde dışlanmamak için suç işlemekten kaçınabilir. Bu durum ise suçluluk duygusunun yapıcılığını gösterir (Dost ve Yağmurlu, 2006: 38).

1.2. SUÇ TEORİLERİ

Küreselleşen ve karmaşıklaşan dünyada toplumsal değişme farklı boyutlarda devamlı bir şekilde yaşanmaktadır. Suç olgusu da, var olduğu toplumsal yapının bir ürünü olması nedeniyle zaman içerisinde değişime uğramaktadır. Suçun geçirmiş olduğu kavramsal değişimleri, suçun nedenlerini, insanların neden suç işlediklerini anlamak için çeşitli suç teorileri ortaya atılmıştır. Bu teoriler:

- Biyolojik Suç Teorileri
- Psikolojik Suç Teorileri
- Sosyolojik Suç Teorileridir.

1.2.1. Biyolojik Suç Teorileri

Biyolojik bakış açısına göre genel kabul gören düşünce suç işleyen insanların özgür iradelerinin olmadığıdır. Bu insanlar için suç doğuştan sahip oldukları özelliklerden kaynaklanmaktadır (Akıncı, 2013: 158). Biyolojik temelli suç teorileri belirli tanımlamalarda bulunmaktadır. Bu tanımlamalar;

- Beyin**,** kişiliğin merkezi ve aklın organıdır. İnsan davranışının merkezi beyindir
- Suç istatistiklerinde ve suç tipi yaygınlığında görülen cinsiyete ve ırka dayalı farklılıklar biyolojik temele dayanmaktadır
- Suç içeren davranışlar soya çekim nedeni ile nesilden nesillere aktarılmaktadır
- Kalıtım, biyoloji ve sosyal çevrenin karşılıklı etkileşimi sonucu suç davranışının ortaya çıkmasında etkilidir.

Yukarıda belirtilen tanımlamalar biyolojik suç kuramlarının araştırılması için temel alınmaktadır (Özaşçılar, 2016: 17).

Biyolojik suç teorileri alanında akla ilk gelen isim İtalyan Cesare Lombroso'dur. Lombroso, Charles Darwin'in doğal seleksiyon teorisinden etkilenerek, fizyonomi yaklaşımındaki fikirleri ve kavramları kullanmıştır. Teorinin temel savı "insanların suçlu olarak doğduklarıdır". Çünkü bireyler suçlu insan davranışını suç işleyen bireylerden genleri ile miras almaktadır. Lombroso, Darwin'in evrim süreci teorisini kendi teorisi için yorumlamıştır. Evrim geçiren canlıların biyolojik olarak değişim gösterdiğini ve giderek karmaşık ve gelişmiş canlıların ortaya çıktığı ifade eden Darwin teorisi düşüncesinden etkilenerek, modern suçluların ilkel atalarıyla aynı fiziksel özelliklere sahip olduğu fikrini ileri sürmüştür. Zekâ düzeyleri kadar fiziksel özellikleri ile birey, suçlu olma profilini atalarından almaktadır (Gökulu, 2019: 1476).

Lombroso'ya göre aile ve çevre gibi dışsal nedenler suç işlenmesi için etkili olsa da asıl neden biyolojik özelliklerdir. Lombroso, biyolojik olarak bozuk ya da kusurlu insanların suç işlediğini belirtir. Suç işleyen ya da suç işleyebilecek insan profilini şu şekilde belirtmiştir: *"Kıvrık burun, geniş çene kemiği, güçlü köpek dişleri, uzun kollar, çıkıntılı elmacık kemikleri, çok fazla vücut tüyünün bulunması, girinti çıkıntıları tam olarak belli olmayan kıvrımlara sahip kulaklar ile farklı renklerdeki gözlere sahip olmak sayılabilir".* Bu özelliklere sahip insanların tarih öncesi dönemde yaşadığı varsayılan ilkel insanlara benzediği ve bu nedenle de suça, özellikle de saldırganlık ve şiddet içeren suçları işlemeye müsait olduklarını ileri sürmüştür (Dolu, 2012: 156).

Yeni Lombroso'cu teorisyenlerden Ernest Kretschmer, 1921'de yazdığı "Beden Yapısı ve Kişilik" adlı kitabında beden tipi ve bazı akıl hastalıkları ile suçluluk arasında ilişki olduğunu belirtmiştir. Kretschmer, kitabında ele aldığı suçlu profillerini bedensel özelliklerine göre üç gruba ayırmıştır:

- Piknik tipler: Orta boylu, yuvarlak hatlı, yumuşak, geniş yüzlü, kısa ve kalın boyunlu ve yumuşak ellere sahip kişiler,
- Atletik tipler: Adaleleri ve bedenleri gelişmiş, başları dimdik, geniş omuzlu kişiler,

- Astenik tipler: İnce yüz, boyun, beden, kollar ve bacaklara, kansız bir cilde, dar omuzlara, kemikli sayılabilen kaburgalara sahip kişiler.

Fiziki özelliklerine göre betimlediği suçlu tipleri içerisinde atletik tipler daha fazla suç işleyen tip olarak belirtilmiştir. Ancak yapılan bu tasvir bilimsellikten uzak olduğu yönünde çok ciddi eleştirilere maruz kalmıştır (Dolu, 2012: 159-160).

1.2.2. Psikolojik Suç Teorileri

Psikolojik yaklaşımlar bireyi suç davranışına iten güdülere, bireysel ve kişilerarası iletişimlere odaklanmaktadır. Bireylerin özellikle kendileri için değerli olan kişilerle ve yakın çevresiyle etkileşimi sonucu meydana gelen yaşanmışlıkları sonucunda oluşan psikopatolojik nedenlerle suça yönelebilmektedir. Psikolojik suç teorileri suç işleyen bireyleri "hasta" veya "patolojik vakalar" olarak tanımlamaktadır (Kaner, 2019: 477).

Psikolojik suç teorileri, biyolojik yaklaşımdan farklı olarak bireyin anatomik özelliklerini değil kişilik özelliklerinin üzerinde durmuştur. Bireyin kişilik farklılıklarından yola çıkan bu yaklaşım sosyal etkilerle birlikte suçun oluştuğunu belirtir. Bu yaklaşım suç işleyen bireylerin suç işlemeyen bireylere göre kişilik yapılarında şiddete daha yatkınlık, psikoz, nevroz, kleptomani gibi kişilik bozuklukları olduğunu belirtir. Ayrıca kişilik bozukluğu içerisinde ele alınması gereken diğer bir özellik ise şiddete yatkınlıktır. Şiddete yatkın olan bireylerin içsel çatışmaları ve sosyalleşme özellikleri farklılık göstermektedir (Aydın, 2010: 18).

Schmalleger, suç olgusunu açıklamaya çalışan psikolojik temelli teorilerin bilinç ve bilinçdışı bireysel özelliklere odaklandığını belirtmiştir. Bu teorilerin genel özelliklerini ise şu şekilde tanımlamıştır (akt. Gökulu, 2019: 1481):

- Psikolojik temelli suç teorilerinin temel analiz birimi bireydir. Bu anlamda toplumsal faktörlerden ziyade bireyin psikolojik özellikleri ele alınmaktadır
- Suç işlemiş insan davranışlarını anlayabilmek için bireyin kişilik özelliklerini incelemek gerekmektedir

- Suç, bireyin sahip olduğu patolojik, işlevsiz zihinsel süreçlerin sonucunda gerçekleşen bir olgudur
- Anormal, patolojik zihinsel süreçler genellikle çocuklukta olumsuz öğrenme ve koşullanma ile ortaya çıkar.

Psikolojik suç teorileri çalışmalarında önemli bir yere sahip olan bilim insanı Sigmund Frued psikolojik suç teorilerini psikanalitik bakış açısı ile yorumlamıştır. Freud'a göre suç işleyen olgun birey ya da çocuğun suça yönelmesinin nedeni bastırılmış duygularının şekillendirdiği karakteristik yapısıdır. Freud'a göre benlik kendi içerisinde farklı ve birbirine zıt unsurlardan oluşan bir yapıyı içermektedir. Freud bireyin benliğini "İd, Ego ve Süperego" kavramları üzerinden incelemektedir. Freud İd'i bireyin güdülerinin ve arzularının temel kaynağı olan kısım olarak tanımlar. Freud'a göre "Ego" ise birey yapısının rasyonel mantıklı kısmını oluşturmaktadır. Ego genellikle bireyin isteklerini nasıl gerçekçi bir biçimde elde edeceğini söyleyen taraf olmaktadır. Son olarak benliğin üçüncü kısmını oluşturan "Süperego" ise ahlaki anlamda olması gerekeni ifade eden kısmı oluşturur. Frued, suç işleyen insan doğasının anti-sosyal olduğunu belirtir. Düşük Süperego ve ahlak dışı "id" ile birey veya çocuk suça yönelir. Bireyin suç işleme nedeni ise bu durumda anlaşılacağı üzere karakterinden kaynaklanmaktadır. Karakteri şekillendiren şey ise sahip olduğu "id" den kaynaklanmaktadır (akt. Pak, 2017: 234).

Psikanalitik görüşe sahip düşünürlerin bir kısmı savlarındaki farklılıkların yanı sıra ortak bir noktada buluşmuşlardır. Bu ortak nokta çocuk suçluluğu üzerine olmuştur. İnsanların doğuştan suçlu olarak doğduğunu düşünen düşünürlerin yanı sıra çocukların dünyaya kendini seven bir varlık olarak geldiğini düşünen düşünürler de vardır. Bu düşünürler savlarını şu şekilde ifade etmektedir: Çocuğun kişiliğinin oluşması uzun bir zamana ihtiyaç duyar ve bu zaman aralığında sosyal çevrenin etkisi oldukça fazladır. Çocuğun kişiliğinin normal, uyumlu, ilişkilerini sağlıklı yürütebilen veya suçlu, asosyal, saldırgan bir birey olup olmayacağı çocuğun bireysel özelliklerinden çok çevrenin oluşturduğu koşullara bağlıdır (Şahinli, 2012: 28).

1.2.3. Sosyolojik Suç Teorileri

Sosyolojik Suç Teorileri, bulunduğu dönemde hâkim olan biyolojik ve psikolojik yaklaşımlardan uzaklaşmadan suç işlenme nedenini toplumda aramıştır. Bu yaklaşıma göre toplum bireyleri suça hazırlamaktadır. Sosyolojik Suç Teorileri, suçun işlenmesini olgun bireyin ya da gelişim dönemindeki çocuğun kişilik özelliklerinin ve ekonomik durumunun toplumsal olarak üzerinde oluşturduğu baskıya dayandırmaktadır. Bu baskı toplumdan topluma hatta toplum içerisindeki kültür farklılıklarına göre çeşitlenmektedir. Bu farklılıklar bireylerin toplumsal etkileşimleri ile şekillenmektedir. Bireylerin toplumda sahip oldukları roller bu şekillenmeyi belirlemektedir. Sosyal teorisyenlere göre bireylerin toplum ile etkileşimleri sadece sosyal çevre ile sınırlı olarak değil aile, arkadaş çevresi hatta din ve diğer kültürel yapılarla beraber ele alınıp değerlendirilmelidir (Pak, 2017: 235-236).

Modern dünyada daha çok kabul gören, bilimsel araştırmalar ve uygulamaların esas aldığı teoriler sosyolojik suç teorileridir. Sosyolojik Suç Teorileri genel olarak;

- Suç Ekolojisi Kuramı (sosyal düzensizlik teorisi),
- Kontrol Teorileri,
- Anomi ve Gerilim Teorileri
- Öğrenme Teorileri
- Damgalama Teorileridir (Güllü, 2014: 106).

1.2.3.1. Suç Ekolojisi Kuramı: Sosyal Düzensizlik Teorisi

Chicago Okulu Kuramı olarak da bilinen ekolojik yaklaşım sosyolojik suç teorileri kuramlarından biridir. Sosyal Düzensizlik Teorisi suçun ortaya çıkışı ile ilgili olarak dört varsayıma dayanmaktadır (Çoştan, 2014: 27).

- Suç toplumsal yapıdaki bozulma sonucu oluşur
- Toplumsal yapının bozulması, sanayileşme, göç ve kentleşme nedenleri ile şehirlerde yaşanır
- Suçların yerel dağılımı belirli bir ekolojik yapıya göre oluşur
- Sosyal düzensizlik devam ettikçe hem yeni suçlar ortaya çıkar hem de söz konusu suçlar gelecek nesillere aktarılır.

Chicago Okulu düşünürlerinden CliffordShaw ve Henry McKay'in çalışmalarında sosyal düzensizliğin, coğrafi alanda yüksek baskı ve suçluluğa izin veren zayıf sosyal kontrollerle oluştuğu belirtilmiştir. Shaw ve McKay, insan doğasında suç ve suçluluğun varlığını reddederek, problemin coğrafi alanda yer aldığı üzerinde durmuşlardır. Shaw ve McKay kuram çalışmalarında yüksek oranda suç işleyen gruplar yerine yüksek oranda suç seviyesine sahip olan coğrafi bölgeler üzerine odaklanmışlardır (Şenses, 2010: 22).

Suç Ekolojisi Kuramı insan davranışlarının, sahip olduğu genetik yapısının değil toplumsal çevrenin etkisi ile oluştuğunu ileri sürmektedir. Yaklaşıma göre şehir, insanın toplumsal çevresini ve davranışlarını belirlemektedir. İnsan ilişkileri tabiata benzetilir. İnsan ilişkileri de tıpkı tabiat gibi çatışma ve uyum halindedir. Şehirleşme içerisinde gerçekleşen göç hareketleri tıpkı insan doğası gibi olması gereken ve önlenemez bir durum olarak kabul edilir. Göç hareketleri ile oluşan yeni toplumsal yapı ise birbirine bağımlı insanlar topluluğudur. Bu bağımlılık iş bölümü, uzmanlaşma gibi ekonomik temellere dayanmaktadır. Rekabetten güç alan bu bağımlılık sistemi şehir içerisinde farklı semtleri oluşturmaktadır: zengin ve yoksul bölgeleri gibi. Ekolojik yaklaşıma göre semtler arası farklılıklar suç kavramını ortaya çıkarmaktadır. Bu farklılıklar arttıkça suç oranları da artmaktadır (Serter, 2013: 70-72).

Suç Ekolojisi Kuramına göre kentlerin hızlı göç alması ile oluşan yeni yapıda sosyal, kültürel ve demografik bir takım sorunlar da oluşmaktadır. Kentin ekolojik yapısı, nüfus, teknoloji ve ekonomik düzenlemelerden meydana gelir. Kültürel hayatı ve yasam tarzları ise o kentin toplumsal yapısını yansıtır. Ekoloji teorisyenleri genel olarak, kentleşme ve suç arasındaki ilişkinin, üst düzey beklentilerin kentin belirli kesimlerinde karşılanamamasından kaynaklı oluştuğunu belirtir. Yaşanan sosyal adaletsizlik kızgınlık ve sosyal organizasyonsuzluğa yol açmaktadır. Adaletsizliğe maruz kaldığını düşünen kesimlerde ise düşmanlık hissi ortaya çıkar ve bu his suçlu davranışa neden olur (Esen, 2008: 86).

Bu sorunlar kent yapısının karmaşık bir hal almasına ve sürekli hareketli bir yapıda olmasına neden olmaktadır. Bu karmaşık ve hareketli yapı kentlerde suç olgusunun oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Çünkü bireyler kent yapısı içerisinde sahip oldukları kültürel yapı ile bağlarını koparmaktadır. Bu kopuş bireyi sahip olduğu geleneksel değerlerden uzaklaştırmakta, yalnızlaştırmakta ve suç işlemeye teşvik edebilmektedir. Kentsel yaşamın sonucu olarak oluşan çöküntü bölgelerin varlığı, çarpık kentleşme ve ihtiyaçların giderilememesi suçu kaçınılmaz hale getirmektedir. Kuramın genel çıkarımları: Toplumsal yapıdaki bozulmaların çocuklar üzerindeki denetimi azalttığı ve ailelerin suç işleyen çocuklarına karşı tepkilerinin olumlu olmasının yanı sıra suçun genel anlamda kabul gördüğü şeklinde özetlenebilir (Kızmaz, 2005: 151-152).

Ekoloji teorilerine göre, kentin yapısına uyum sağlayamayan ve kent hayatının dışında kalan yerleşim yerlerinde bulunan ve gecekondu olarak ifade edilen yapı içerisinde büyüyen çocuklar, bu bölgedeki suça yatkınlık nedeni ile suça sürüklenmeye daha elverişli durumdadırlar (Güral, 2009: 30).

1.2.3.2. Kontrol Teorileri

Kontrol Teorileri birey ve sosyal çevreyi ön planda tutan ve *"uyum* ve *sosyalleşme"* kavramlarını merkeze alan bir kuramdır. Bu teoriler suçu, toplumsal yapı ve kültürel değerler açısından ele almaktadır. Bireyin veya çocuğun din, aile, okul ve çevresi ile ilişkileri güçlü ise daha az suça eğilim gösterebilmektedir. Teorinin temel çıkış noktası ahlaki değerlerin değil sosyal kontrolün yasaları ve düzeni sağladığıdır. Sosyal kontrol zayıfladığında birey veya çocuk suça yönelecektir (Güllü, 2014: 105).

Kontrol Teorileri diğer teoriler gibi insanların sosyal ve hukuki normlardan neden sapma gösterdiğini açıklamaya çalışmak yerine insanların bu normlara neden uyduğunu açıklamaya çalışır. Kontrol Teorisi'ne göre hepimiz normlara uyarız; çünkü üzerimizdeki sosyal kontroller bizim suç davranışında bulunmamızı engeller. Üzerimizdeki bu kontroller zayıfladığında ya da tamamen çöktüğünde sapma gösterme ihtimali artar. Kontrol Teorileri, insanın neden suç işlediğinin araştırılmasının anlamsız olduğunu ileri sürmüştür. Bu teoriye göre insan doğası gereği kötüdür ve her fırsatta suç işlemeye yönelecektir. Bu nedenle sorulması gereken asıl soru insanın neden suç işlemediğidir. Kontrol Teorileri sosyal bağ teorisi ve öz kontrol teorilerinden oluşmaktadır (Dolu, 2013: 7).

Kontrol Teorileri ile ilgili yapılan ilk çalışma 1958 yılında F. Ivan Nye'nin çalışmasıdır. Nye çocuk suçluluğunun öğrenme süreci ile ortaya çıktığını belirtmekle birlikte suça sürüklenen çocuklarda sosyal kontrol eksikliğinin de saptandığını belirtmiştir. Nye sosyal kontrolün olumlu ve olumsuz bütün özelliklerinin varlığını önemli bulmuştur. Çünkü ödüllendirme olduğu kadar cezalandırma da bir tür kontrol sonucudur (akt. Güral, 2009: 32). Sosyal Kontrol Teorilerindeki temel yaklaşım, kontrol edici güçlerin yokluğu ya da yetersizliği durumunda çocukların suç işlediğidir. Çocuk suçluluğu; kontrol mekanizmalarının yokluğu veya eksik çalışması sonucunda ortaya çıkar. Sosyal kontrolün; "kişisel kontrol" ve "sosyal kontrol" olmak üzere başlıca iki çeşidi bulunmaktadır. Kişisel kontrol sistemleri bireysel faktörleri, özellikle psikolojik alanları içermektedir. Kişisel kontroller, geleneksel norm ve değerler içselleştirildiğinde oluşur. Sosyal kontroller ise hukuki ve

enformel (geleneksel) sosyal yaptırımların dışarıdan uygulanması vasıtasıyla işlev görürler. Sosyal kontrol sistemleri, aile ve okul gibi temel sosyal kurumlara bağlanmaları içermektedir (Kamer, 2013: 233).

Kontrol Teorileri sosyal bağ teorisi ve öz kontrol teorilerinden oluşmaktadır.

1.2.3.2.1. Sosyal Bağ Teorisi (SBT)

Sosyal Bağ Teorisi (SBT), TravisHirschi tarafından 1969 yılında "Suçun Nedenleri'' adlı kitabında ortaya atılmıştır. Hirschi, Nye'nin sosyal kontrol teorisini geliştirmiş ve teorisinde Durkheim'ın, kişinin ait olduğu grupla bağlarının kopması halinde kontrol edilme güçlüğü olduğu görüşünden yararlanmıştır. Bu teori, suçun nedenini insanların içinde yaşadığı toplum ile sosyal bağlarını koparmasına bağlamıştır. Sosyal Bağ Teorisi dört temel bileşeni içermektedir. Bunlar bağlılık, adanmışlık, sürekli meşguliyet ve inançtır. Bu dört bileşen bireyin kişisel ve toplumsal çevreyle, içinde yaşadığı toplumla daha yakın ve güçlü bir bağ kurmasını sağlamaktadır. Bu bağların güçlü olması halinde bireyin suç işleme olasılığı düşük, zayıf olması halinde ise suç işleme olasılığı yüksek olacaktır. Sosyal Bağ Teorisi, çocukların suça sürüklenme nedenlerini aileden kopuş olarak ifade etmektedir. Ailesinden kopan çocuk çevrenin de etkisiyle suça çok daha rahat sürüklenebilmektedir (Öztürk, 2007: 28-29).

İnsanların başta ailesi olmak üzere arkadaş çevresi, akrabaları, yaşadığı çevredeki insanlar ve okul ile kurduğu ilişki içerisinde bir bağlılık oluşmaktadır. Birey için öneme sahip bu kişiler ve çevreyle olan güzel ve güçlü ilişkilerin bozulmasını istemeyen birey, onların tasvip etmeyeceği yanlış davranış, suç ve sapma türü eylemlerden uzak olmak ister. Sahip olunan bu güçlü bağlılık duygusu ve ortamı bireylerin suç işlemesine engel olabilmektedir. Dolayısıyla bu bağlılığın azalması bireyin suça yönelmesi sonucunu doğurabilmektedir.

İnsanların toplumsal yaşamları içerisinde suçtan uzak, yasalara ve genel kabul görmüş değerlere saygılı bir birey olmalarında adanmışlık unsurunun da büyük önemi bulunmaktadır. İnsanlar yaşamlarında geleceğe yönelik maddi veya manevi bazı hedeflere sahiptir. Yasal ve meşru amaçlara ulaşmak isteği onları hayata bağlar. Bu amaçların varlığı ile yaşam bu insanlar için çok daha anlamlı bir hale gelir. Sosyal Bağ Teorisi, insanların hayatlarında kaybetmekten korkacakları şeylerin çok olmasının onları suç işlemekten, yanlış bir şeyler yapmaktan uzak tutacağı görüşünü ileri sürer. Hirschi'ye göre adanma, insanların yıllar süren emek ve zahmet sonucunda elde ettiği iyi bir iş, iyi bir kariyer, iyi bir sosyal konum, saygınlık olabileceği gibi aile bağları ile hayallerden vazgeçememek de olabilir. Adanmışlık hissi duyulan pek çok şeyi riske atmamak için büyük özen gösterilir. Bu yüzden kendilerini ailelerine, hedeflerine adamış olan insanların suç işleme olasılıklarının daha düşük olacağı görüşü benimsenir (akt. Öztürk, 2007: 28)

Sosyal Bağ Teorisi'nin bir diğer bileşeni sürekli meşguliyettir. Düzenli bir yaşama, kendini meşgul edecek bir iş ve sosyal ilişkiler ağına sahip olan insanlar genelde suç işleme eğilimi içerisinde bulunmazlar. Sürekli meşguliyet bileşenine göre bireylerin kendilerini sürekli meşgul olacağı faydalı ve güzel uğraşları olmazsa, bu kişiler faydasız, toplum için zararlı işlere ve anti-sosyal davranışlara yönelerek suç işleyebilirler. Düzenli ve meşru bir meşguliyeti olmayan insanların yanlış yasal olmayan işlerle iç içe olma olasılıkları daha yüksektir. Bu yüzden, başta çocuklar ve gençler olmak üzere bireylerin sürekli meşgul oldukları bir şey olursa onların suç işleme ihtimali de azalacaktır. Örneğin: Müzik veya sporla sürekli meşgul olan bir çocuk suç işlemeyi düşünmeyecek, ona zaman bulamayacaktır (Bağış, 2019: 19).

Sosyal Bağ Teorisi içerisinde yer alan son bileşen inanç olgusudur. İnanç sayesinde toplumsal yaşamda insanlar benzer ahlaki düşünceleri paylaşabilmektedir. Bu paylaşım sayesinde insanlarda duyarlılık ve kurallara uyma oranı artmaktadır. Mevcut kural ve düzenlemelerin toplum için faydalı olmasına inanılması ile insanlar suç işlememe yolunu tercih edeceklerdir. Burada önemli olan husus insanların belirlenen ve ihlali sonucu suç oluşan kuralların aslında kendileri ve toplumsal düzen için faydalı olacağına inanmalarıdır (Önay, 2009: 19).

1.2.3.2.2. Öz Kontrol Teorisi (ÖKT)

Öz Kontrol Teorisi (ÖKT), Travis Hirschi ile Micheal Gottfredson tarafından 1990 yılında yayınlanan "Genel Suç Teorisi" isimli kitap ile ortaya konulmuştur. Sosyal Bağ Teorisi suçun, bireyin dışında yer alan unsurların etkisiyle önlenebileceğini ileri sürerken Öz Kontrol Teorisi ise bireyin iradesi içerisinde olan, iç kontrole dayalı bir yaklaşım ortaya koymaktadır. İnsanların suç işlemesinin önlenmesinde toplumsal kontrol mekanizmalarının etkisi ve önemi kabul edilmekle birlikte burada asıl önemli olan hususun bireyin kendi iradesi olduğuna vurgu yapılmakta ve daha çok bireyin kendi kendini kontrol etmesi üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda, toplumsal koşullar ne kadar uygun olursa olsun, suç fırsatları ne kadar fazla olursa olsun öz kontrolü yüksek olan bireylerin suç işlemeyeceği ileri sürülmektedir (Dolu, 2013: 9).

Öz Kontrol Teorisi, öz kontrolü düşük olan insanların öz kontrolü yüksek olan insanlara kıyasla daha fazla suç işleme eğilimi içerisinde oldukları düşüncesine sahiptir. Bu teori insanların kontrol eksikliklerini, ailelerin çocuklarını yetiştirmedeki eksiklik ve hatalara bağlamaktadır. Bu bağlamda teori, çocukların öz kontrolünün düşük olduğu, normal dışı davranışlarda bulundukları zamanlarda ailelerin bu davranışları cezalandırmaları ve çocuğun öz kontrolünü sağlayacak yeni davranış modellerinin oluşturulmasına yardımcı olmaları gerektiği düşüncesine sahiptir. Dolayısıyla bu teoride aile önemli bir rol oynamaktadır.

Benzer şekilde Reckless'in sınırlama teorisi, suçun işlenmesini engelleyen iç ve dış sınırlamalar ile gençleri suç işlemeye iten "itici" ve "çekici" nedenler üzerinde durmuştur. Reckless'e göre, iç ve dış, itici ve çekici nedenler kontrol altında tutulmazsa çocuk suça sürüklenecektir. Reckless, iç kontrolün suçlu davranışa yönelmede dış kontrollere göre daha etkili olduğunu tespit etmiştir. İç kontrolü gelişmiş düşünce yapısı, arzuların kontrolü gibi özelliklere sahip olmalıdır. Dış kontrol sistemi ise aile, okul ve çevredir. Çocuğun dış kontrol sistemi yetersiz ise iç kontrol sisteminin önemi daha çok artmaktadır. İç kontrolün dış kontrolden daha etkili olduğunu ifaden Haskell ve Yablonsky de dış sınırlamaların zayıf olduğu bir

yerde yaşayan bir gencin iç sınırlamaları kuvvetliyse suçsuz kalabileceğini saptamıştır (akt. Terzi, 2007: 40-41).

1.2.3.3. Anomi ve Gerilim Teorileri

Sosyolojik Suç Teorilerinden bir diğeri Anomi ve Gerilim Teorileridir. Bu teorilerin önde gelen temsilcileri Durkheimve Merton'dur. Bu kurama göre suç aniden ortaya çıkan bir eylem değildir, toplumsal yapıda şekillenen bir eylemdir. Toplumsal yapı içerisinde oluşan sınıf ayrımları ve sınıflar arasında geçişin katı olması bireyin suç işleme eğilimini arttırmaktadır. Eşit şartlara sahip olamayan birey isteklerine ulaşmanın yolunu suç işlemekte bulmaktadır. Toplumsal yapının bozulması sonucu alt kültür diye nitelendirilen bir sınıf ortaya çıkmaktadır. Oluşan bu alt sınıflar sosyal baskı ile suçu olağan olarak kabul etmeye başlamıştır. Suçu olağan kabul eden toplum için suçun tanımında yer alan düzen bozucu kavramlar önemini yitirmekte ve toplumsal güvenliğin daha fazla tehlikeye girmesine neden olmaktadır (Kızmaz, 2005: 154-155).

Durkheim ve Merton tarafından geliştirilen bu kuram, merkezine toplumu almıştır. Toplumu bireylerden oluşan yapı olarak görmemekte; bireyi toplumsal yapının parçası olarak kabul etmektedir. Bu anlamda toplum bireyden önce gelmektedir. Toplumun içerisinde yaşadığı kent yapısı toplumsal öğeleri içerisinde barındırmaktadır; toplumsal hareketlilik, farklılık ve karmaşa gibi. Anomi yaklaşımına göre bireyin kentte yaşadığı karmaşa sonucunda bireyde "anomi" yani "kuralsızlık" anlayışı oluşmaktadır. Kuralsızlaşan birey suça yönelir. Bu birey kentteki karmaşanın, işbölümünün ve toplumun bir parçası olmadığı sürece, suça eğilimi devam edecek, zararlı madde kullanımına yatkınlaşacak ve sapkın davranışlara yönelecektir (Can, 2004: 96-98).

Anomi, bir toplumun gelişimi ve üretkenliği ile ilgili toplumsal koşullar ve kişisel fırsatlar arasındaki tutarsızlığa vurgu yapmaktadır. Durkheim bu tutarsızlığı olağan bir durum olarak belirtmiştir. Çocuk suçluluğu açısından anomi incelendiğinde, yeterli ekonomik düzeye sahip olmayan her bireyin yasadışı eylemlere yönelebileceği ve bu bireylerin potansiyel suça sürüklenmiş çocukluk geçirebileceği belirtilmiştir.

Anomi ve Gerilim Kuramı toplumsal yapı içerisinde bazı grupların diğer gruplara göre neden daha çok suç işlediğinin cevabına ulaşmak istemiştir. Bu yaklaşımın Merton tarafından biraz daha geliştirilmiş hali Alt-Kültür Kuramıdır. Birçok kuram gibi Alt-Kültür Kuramı da ilk inceleme alanı olarak Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'yi ele almıştır. Suçu alt-kültür yapısı ile açıklayan kuram alt-kültürün tanımını toplumsal yapıya hâkim olan egemen kültürün bir tepkisi olarak oluşan yapı olarak belirtmiştir. Alt-kültür içinde var olan bireyin daha iyi bir yapıya ulaşmak ve saygınlık kazanmak için diğer yapıdaki bireylerden daha çok çalıştığı belirtilmiştir. Meşru yollardan daha iyi bir yapıya ulaşamayan birey suça yönelmektedir (Güven, 2018: 181-182).

Gerilim Teorisi suçlu bireyi ve suçluluğa neden olduğunu düşündüğü toplumsal yapıyı ele alması bakımından faydalı bulunmuştur. Ancak toplumda sadece, alt sınıf çocuklarının ya da yetişkinlerinin suç işlediğini ifade etmesi bazı düşünürler tarafından kuramın yetersiz bulunmasına neden olmuştur. Çünkü araştırmacılar teorinin suça sürüklenen çocukların ve bireylerin işlediği maddi konular ile ilgili suçları açıklayabildiğini, diğer suçları açıklamada ise yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir (Kamer, 2013: 225-227).

1.2.3.4. Öğrenme Teorileri

Öğrenme Teorileri suç işleme nedenlerini bireysel sebeplere bağlayan Lombroso ve arkadaşlarına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Teori, bireyin suç işleme nedenini çevresi ile karşılıklı etkileşimine bağlamıştır. Bu başlık altında yer alan iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar; Ayırıcı Birliktelikler Teorisi ve Nötrleştirme Teknikleridir.

1.2.3.4.1. Ayırıcı Birliktelikler Teorisi

Öğrenme Teorileri kapsamında yer alan ilk teori Sutherland tarafından geliştirilen "Ayırıcı Birliktelikler Teorisi"dir. Sutherland teoriyi 1939 yılında ortaya atmış ve 1947 yılında teoriyi son haline getirmiştir. Ayırıcı Birliktelikler Teorisi, öğrenme teorilerinin ilki olmasının yanı sıra öğrenme teorisinin gelişmesinde çıkış noktası olarak değerlendirilmektedir (Kılıç, 2007: 68).

Sutherland, suçu yalnızca sosyal ve fiziksel çevreyle ilişkilendirerek açıklamaya çalışan yaklaşımları yetersiz bulmuştur. Sutherland'ın bakış açısına göre suç ne kişisel özelliklerden ne de sosyal statüden kaynaklanmaktadır. Çünkü suç bireyin sahip olduğu kültürel yapı içerisinde edindiği öğrenimlerden kaynaklanabilmektedir. Bu nedenle, suç işleme nedenlerinin daha iyi anlaşılabilmesi ve ortaya konulabilmesi için konuya biraz daha farklı bir bakış açısı içerisinde yaklaşarak söz konusu teoriyi geliştirmiştir. Sutherland insanların beraber olduğu kişilere bağlı olarak kişiliklerinin, davranışlarının belirlendiğini ileri sürmüştür. Birliktelik sonucu suç oluşturmayan davranışların öğrenildiği gibi suçlu davranışları da öğrenilmektedir. Bu birlikteliğe bağlı olarak suçlu bireyleri suçsuz bireylerden "ayıran birlikteliklere" vurgu yapmak suretiyle teorisinin adını "Ayırıcı Birliktelikler Teorisi" olarak tanımlamıştır. Sutherland'ın amacı suçun nedenlerini belirleyerek bireysel suçluluk ve artan suç oranlarını açıklayabilmektir (Köseoğlu, 2011: 28).

Bu Teori, suç işleyen insanların öğrenme aşamasında kiminle birlikte olduğunu ele almıştır. Çünkü teorinin temel düşüncesi suçlular suç işlemeyi birlikte olduğu suçlu kişilerden öğrenmektedir. Teoride bireyin öğrenme yoluyla suç işlemeye doğru gittiğini açıklayan dokuz ilke yer almaktadır. Bu ilkeler şunlardır (Öztürk, 2007: 26)

1. Suçlu davranış öğrenilir.
2. Suçlu davranışın öğrenilmesi ile başka bir davranışın öğrenilmesi arasında "öğrenme bakımından" herhangi bir fark yoktur. Suçlu davranışı öğrenme süreci, herhangi bir öğrenmedeki tüm özellikleri içermektedir.
3. Birey suçlu davranışı diğer bireylerle iletişim ve etkileşim ile öğrenir.

4. Suçlu davranışın öğrenilmesinde bireye yakın ve bireyin değer verdiği, hukuk kurallarını "uyulması zorunlu olmayan kurallar" olarak yorumlayan kişilerle olan iletişim çok etkili bir faktördür.
5. Suçlu davranışın öğrenilme derecesini ve etkisini bireyin diğer bireylerle yapmış olduğu görüşmelerin sıklığı, süresi ve yoğunluğu gibi unsurlar belirler.
6. Suçlu davranışın öğrenilmesiyle kastedilen suç işleme tekniklerinin ve suç işlemeyi haklı çıkaracak gerekçelerin öğrenilmesidir. Birey buradaki birinci öğrenme ile suçun nasıl işleneceğini, ikinci öğrenme ile de suç işlemeye dayalı ortaya çıkacak vicdani azaptan nasıl kurtulacağını öğrenir.
7. Birey, öğrenme sürecinde suç işlenmesinin hem iyi ve güzel hem de kötü ve yanlış olduğu yönünde görüş ve tanımlamalara maruz kalır.
8. Bu farklı tanımlamalar ve yaklaşımlar çerçevesinde birey, ilişki içerisinde bulunduğu, çevresinde suç işlenmesini takdir eden, doğru eylemlermiş gibi tanımlayan söz ve tutumlara daha fazla maruz kalması nedeniyle suç işlemeyi tercih eder.
9. Suçlu davranışın temel gerekçeleri olarak ileri sürülen çeşitli ihtiyaçlar suç işlemeden de karşılanabilirler.

Ayırıcı Birliktelikler Teorisi, çocuk suçluluğunu açıklamak için aile, sosyal kurumlar ve sosyal yapı ile çocuk arasındaki ilişkisini ele almıştır. Özellikle çocuk suçluluğu-aile ilişkisini incelerken, ailedeki bazı özellikler üzerinde durmuştur. Bunlar arasında ailede başka suçlu kimselerin bulunması, tek çocuk olma, aile bireylerinin eksik kontrolü, ihmal, parçalanmış aile, işsizlik, geçim sıkıntısı gibi ekonomik baskılar sayılabilir. Çocukların suça sürüklenmesinde ele alınan bu faktörlerin etkisinin büyük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kamer, 2013: 229).

1.2.3.4.2. Nötrleştirme Teknikleri

Nötrleştirme Teorisi ve bu teorideki nötrleştirme teknikleri Sykes ve Matza tarafından 1957 yılında yayımlanan "Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency" adlı eser ile ortaya atılmıştır (Çalı ve Tombul, 2014: 310).

Nötrleştirme Teorisi'ne göre suç işleyen insanlar, suç işlemeyen insanlar gibi yaşadıkları kültürün değer ve kurallarına inanır ve bu kurallara bağlıdırlar. İşledikleri suçları çoğu zaman onaylamamaktadırlar. Suçlular onaylamadıkları ya da diğer bir ifade ile doğru olmadıklarını bildikleri davranışları gerçekleştirdikten sonra bir tür vicdanlarını rahatlatmak için bazı teknikler kullanırlar. Bu tekniklere nötrleştirme teknikleri denir. Bu tekniklerin temel amacı gerçekleştirdikleri kural dışı eylemi kendilerince haklı nedenlere dayandırmaktır. "Mağdur bunu hak etti", "başka çarem yoktu" gibi düşünceler ile kendilerini haklı göstermeye çalışırlar. Nötrleştirme teknikleri kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Çünkü kişilerin işledikleri suç türü farklılık göstermektedir. Aynı zamanda değişen suç türü gibi kişilerin yetiştiği kültür farklılıkları da kendini haklı çıkarma nedenlerini değiştirmektedir (Cote, 2002: 145).

Nötrleştirme Teorisi suç işleyen bireyin kendini haklılaştırma veya rasyonelleştirme tekniklerini içermektedir. Nötrleştirme teknikleri aşağıda yer alan hususları içerir:

- Sorumluluğun reddedilmesi: Suç işleyen birey gerçekleştirdiği suç eylemini mecburi gerçekleşen eylem olarak ifade etmektedir. "Mecbur olduğum için yaptım" düşüncesi ile hareket etmektedir.
- Zararın reddedilmesi: Suç işleyen birey gerçekleştirdiği eylem sonucunda herhangi bir zararın oluşmadığını ileri sürmektedir.
- Mağdurun reddedilmesi: Suç işleyen birey ortada bir mağdur olmadığını düşünmektedir. Bu yönüyle, ortada mağdur değil karşılıklı gelişen eylemler, olaylar olduğunu düşünür. Suçlu, eylemini genelde "yapılan harekete karşı hareket" olarak tanımlamaktadır,
- Suçlayanları kınama: Suç işleyen bireyin kendisini suçlamak yerine kendisini kınayan insanların da benzer suçları işlediğini ama onların bu suçlarını

gizlediklerini düşünmesidir. Böylece kendini suçlu görmemekte kendisini kınayanların daha suçlu olduğunu düşünmektedir,

- Kendini diğerlerinden yüksek görme: Suç davranışını gerçekleştiren bireyin kendi kural ve değerlerini, topluma hâkim olan kural ve değerlerden üstün görmesidir (Demirel, 2017: 45).
- Karşılaştırmalı mazeret: Suç işleyen bireyin kendi suçunu başka suç türleri iler karşılaştırarak kendi suçunu daha basit göstermesidir.
- Erteleme: Suç işleyen bireyin suç işledikten sonra kendi içerisinde vicdan muhakemesi yapmaktan kaçınması, "daha sonra düşünürüm" düşüncesine sahip olması durumudur (Çalı ve Tombul, 2014: 312-313).

1.2.3.5. Damgalama Teorisi

Damgalama Teorisi ilk defa 1938 yılında Frank Tannenbaum tarafından "Kötülüğün Tiyatrosu" makalesinde ifade edilmiştir. Bu nedenle Tannenbaum damgalama teorisinin kurucusu kabul edilmektedir. Teori suçun nedenlerini açıklarken suçludan daha çok toplumsal tepkiler üzerine yoğunlaşmıştır. Teoriye göre herkes farklı bir nedenden dolayı suç işleyebilir. Burada dikkat çeken husus suç işleyen kişilere karşı nasıl tepki verildiği/verileceğidir. Teori, bu yönüyle suçun kendisinden çok suçluya karşı verilecek tepkiyle ilgilenmektedir. Suç sonrası suçluya verilen tepki o kişinin daha sonraki yaşamında suçlu bir kariyere sahip olmasına veya işlediği suçtan pişman olup toplumun yasalara saygılı bir bireyi olmasına yol açabilir. Bireyin suç işlemesi ona karşı toplum içerisinde takınılan tavırdan kaynaklanabilmektedir. Lemert'e göre, toplumda olumsuz ve aşağılayıcı sıfat ile tanımlanan kişi belirli bir zaman sonra o sıfatı benimser ve suça yönelir. Lemert kuramı iki aşamada ele almıştır. Birinci aşama sapkın davranışı sergileyen bireyin damgalanması, ikinci aşama ise damgalamanın benimsenip bireyin suça yönelmesidir. Örneğin: Çocuklara kalabalık arkadaş grubu içerisinde hırsızlık yapacaklarmış gibi davranılması grup üyelerinin hırsızlık yapmasına neden olabilmektedir. Çünkü toplum tarafından hırsızlık suçu ile damgalanmışlardır ve onlar da bu damgalanmanın etkisi altında hareket edebilmektedir. Toplum tarafından

damgalanan birey suça yönelmektedir. Bu yolla birey, toplum tarafından kendisinden istenileni yaptığını düşünmektedir (Dursun, 1997: 309-312).

Damgalama Teorisi'ne göre damgalanma nedenleri toplumun yapısına göre farklılık göstermektedir. Toplum tarafından hoş karşılanmayan davranışların neler olabileceğini yine toplum belirlemektedir. Toplumun belirlediği kuralları toplum içerisindeki güçlü konumda olanların belirlediği düşüncesi yaygın olarak ileri sürülür. Örneğin: Sınıf ayrımının keskin olduğu toplumlarda genelde zenginler fakirleri, ataerkil yapının baskın olduğu toplumlarda erkekler kadınları, örf ve âdete bağlı toplumlarda yaşlılar gençleri, farklı etnik kökene sahip toplumlarda etnik çoğunluklar azınlıkları etiketleyebilmektedir (Özmen ve Erdem, 2018: 188-189).

Toplumsal yapı içerisinde ekonomik ve siyasi gücü fazla olanın etkisinin daha fazla olacağı konusunda Link ve Phelan da aynı düşüncededirler. Düşünürler damgalama davranışının etiketleme, klişeleştirme, statü kaybına neden olma ve ayrımcılık yaratma gibi özelliklerine vurgu yapmışlardır. Yazarlar, damgalanan bireyin kişilik özelliklerinde ise içedönük, uyumsuz, güvensiz, duygusal dengesizlik, tecrübe edinmeye kapalılık gözlemleneceğini belirtmişlerdir. Bu durum ise damgalanan birey veya çocuğun daha fazla suça sürüklenmesine neden olabilmektedir (Özarslan ve Akca, 2017: 359-360).

Damgalama Teorisi'ne göre çocuk suçluluğunun nedenleri içerisinde pek çok şey olabileceği gibi damgalama da vardır. Damgalanmanın etkisi diğer nedenlere kıyasla suç tekrarında daha fazladır. Çünkü suça sürüklenen çocuk artık suçlu olarak resmen etiketlenmiş olmaktır. Bu etiket, çocuğun kendisini bir suçlu olarak görmeye ve öyle davranmaya başladığı andan itibaren, kendisi hakkındaki düşüncelerini de olumsuz yönde değiştirmektedir (Kamer, 2013: 232).

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK ve ÇOCUK SUÇLULUĞU

2.1. ÇOÇUK

Çocuk, *"Anne karnında ya da bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde olan insan yavrusudur"* (Püsküllüoğlu, 2007: 263). Tanımın içeriğine baktığımızda gelişmesini tamamlamamış olan çocuğun sorumluluk bilincinin de tam olarak oluşmadığını söyleyebiliriz. Bu nedenle çocuğun hareket serbestliği yoktur ve gelişimlerini tamamlarken yardıma ihtiyacı vardır. Çocukluk ise çocuğun tanımında yer alan dönemdir (Püsküllüoğlu, 2007: 264).

Çocuk ve çocukluğun tanımı yapılırken dönemin özelliklerinden yararlanılır. Çünkü çocuk da diğer kavramlar gibi var olduğu dönemi yansıtır. Toplumsal yapıdan etkilenen çocuk aynı zamanda toplumsal yapıyı da etkilemektedir. Toplum ile çocuk karşılıklı etkileşim halindedir.

Çocuk, toplumu anlamak ve değiştirmek için birçok farklı bilim dalının ilgilendiği bir kavramdır. Çocuğun ve çocukluğun tanımını tarihsel gelişimi boyutuyla inceleyen ilk düşünür Aries olmuştur (Yatmaz, Erdemir ve Erbil, 2018: 286). Aries döneminin düşünürlerinden farklı olarak Ortaçağ döneminde çocukluğun var olmadığını, çocukluğun modern dönemin ürünü olduğunu söylemiştir. Aries çocuğun toplumsal yapının temel taşı olduğunun ve toplumsal yapının şekillenmesine yön verdiğinin anlaşılmasını sağlamıştır (akt, Öztürk, 2017: 261).

Çocuk, Ortaçağ Dönemi'nde ilk günahın ürünü olarak görülmektedir. Çocukların doğdukları anda konuşamamaları bu düşünceye dayandırılmıştır. İlk günahın ürünü olarak görülen çocuklar doğuştan gelen kötülüklerinden kurtarılmak için vaftiz edilmektedir. Çocuklar aktif olarak topluma fayda sağlamadıkları için bakıma muhtaç varlıklar olarak görülmektedir. Çocuk ve çocukluğun kavramsal olarak ayrı bir yeri yoktur. Çocukların kendilerine özgü yaşamları yoktur; yetişkinler

gibi giyinmekte, hareket etmekte kısacası yetişkinlere özgü özellikler taşımaktadırlar (Öztürk, 2017: 260).

Modern Çağ'da çocuk ve çocukluğun tanımı Ortaçağ'a göre oldukça farklılaşmıştır. Modern Dönemde çocuk ve çocukluk tanımında önemli bir yere sahip olan düşünür Wall, tarihsel açıdan çocuk ve çocukluğun tanımını üç farklı yaklaşımla ele almıştır. Bu yaklaşımlardan ilki "tepeden alta" yaklaşımıdır. Tepeden alta yaklaşım, çocukların yüksek ahlaki eğitim almaları gerektiğini savunur. Çünkü çocukları yetişkinlerin minyatürü olarak görmektedir. Geleceğin yetişkini olacak bu varlıkların doğalarının kötü olduğu ve bu nedenle eğitim almaları gerektiği düşünülür. İkinci yaklaşım ise çocuğu sadeliğin ve saflığın temsilcisi olarak gören "alttan tepeye" yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre çocukların saflığı ve doğuştan gelen iyiliği korunmalıdır. Tek tanrılı dinlerde hâkim olan bu görüşe Jon Amos Comenius, Jean Jack Rousseau ve Friedrich Schleiermacher gibi ünlü filozoflar da katılmaktadır. Üçüncü yaklaşım çocuğun doğasını ne iyi ne de kötü olarak ele almayan "gelişimsel" yaklaşımıdır (Yatmaz, Erdemir ve Erbil, 2018: 287). Bu yaklaşımın en ünlü temsilcisi Locke'dur. Locke her yeni doğan çocuğu zihni boş bir levha olarak tanımlar. O'na göre çocuğun çevresi ve almış olduğu eğitim onun iyi ve kötü arasındaki yönünü belirleyecektir. Hedeflenen toplumsal ölçütlere ulaşmanın tek yolu çocukları iyiye yönlendirmektir. Çünkü çocuklar geleceğin yetişkinleridir (Öztürk, 2017: 266-267)

Çocukluk, çocukların kendilerine özgü olan bir dönemdir. Çocuklar bu dönemde kendilerine ait kültürel özelliklere sahiptirler. Sahip oldukları kültür ile geleceğin yetişkinleri olarak toplumda yerlerini alırlar. Kendilerine ait sosyal sınıfa sahip oldukları gibi kendilerine tanınan haklara da sahiptirler (Yatmaz, Erdemir ve Erbil, 2018: 288-289).

2.1.1. Uluslararası Hukukta Çocuk

Uluslararası hukuk normları açısından çocuk önemle üzerinde durulan bir konu olmuştur. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme bu konuda büyük öneme sahiptir. Sözleşmede ilk olarak insanlığa özgü, devredilmeyen ve eşit olarak sahip olunan haklar olduğu belirtilmiştir. Bu haklar insanlığın onurunu oluşturmaktadır. İnsanlığa ait olan bu hakların korunmasının barış, özgürlük ve adaletin de korunması anlamına geleceği belirtilmiştir. İnsanlığa özgülenen bu hakların hiçbir dil, din, renk, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, etnik yapı gözetilmeksizin kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Toplumun temeli olan ailenin korunması gerektiğine, ailenin yapısının korunmasının hem toplum için hem de toplumun geleceğini oluşturan çocuklar için önemine yer verilmiştir. Sözleşmenin 1.maddesinde çocuk, "erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar olan her insan" şeklinde tanımlanmıştır. Sözleşmenin devamında sözleşmeyi imzalayan taraf devletlere çocuğa dair yapmaları gereken normlar belirtilmiştir. Bu normların uygulanmasında dil, din, renk, kültür farklılıklarından kaynaklı herhangi bir ayrımcılığın yaşanmaması özellikle vurgulanmıştır. Taraf devletlerin çocuğun yaşama hakkına sahip olduğunu unutmaması aynı zamanda hayatta kalması için gerekli özeni göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Taraf devletlerin çocuğa yönelik almış oldukları kararlarda menfaatlerini ön planda tutmaları gerektiği söylenmiştir. Ayrıca taraf devletlerin çocuğun ve çocuğa yönelik hakların korunmasında baskın olması gerektiği de üzerinde durulan diğer husustur. Sözleşmede çocuklara yaşama hakkı, düşünce, vicdan ve din özgürlüğü, düşüncesini özgürce açıklama hakkı, dernek kurma özgürlüğü, özel hayatın gizliliği, aile ve konut dokunulmazlığı hakları tanınmış ve taraf devletlerin bu haklara ulusal kaynaklarında yer vermesi istenmiştir. Sözleşmede çocukların sağlıklı yaşama hakkı ve sosyal güvenlikten yararlanma hakları, eğitim hakkı, çalışma alanında korunması hakkı, cinsel sömürü ve cinsel istismara karşı korunma isteme hakkı, uyuşturucu madde kullanımına karşı korunma hakları ayrı ayrı madde başlıkları olarak ele alınmıştır. Temel amaç çocuğun toplum içerisinde korunması ve sahip olduğu döneme özgü özelliklerin zedelenmemesidir (UNICEF, 2013: 64-72).

Diğer uluslararası mevzuat Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi'dir. Sözleşmede çocuk, on sekiz yaşına ulaşmamış kişi olarak tanımlanmıştır. Sözleşmede sadece çocuğun tanımı yapılmamıştır. Çocuğun sahip olduğu hakların korunmasını istemesinin yanı sıra çocuğun kendisini ilgilendiren davalarda taraf olmasının da gereklerine uyulması istenmiştir (TBMM İHİK, 1996: 377). Söz edilen madde kapsamında Türkiye, Sözleşmenin "Çocuğun Mahkemede Taraf Olmasına Dair Maddesi" hükmüne göre aile hukuku davalarında ilgili maddeyi uygulayacağını beyan etmiş ve aşağıda belirtilen davalarda çocuğun taraf olmasına karar vermiştir:

- Boşanma davaları,
- Ayrılık davaları,
- Çocukların velayetine ilişkin davalar,
- Ebeveynle çocuk arasında kişisel ilişki kurulması,
- Babalığın mahkeme kararı ile kurulmasına ilişkin davalar (TBMM İHİK, 1996: 384).

Sözleşmenin devamında çocuğun sahip olduğu hakların içeriği konusuna devam edilmiştir. Sözleşmenin içeriğine göre çocuğa hukuki alanda davada taraf olmasının yanı sıra davalarda bilgilendirilme, görüşlerini ifade etme hakkı ve özel bir temsilci isteme hakları da tanınmıştır (TBMM İHİK, 1996: 377).

2.1.2. Türk Hukukunda Çocuk

Türk hukuk sisteminde çocuğun tanımı ve çocuğa tanınan haklar 1982 Anayasası ve değişik kanunlarda yer almaktadır. 1982 Anayasasında "Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları" başlıklı kısımda çocukların korunma ve bakımdan yararlanma hakkına sahip olduğu, ailesi ile zarar görmediği sürece ilişki içerisinde olabileceği belirtilmiştir. Anayasada Devletin çocuğa yönelik şiddet ve istismar konularında çocuğu koruyacağı hükmü yer almaktadır. Anayasanın 50.maddesinde çocuğun çalışma şartları açısından korunması gerektiği ve 60.maddede çocuğun topluma kazandırılmasının devletin görevi olduğu belirtilmiştir. Çocuğun haklarına yönelik alınan önlemler ayrıcalık olarak görülmemektedir. Çünkü bu önlemler hedeflenen toplumsal hayatın kurucusu olan çocuklara yöneliktir.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 11.maddesinde erginliğin yani çocukluktan çıkış döneminin on sekiz yaş ile başlayacağı belirtilmiştir. Aynı kanunun 28.maddesinde çocuğun hak ehliyetine, sağ doğmak koşulu ile ana rahmine düştüğü andan itibaren sahip olduğu belirtilmiştir. Türk Medeni Kanununda "Aile Hukuku , "Kişiler Hukuku" ve "Miras Hukuku" bölümlerinde çocuğa yönelik haklar bulunmaktadır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Medeni Kanun ile paralel olarak 6.maddede çocuğu, on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlamıştır. Ceza Kanununun 31.maddesinde çocuk ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. Çocuğun cezalandırılmasına yönelik olan bu düzenlemeler yaş sınırları ile şekillendirilmiştir.

İlgili maddede çocukların on iki yaşını doldurmadan cezalandırılamayacağı ancak çocuklara özgü güvenlik tedbirleri alınabileceği belirtilmiştir. Maddenin devamında, on iki yaşını doldurmuş ve on beş yaşını doldurmamış çocukların işlediği suçun sonuçlarını kavrayabilmeleri durumuna göre uygulanacak yaptırımlar belirtilmiştir. Çocuk suçun mahiyetini anlayamayacak durumda ise on iki yaşını doldurmamış çocuklarda olduğu gibi çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine maruz kalır; kavrayabilecek durumda ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda on iki yıldan on beş yıla kadar, müebbet cezasını gerektiren hallerde dokuz

yıldan on bir yıla kadar cezalandırılmaktadır. İlgili maddenin devamında diğer ceza yaptırımlarında cezaların yarıya indirileceği ve her durumda en fazla yedi yıl ceza alabilecekleri belirtilmiştir. Maddede son olarak çocukların on beş yaşını doldurmuş ve on sekiz yaşını doldurmamış durumları ele alınmıştır. On beş yaşını doldurmuş ve on sekiz yaşını doldurmamış çocuklar, ağırlaştırılmış müebbet cezalarında on sekiz yıldan yirmi dört yıla kadar; müebbet cezalarında on iki yıldan on beş yıla kadar ceza alabilmektedirler. Diğer ceza yaptırımlarında cezalar üçte bire indirilmekte ve her durumda belirtilen yaş aralığında en fazla on iki yıl ceza alınabilmektedir.

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu çocuğu, on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlamaktadır. İlgili kanun çocuğun tanımı, korunması, hakları ve çocuğa yönelik ceza yaptırımlarını içermektedir. Çocuk Koruma Kanununun 5.maddesinde çocuğa yönelik tedbirler, *"Çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirler"* olarak belirtilmiştir. Korunması gereken çocuklar için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne talepte bulunulması gerektiği ifade edilmiştir.

2.2. ÇOCUK SUÇLULUĞU KAVRAMI

Suç kavramı genel anlamda toplum tarafından hoş karşılanmayan, çoğu zaman zarar ile sonuçlanan eylemlerdir. Bir eylemin suç kabul edilebilmesi için o eylemin hukuk normu açısından ihlalinin ceza yaptırımına konu olması gerekir. Çocuk ise zihnimizde tanımı ve yapısı itibariyle masum ve korunmaya muhtaç izlenime sahiptir. Çocuk suçluluğu kavramı birbiri ile bu kadar zıt bu iki kavramın bir araya gelmesi ile oluşur. Batı literatüründe "juvenile delinquency" olarak tanımlanan çocuk suçluluğu Türkiye'de "reşit olmayanın suçluluğu" şeklinde tanımlanmıştır (Polat, 2002).

Genel bir ifade ile çocuk suçluluğu, kanunların açıkça suç saydığı eylemlerin reşit olmayanlar tarafından gerçekleştirilmesidir. Reşit olmayanlar tarafından, kanunların toplumun huzuru ve düzeni için sınırlarını belirlediği ve belirlenen sınırların ihlalinin ceza yaptırımına tabi tutulduğu eylemlerin gerçekleştirilmesidir. Genel suçluluk tanımından ayırt edilen en önemli özelliği belirli bir yaş sınırına ve

erginlik aktörüne sahip olmasıdır. Çocuk suçluluğunun yaş faktörü, ileride izah edileceği üzere, ülkeler arasında farklılık göstermektedir (Bülbül ve Doğan, 2016: 34).

Günümüzde çocuk suçluluğu, reşit olmayanların suçluluğunun yanı sıra bir çocuktaki anti-sosyal eylemlerin, yasalar tarafından yasaklanan eylemlere dönüşmesi halinde, bu duruma yasal olarak müdahale edilmesi şeklinde de tanımlanabilmektedir. Çocuk suçluluğu hukuki boyutu olduğu kadar sosyolojik ve psikolojik boyutu da olan geniş kapsamlı bir olgudur (Öter, 2018: 744).

Sosyolojik açıdan çocuk suçluluğunun tanımı, hukuki tanımdaki kadar belirli kriterlere dayandırılmamaktadır. Çocuğun sosyal hayatı, kültürel yapısı ve çevresel koşulları ele alınmaktadır. Belirtilen etmenler çocuğun işlediği suçu tanımlamasını belirlemektedir. Geliri daha düşük bölgelerde yaşayan çocukların, görece daha zengin kabul edilen yerlerde yaşayan çocuklara göre çeteleşme, hırsızlık gibi suçlara yüklediği anlam farklılaşmaktadır. Bu tür bölgelerde yaşayan çocukların suç mağduru olma olasılığı daha yüksek olduğu için suça eğilimleri de artmaktadır. Suç mağduru çocuklar yaşayabilmek için suç işlemeye yönelmektedir (Öter, 2018: 746-747).

Psikolojik açıdan çocuk suçluluğu, daha çok ergenlik dönemine vurgu yapmaktadır. Kendini ve kişiliğini bulmaya çalışan çocuğun bu dönemlerde suça sürüklendiği ileri sürülmektedir. Çocuklar bu dönemlerde ispat çabası içerisinde oldukları için suçun mahiyetini kavramakta zorlanabilmektedir. Bu durum çocuğun suçlu konumuna gelmesine neden olabilmektedir (Öter, 2018: 748).

Çocuklar genelde boş ve oyun zamanlarında suç işlemektedirler. Çocuklar yetişkinlerde olduğu gibi önceden suç işlemeyi planlamamakta, olay anına özgü davranmak suretiyle, ani ve duruma göre suç işlemektedirler. Benzer şekilde, suç işleyen çocukların çeteleşme durumları da yaşadıkları alan ile sınırlı olup yaşam alanlarının dışına taşmamaktadır (Toprak, 2011: 326).

2.2.1.ÇocukSuçluluğunun Tarihsel Gelişimi

Tanımı yapılan birçok kavram gibi çocuk suçluluğu da yaşanılan döneme ve toplumsal yapıya göre değişim göstermektedir. Çocuk suçluluğunun tanımını daha anlaşılır hale getirmek için tarihsel değişimine bakmak gerekmektedir.

Roma İmparatorluğu öncesi dönemlerde suç işleyen çocuklar kavramına rastlamamaktayız. Kavramın olmaması çocukların suç işlemediği anlamına gelmemektedir. Bu dönemde çocukluk dönemi ayrıca ele alınan bir dönem olmadığı için çocuk suçluluğu kavramına da yer verilmemiştir. Roma İmparatorluğu döneminde çocuğun konuşabileceği duruma gelinceye kadar sorumsuz olacağı, ergenlik döneminde işlenen suçlarda ise, farklılık içermekle birlikte ceza indirimi yapılması gerektiği düşüncesi hâkimdi. Orta Çağ döneminde çocuk suçluluğunu şekillendiren ve döneme hâkim olan temel unsur "kilise" olmuştur. Çocuğun üzerindeki güç babası, babasının üzerindeki güç ise Kilise kabul edilmektedir. Kilise çocuk suçluluğu için yedi yaş sınırını belirlemiştir. Bu yaş sınırı, dini ritüelleri yerine getirebilme yaşı esas alınmak suretiyle belirlenmiştir (Uzun, 2015: 66).

Avrupa'da yaşanan Aydınlanma Dönemi ve Sanayi İnkılâbı, bütün Avrupa'nın yapısını değiştirdiği gibi çocuk suçluluğu düşüncesi üzerinde de önemli etki yaratmıştır. Aydınlanmadan önceki toplumsal yapı, eşitsizliklerin belirgin bir şekilde var olduğu bir dönemdir. Feodalin her şeye sahip olduğu, köylülerin ve diğer kesimlerin ağır şartlarda ve düşük ücretlerle çalıştığı bir dönemdir. Eşit olmayan toplumsal yapının sonucu olarak çocuklar küçük yaşlarda çalışmaya başlamışlardır. Kendi fırsatını yaratmaya çalışan çocuklar daha iyi bir yaşam elde etmek için çalışmak zorundadırlar. Bu çocukların bir kısmı, olağan çalışma ile istedikleri hedeflere ulaşamadıkları zaman suça yönelmektedirler (Uzun, 2015: 66).

Aydınlanma ile topluma hâkim olmaya başlayan özgürlük düşüncesi feodal yapının değişmesine yol açmıştır. Feodal yapının yerini alacak olan yeni sistem ulus-devlet yapısı olarak görülmektedir. Yeni sistem kendisiyle beraber kapitalist sistemi de getirmiştir. Bu sistemin konuya ilişkin olarak feodal yapıdan farkı, daha önce tarlalarda ağır şartlarda çalışan çocukların yerini fabrikalarda ağır şartlarda çalışan çocukların almış olmasıdır. 18.yüzyıl dünya tarihinde göçlerin, nüfus patlamalarının

ve kaynak kıtlığının yaşandığı bir dönem olmuştur. Yaşanan toplumsal olumsuzluklar çocukları daha fazla suça itmiştir. Bu dönem düşünürlerinden Papa XI. Clemens çocuk suçluluğu kavramını ilk kez kullanmıştır. Clemens, toplumda yaşanan olumsuzlukların çocuk suçluluğunu arttırdığını ileri sürmüştür (Uzun, 2015: 67).

Modern devlet yapısı ile suça ve suçluluğa bakış açısı değişmiş, suça karışmış çocukların ceza yaptırımları belirlenmiştir. Bu dönemde artan suçluluğun önüne geçebilmek amacıyla suçlulara verilen cezalarda farklılığa gidilmiştir. İlk olarak ceza yaptırımlarının fiziki yaptırımlar olmasına son verilmiş, insan bedeni ceza yaptırımının nesnesi olmaktan çıkarılmıştır. Yeni ceza yaptırımları insan onuruna yaraşır şekilde manevi yaptırım şeklinde olmuştur. Suç işleyen yetişkin ve çocukların cezaevi gibi manevi yaptırımın uygulandığı alanlarda cezalandırılması esas alınmıştır. Suç ve cezalarda uygulanacak ceza sürelerinin, failin kusuru ve iradesine göre belirlenmesi yolu benimsenmiştir (Uzun, 2015: 68).

20.yüzyılın ilk yıllarında insan haklarına yönelik akademik çalışmalar artmıştır. Çocuk suçluluğu konusu da bu gelişmeler ışığında, özellikle üzerinde durulan konulardan biri olmuştur. Çocuk suçluluğu Türkiye'de ve dünyada, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları ile yükselişe geçmiştir. Bu yükseliş çocuk suçluluğu hakkında akademik çalışmaların gerekliliğini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Türkiye'de çocuk suçluluğu alanında akademik çalışmalar 1930 yılından itibaren önemli derecede artmıştır. Dünya tarihi açısından Hicri Fişek'in 1948 yılında İsviçre'de çocuk suçluluğu araştırması bu bölge için ilk olmuştur. Araştırmada çocuk suçluluğunun 19.yüzyıl sorunu olduğu ve kurumsal önlemlerin alınması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu tarihten itibaren çocuk suçluluğu araştırmaları derinleşmeye ve genişlemeye başlamıştır (Fişek, Çiner ve Akpınar, 2008: XIX- XXV).

2.2.2. Uluslararası Düzenlemelerde Çocuk Suçluluğu

Çocuk suçluluğunda önemli yere sahip olan uluslararası hukuk kaynakları, Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (Riyad İlkeleri), Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 29 Kasım 1985'te kabul edilen Pekin- Beijing Kuralları (Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkındaki Asgari Standart Kuralları), Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 14 Aralık 1990 Havana Kuralları (Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları) ve son olarak Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No. 10 - Çocuk Adaletinde Çocuk Hakları ilgili mevzuatlardır. Belirtilen kaynakların çocuk suçluluğu açısından önemi çocuk suçluluğunun tanımının yapılmış olmasının yanı sıra çocuk suçluluğu hakkında önemli yaptırımlara da yer vermiş olmalarıdır.

Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (genel ifadesi Riyad İlkeleri olarak bilinen ilkeler) çocuk suçluluğunun önlenmesi için ulusal, bölgesel ve uluslararası önlemlerin alınması gerektiğini belirtmiştir. Üye devletlere çocuk suçluluğunu önlemeleri için çocuk adalet sistemini düzenlemeleri ve bu düzenlemelere herkesin erişimini sağlayacak iletişim kanalları ile duyurmaları önerilmiştir. İlkeler, çocukların geleceğin mimarı oldukları ve onların suç ile erken tanışmasının toplum için ağır sonuçlar doğuracağının bilinmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Bu ağır sonuçlardan kaçınma çocuk adalet sisteminin düzenlenmesi ile gerçekleşebilir. Çocukların yaşamış olduğu dönemden kaynaklı heyecanlı ve tecrübesiz hareketleri hoşgörü ile karşılanmalıdır. İlerleyen maddelerde suç işleyen çocukların topluma kazandırılması için üye devletler kadar aile ve sosyal çevrenin de önemi belirtilmiştir. Çocukların suç işledikten sonra topluma kazandırılmalarından daha önemli olan husus onların suç işlemesine engel olunmasıdır. Çocuk suçluluğunun önlenmesi için en temel işlev çocuğu toplumsal yapı ile bütünleştirmektir (Aslan, 2008: 93).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 29 Kasım 1985'te kabul edilen Pekin-Beijing Kuralları ile (Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkındaki Asgari Standart Kuralları), genel ifade ile on sekiz yaşından küçük herkes çocuktur tanımı referans alınmıştır. Bu bağlamda, söz konusu Pekin-Beijing Kurallarında konuya ilişkin olarak yer verilen hususlara değinmekte yarar bulunmaktadır. *"Çocuk suçlu, suç işlediği iddia edilen ya da suç işlediği ortaya çıkan bir çocuk"* olarak tanımlanmıştır. Çocuk suçluluğunun, on sekiz yaşından küçükler tarafından suç işlenmesi halinde gerçekleşeceği belirtilmiştir. Suçun işlendiği dönemin içerisinde barındırdığı ergenlik dönemi önemle üzerinde durulması gereken bir husustur. Bu dönemlerde duyguların daha yoğun ve dolayısıyla tepkilerin de daha şiddetli olduğu dikkat edilmesi gereken bir noktadır. Çocuk suçlulara karşı uygulanması gereken yaptırımlar renk, dil, din, cinsiyet, kültürel köken ayrımı gözetilmeksizin hepsini kapsamalıdır. Yaptırımların çocuk suçluya karşı adaletli olması gerekir. Çocuk suçluluğunun yaş sınırı çocuğun yaşadığı toplumsal yapının tarih ve kültürel yapısına bağlı olarak değişebilir. Yaş sınırının belirleyici unsuru temel olarak suç işleyen çocuğun gerçekleştirdiği eylemin cezai yaptırımlarının farkında olması durumudur. Suç işleyen çocuğun, gerçekleştirdiği eylemin psikolojik ve maddi olarak farkında olması bu anlamda önem taşımaktadır. Ayrıca, üye devletlerin Pekin-Beijing Kuralları çerçevesinde yapacağı düzenlemelerin suça sürüklenmiş çocuk suçluyu topluma kazandırmaya yönelik olması gerektiği belirtilmiştir (UNICEF, 2013: 31-49).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 14 Aralık 1990 Havana Kuralları (Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları) temel prensiplerinde bir çocuğun hapsedilmesini en son başvurulması gereken bir durum olarak belirlemiştir. On sekiz yaşından küçük herkesin çocuk olduğu belirtilmiş ve devamında çocukların cezalandırılma alt yaş sınırının ulusal kaynaklarla belirleneceği ifade edilmiştir. Havana Kuralları, çocukların özgürlüklerinden yoksun bırakılmasının ancak insani saygınlıklarına dokunulmadan gerçekleşebileceğini belirtmiştir. Ayrıca ıslahevlerinde bulunan çocuk mahkûmların topluma kazandırılmaları ve beceri kazanmaları için her türlü desteği almaları gerektiği vurgulanmıştır (UNICEF, 2013: 31-49).

Mahkûm edilen çocukların ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel hakları korunmalıdır. Çocukların hiçbir şekilde ziyaret edilmesine engel olunmamalıdır. Çünkü çocukların toplumsal yapıdan kopmamaları için ziyaretçileri ile görüşmeleri önemli bir husustur. Çocuklar için tutuklanma kararı mümkün olmadıkça verilmemeli, çocuklar daha çok önleyici tedbirlerle gözetim altında tutulmalıdır (Aslan, 2008: 92).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No. 10 - Çocuk Adaletinde Çocuk Hakları Sözleşmesi (Çocuk Hakları Sözleşmesi) diğer kaynaklardan farklı olarak, kanuni sınırlar içerisinde ceza olarak belirtilmeyen, yetişkin suçluluğunda suç olarak sayılmayan serserilik, okul ve evden kaçma gibi eylemlerin de çocuk suçluluğu açısından önemine vurgu yapmıştır. Bu eylemlerin çocuk suçluluğu kapsamında sosyo-ekonomik ve psikolojik açıdan incelenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması gerektiği belirtilmiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesine göre bu eylemler çocukların suça sürüklenmelerinde önemli belirtiler oluşturmaktadır. Sözleşmenin en dikkat çekici yönlerinden biri çocuk suçluluğu terimini suça sürüklenen çocuk olarak ifade etmiş olmasıdır. Bu kullanım ile çocukların suç işlemeye sürüklendiği kabul edilmiştir (UNICEF, 2007: 16-17).

Çocuk Hakları Sözleşmesine üye ülkelerin çocuk suçluluğu için belirlediği yaş sınırı oldukça farklılık göstermektedir. Bu yaş sınırı genel hatlarıyla iki grupta ele alınabilmektedir. Bu iki grup: 7 veya 8 ile 14 veya 16 olmaktadır (UNICEF, 2013: 64-72). Alt sınır yani cezai ehliyetin başlayacağı yaş sınırı ülkelerin hukuk kaynaklarında farklılık göstermektedir:

- Ceza ehliyetini 7 yaşından başlatan ülkeler: Avustralya, Bangladeş, Kıbrıs Rum Kesimi, Gana, İrlanda, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Pakistan, Sudan, Suriye
- Ceza ehliyetinin 8 yaşından başlatan ülkeler: Sri Lanka, İskoçya
- Ceza ehliyetini 9 yaşından başlatan ülkeler: Irak, Filipinler
- Ceza ehliyetini 10 yaşından başlatan ülkeler: Nepal, Yeni Zelanda, Nikaragua, İngiltere

- Ceza ehliyetini 12 yaşından başlatan ülkeler: Türkiye, Kanada, Güney Kore, Uganda
- Ceza ehliyetini 13 yaşından başlatan ülkeler: Cezayir, Çad, Fransa, Polonya, Tunus
- Ceza ehliyetini 14 yaşından başlatan ülkeler: Bulgaristan, Çin, Almanya, Macaristan, İtalya, Japonya, Libya, Romanya, Rusya
- Ceza ehliyetini 15 yaşından başlatan ülkeler: Danimarka, Mısır, Finlandiya, Norveç, İrlanda, Peru, Sudan, İsveç
- Ceza ehliyetini 16 yaşından başlatan ülkeler: Arjantin, Azerbaycan, Bolivya, Şili, Küba, Portekiz, İspanya, Ukrayna
- Ceza ehliyetini 18 yaşından başlatan ülkeler: Belçika, Kolombiya (Polat, 2002).

Çocuk Hakları Sözleşmesinin 40.maddesine göre asgari sınırın altındaki çocukların cezalandırılmaması, çocuk için en uygun olandır. Asgari yaş sınırının altındaki çocuklara yönelik olarak üye devletlerin özel koruyucu tedbirler alması gerekir. Sözleşmeye göre çocukların cezalandırılması için en uygun alt sınır on iki yaş olarak belirtilmektedir. Pekin-Beijing Kuralları'n da belirtildiği gibi çocuğun cezalandırılması için zihinsel ve bedensel olgunluğa erişmesi gerektiği, bunun temel gerekçesi olarak ifade edilmiştir. Sözleşmeye göre, yaşı bilinmeyen çocukların sadece üst sınırın altında olduğunun bilinmesi onun cezalandırılması için yeterli görülmemektedir. Çocuk suçluluğunda üst sınırın belirlenmesi konusuna 20.maddede değinilmiştir. Bu maddeye göre cezalandırılma konusu, suçu işlediği zaman on sekizin altında olan bütün çocuklar için geçerlidir. Maddenin devamında, üye devletlerden on altı veya on yedi yaşlarında suç işleyen çocukların üst sınıra uymadan yetişkin gibi cezalandırılmasına karşı çıkılmıştır. Üye ülkelerin bu konuda gerekli düzenlemeleri yapmaları istenmiştir (UNICEF, 2013: 64-72).

2.2.3.Türk Hukuk Sisteminde Çocuk Suçluluğu

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde yer alan suça sürüklenen çocuk tanımı 2005 yılında çıkarılan Çocuk Koruma Kanununun 3.maddesinde "suça sürüklenen çocuk" tanımlamasıyla Türk iç hukukunda yer almıştır. Çocuk Koruma Kanununda suça sürüklenen çocuk; *"Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk''*, olarak tanımlanmıştır. Türk hukukunda suça sürüklenen çocuklar için üst sınır on sekiz, alt sınır ise on iki yaş olarak belirlenmiştir. Yetişkinlere yönelik tanımlanan suç türleri çocuklar için de kullanılmaktadır (Ereş, 2009: 90).

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 31.maddesinde çocuk ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. Çocuğun cezalandırılmasına yönelik olan bu düzenlemeler yaş sınırları ile şekillendirilmiştir. İlgili maddede çocukların on iki yaşını doldurmadan cezalandırılamayacağı ancak çocuklara özgü güvenlik tedbirleri alınabileceği belirtilmiştir. Maddenin devamında, on iki yaşını doldurmuş ve on beş yaşını doldurmamış çocukların işlediği suçun sonuçlarını kavrayabilmeleri durumuna göre uygulanacak yaptırımlar belirtilmiştir. Çocuk suçun mahiyetini anlayamayacak durumda ise on iki yaşını doldurmamış çocuklarda olduğu gibi çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine maruz kalır; kavrayabilecek durumda ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda on iki yıldan on beş yıla kadar, müebbet hapis cezasını gerektiren hallerde dokuz yıldan on bir yıla kadar cezalandırılmaktadır. İlgili maddenin devamında, diğer ceza yaptırımlarında cezaların yarıya indirileceği ve her durumda çocukların en fazla yedi yıl ceza alabilecekleri belirtilmiştir. Maddede son olarak çocukların on beş yaşını doldurmuş ve on sekiz yaşını doldurmamış olma durumları ele alınmıştır. On beş yaşını doldurmuş ve on sekiz yaşını doldurmamış çocuklar, ağırlaştırılmış müebbet cezalarında on sekiz yıldan yirmi dört yıla kadar; müebbet cezalarında ise on iki yıldan on beş yıla kadar ceza alabilmektedirler. Diğer ceza yaptırımlarında cezalar üçte bire indirilmekte ve her durumda belirtilen yaş aralığında en fazla on iki yıl ceza alınabilmektedir.

Türk Hukuk Sisteminde çocuk ile ilgili diğer önemli kanun 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunudur. İlgili kanunun içeriğinde çocuklarla ilgili çeşitli hükümler vardır. Çocuk kolluk görevi, kolluğun çocuk biriminde gerçekleştirilir. Kolluk birimlerine getirilen korunmaya ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuk hakkında işleme başlandığında veli, vasi veya temsilcisine, bunlardan biri yok ise Çocuk Hizmetleri ile ilgili Kuruma durum bildirilir. Veli, vasi veya temsilcisine bildirilirken çocuğun bunlardan herhangi biri tarafından mağdur edilmediği veya azmettirilmediğine dikkat edilir. Çocuğun ifadesinin alınması gibi çocuk ile ilgili işlemlerde soruşturma esnasında çocukla beraber sosyal çalışma görevlisi bulunur. Çocukların mahkemeye nakli sırasında kelepçe benzeri bağlayıcı aletler kullanılmamaktadır. Çocuğun tehlike oluşturması durumunda gerekli tedbirleri almak kolluk görevlilerine aittir. On beş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında, üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezalarında tutuklama kararı verilememektedir. Çocuk için uygulanacak adli kontrol ve denetimli serbestlik ilgili kanunda belirli sınırlamalara tabi tutulmuştur. Adli kontrol çocuğun belirli kurum ve çevrede bulunması ya da bulunmaması şeklinde sınırlandırmıştır. Denetimli serbestlik ise çocuğun bir uzman tarafından iyileştirme çalışmaları ile takibe alınması şeklinde uygulanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN NEDENLERİ: TEKİRDAĞ'DA ÇOCUK SUÇLULUĞU

3.1. ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN NEDENLERİ

Toplumsal bir sorun olan çocuk suçluluğunun nedenlerinin bilinmesi, ortaya konulması çocukların suça itilmesinin anlaşılabilmesi ve bu sorunun çözümü için oldukça önemlidir. Çocuk suçluluğunun nedenleri tanımlanırken tek bir nedenden söz etmek mümkün değildir. Konu oldukça geniş içeriğe sahip bir özellik gösterir. Daha önce değindiğimiz gibi "çocukluk" kendine özgü bir dönemdir. Çocuğun büyük ölçüde suça itildiği bir evre olan bu dönemde çocuk, benliğini arama ve kendine kimlik oluşturma çabasındadır. Toplumun içinde yer arayan çocuğun suça itilme nedenleri arasında; aile, ekonomik durum, anne ya da babanın kaybı, arkadaş ve okul çevresi ile akraba ilişkileri rol oynamaktadır (Özalp, 2015: 108).

Çocuklar, duygusal, fiziksel ve cinsel istismar, suç mağduru olma, aile içi şiddete maruz kalma, dışlanma gibi olumsuz ilişkilerden oldukça fazla etkilenmektedir. Yaşadığı olumsuz ilişkilerin onda bıraktığı derin izler bazen olay anında bazen hayata dâhil olmaya başladığında ortaya çıkmaktadır. Örneğin: Cinsel istismara maruz kalan çocuklar doğalarından kaynaklı olarak çoğunlukla olay anında kendilerini koruyamamakta ya da yaşadıkları olayı anlayamamaktadırlar. Yaşlarının ilerleyen dönemlerinde yaşadıkları olayı anladıklarında ise benzer durumlara ya da durumu ona hatırlatan şeylere karşı öfke patlaması yaşamaktadırlar (Işık, 2006: 287-288) .

Yukarıda ifade edilen noktalar bağlamında çocukların suça itilmesinde rol oynayan bazı önemli risk faktörlerinin bulunduğu söylenebilir. Bunlar:

- Evde ya da toplum içerisinde şiddete maruz kalma,
- Uyuşturucu madde alışkanlığı,
- Kötü arkadaş ilişkileri,
- Sahip olduğu yetenekleri keşfedememe ya da yetenek olarak tanımladığı şeylerin toplum tarafından kabul görülmemesi,
- Aile ilgisinin eksikliği ve tek aile üyesine sahip olma, olarak ifade edilebilir (Işık, 2006: 290).

Yukarıda belirtilen risk faktörlerine ek olarak ekonomik koşulların da çocukların suça itilmesinde etkili olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında temel risk faktörleri yaşanılan sosyal çevre, aile ile ilgili ve bireyden kaynaklı olmak üzere üç gruba ayrılmıştır (Karaman ve Yücedağ, 2000: 154).

Günümüzde çocuk suçluluğunun nedenleri daha çok çeşitlenmektedir. Sosyal medyanın yaygın kullanımı, toplumsal iletişim şekillerinin değişmesi, çocuğun aile ve çevrenin dışında etkilendiği başka alanların da olması bu çeşitliliğin nedenleridir. Çocuklar, doğdukları andan itibaren ailesi ile sıkı bir bağ içerisindedir. Bu bağ onların hayatı tanımaları için çok önemlidir. Çocuklar birçok olguyla ilk olarak aile içerisinde karşılaşmakta, daha sonra çevresel faktörler ve kendi benliği etkili olmaktadır. Çocuklar, çevresi ile şekillenen hayatında kendisini de tanımaktadır.

Bu temel anlayış çerçevesinde çocuk suçluluğunun nedenleri yaygın olarak:

- Bireysel nedenler,
- Aileden kaynaklı nedenler ve
- Çevreden kaynaklı nedenler olmak üzere üç ana başlık halinde ele alınıp incelenmektedir.

3.1.1. Bireysel Nedenler

Bireysel nedenleri biyolojik ve psikolojik özellikler açısından ele alabiliriz. Biyolojik nedenler kendi içerisinde soya çekim (genetik), cinsiyet, yaş ve madde bağımlılığı açısından incelenmektedir. Bu özellikler çocuğun suça itilmesinde tek başına yeterli olmamaktadır. Bireysel nedenler, çevre ve ailenin etkisi ile birleştiğinde çocuğu suça itilmesinde önemli derecede etkili olmaktadır.

3.1.1.1. Biyolojik Nedenler

Suça sürüklenen çocuğun biyolojik açıdan, ilk olarak soyaçekim, diğer bir ifade ile genetik özellikleri suça sürüklenmesinde etkili olmaktadır. Soya çekim görüşü çocukların suç işlemelerinin biyolojik olarak genetik yapılarından kaynaklandığı düşüncesini savunur. Bu konuda Dugdale tarafından1877 yılında incelenen Jukes ailesi önemli bir örnektir. Bu ailenin özelliği suçun kalıtımsal olduğu görüşünün en bilindik örneği olmasıdır. Dugdale, aile üyesi olan 709 kişi üzerinde inceleme yapmıştır. Araştırma sonucunda aile üyelerini 280 yardıma muhtaç veya dilenci, 7 cinayete karışmış, 50 fahişe, 440 kadın hastalıklarına sahip, 30 evlilik dışı çocuğa sahip olmaktan hakkında kovuşturma yapılan kişi olarak saptamıştır. Dugdale'den sonra 1915 yılında Dr. Estabrook tarafından aile tekrar inceleme konusu olmuştur. Yıllar itibari ile artan aile üye sayısı ile suç sayısı, fahişelik, genelev işletmeciliği gibi birçok olumsuz örneklerde artış olduğu tespit edilmiştir (Esen, 2008: 125).

Rosenthal, çocukların suça sürüklenmesinde soyaçekime bağlı nedenleri üç gruba ayırmıştır:

- Bedensel yapı bakımından suça yatkınlık gösterenler: Gelişmiş kas yapısına sahip gençler.
- Beyin anormallikleri olanlar: Duyguları kontrol edememe sorunu olan aynı zamanda karar almada sorun yaşayan tipler.
- Akıl zayıflığı olanlar: Zekâ geriliği olarak da nitelendirilen durumu ifade eder. Zekâ geriliği olan çocukların suça itilme konusunda daha kolay

etkilendiği, çevreleri ile yaşadıkları uyum problemi yüzünden daha fazla suça itildiği belirtilmiştir (akt. Akıncı, 2013: 162).

Zekâ geriliği olan çocukların suça itilme konusunda daha kolay etkilendiği, çevreleri ile yaşadıkları uyum problemi yüzünden daha fazla suça itildikleri ileri sürülmektedir (Akıncı, 2013: 162).Suça sürüklenen çocukların zekâ düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla Çakaloz ve arkadaşları (2016:416), Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'nda suça sürüklenen çocukların zekâ düzeylerine yönelik rapor düzenlenmesi amacıyla çocuk ve ergenlerin dosya kayıtlarını incelemek suretiyle 127 olgu ve 167 suç üzerinde araştırma yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre suça sürüklenen çocukların % 34, 6'sında zekâ geriliği saptanmıştır.

Suça sürüklenen çocuklar üzerinde gerçekleştirilen diğer bir benzer çalışma ise Bilaç ve arkadaşları (2014: 116-119) tarafından yapılmıştır. Araştırma Mart 2012-Haziran 2013 tarihleri arasında Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Çocuk ve Ergen Birimi'nde bulunan721 adli olgu ve 111 suça karıştığı iddia edilen olgu üzerinde geriye dönük dosya taraması ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda suça sürüklenen çocuk ve ergenlerin büyük bir kısmında ruhsal bozuklukların, %55'inde dikkat eksikliğinin, %9'unda hafif derecede mental retardasyonun, % 1,8'inde orta derecede mental retardasyonun ve % 4,5'inde sınır zekâ potansiyelinin mevcut olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınır zekâ potansiyeli gözlemlenen çocukların, kolay yönlendirilmelerinden kaynaklı suça sürüklendikleri, bu bağlamda hırsızlık ve cinsel istismar suçlarına daha fazla karıştıkları ortaya konulmuştur.

Suça sürüklenen çocuklarda biyolojik nedenler açısından yaşın etkisi gözlemlenmektedir. Bulundukları ergenlik döneminin etkisi ile çoğu zaman duygularını kontrol edemeyen çocuklar sıklıkla suça sürüklenebilmektedir. Ergenlik dönemi hem olumlu hem de olumsuz gelişimsel farklılıkların başladığı bir süreçtir. Bu dönemde olgunlaşmış bir kimlik duygusu oluşması gibi olumlu sonuç ortaya çıkabileceği gibi davranış bozukluklarından kaynaklı sorunlar da ortaya çıkabilmektedir. Bireylerin benlik yapısının oluştuğu bir dönem olduğu düşünüldüğünde, ergenlik birey için en kritik dönem olmaktadır. Ergenlik, biyolojik ve psikolojik değişimlerin yaşandığı cinsel ve psiko-sosyal olgunlaşma ile başlayan,

birey özerkliğini, kimliğini ve sosyal yapısını kazandığı zaman sona eren bir dönemi kapsamaktadır. Bu dönemin çocuklar üzerindeki etkisi oldukça fazladır. Benliğini kazanmaya çalışan çocuk ruhsal ve bedensel değişiklikleri ile farklı aşamalardan geçmektedir. Bu aşamalar sırasında kendini kontrol edebilmesi oldukça zor olmaktadır. Akran grubu ve aile gibi dışsal etmenlerin de oldukça etkisinde kalmaktadır (Sarı ve Arslantaş, 2018: 399).

Araştırmalar sonucunda çocukların daha çok 14-18 yaş aralığında suça sürüklendiği saptanmıştır. Cantürk (2005: 33), suça sürüklenen çocukların yaş aralığı ile ilgili yapılan çalışmaları değerlendirdiği araştırmasında 14 yaşın en çok suç işlenen yaş olduğunu tespit etmiştir. İslamoğlu (2017: 88) tarafından 2016 yılında İstanbul Gaziosmanpaşa İlçesinde suça sürüklenen 100 çocuk üzerinde yapılan araştırmaya göre bu çocukların %1'inin 12 yaşında, %7'sinin 13 yaşında, %11'inin 14 yaşında, %16'sının 15 yaşında, %21'inin 16 yaşında, %31'inin 17 yaşında ve %13'ünün 18 yaşında suça sürüklendikleri saptanmıştır.

Dinç (2013: 70) tarafından 2012 yılında Ankara İli Keçiören Çocuk Eğitimevi ve Sincan Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 172 suça sürüklenen çocuğu içeren araştırma sonucunda bu çocukların yaş oranları %6 14 yaş, %9,2 15 yaş, %17,9 16 yaş, %49,7 17 yaş ve %14,5 18 yaş olarak tespit edilmiştir.

Cömert (2018: 63) tarafından 2016-2017 yılları arasında Bitlis Denetimli Serbestlik Müdürlüğün de 61 suça sürüklenen çocuk ile yapılan çalışmada söz konusu çocukların yaş oranları %3,3 15 yaş, %23 16 yaş, %37,7 17 yaş ve %36 18 yaş olarak ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçlarına baktığımızda Cantürk'ün ifade ettiği gibi 14 yaş kritik bir yaş olmamakta asıl kritik yaş 17 yaş olmaktadır. Araştırmaların verilerinde 17 yaş suça sürüklenme açısından en fazla orana sahip yaş olmaktadır.

Bu çalışmada elde edilen veriler ise 2019 yılında Tekirdağ ilinde suça sürüklenen 1040 çocuğun 177'sinin 12-15, 863'ünün ise 15-18 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Daha önce yapılan çalışmalar ile benzer sonuçlar elde edilmiştir. Tekirdağ ili için yapılan araştırma sonucunda çocukların 15-18 yaş aralığında daha fazla suça sürüklendiği saptanmıştır.

Biyolojik açıdan ele alınan bir diğer faktör cinsiyet farklılığıdır. Bilim insanları tarafından yapılan bazı araştırmalar suça sürüklenen çocukların cinsiyet yapılarının suça sürüklenmelerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan araştırmalar sonucunda, erkek ve ergen çocukların daha fazla suça sürüklendiği görülmektedir. Cömert (2018: 61) tarafından 2016-2017 yıllarında Bitlis Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde 61 suça sürüklenen çocuk ile yapılan çalışmada bu çocukların %100'ünün erkek çocuklarından oluştuğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Bayındır ve arkadaşları (2007: 99) tarafından 2006-2007 yılları arasında Kütahya İl'in de suça sürüklenen 100 çocuk üzerin de yapılan bir diğer çalışmada ise söz edilen çocukların %93'ünün erkek ve %7'sinin kız çocuklarından oluştuğu belirlenmiştir.

Bu çalışmada da diğer araştırma sonuçlarıyla uyumlu biçimde erkek çocuklarının kız çocuklarından daha fazla suça sürüklendiği tespit edilmiştir. 2019 yılında Tekirdağ ilinde suça sürüklenen 1040 çocuğun %84'ünün (871 çocuk) erkek, %16'sının ise (169 çocuk) kız çocukları olduğu belirlenmiştir. Görüldüğü üzere, erkek çocukları ile kız çocukları arasında diğer benzer bulgulardaki gibi gözle görülür bir sayısal fark saptanmıştır.

Çocukların suça sürüklenmelerindeki cinsiyet ayrımı toplumsal yapının bir ürünü olarak görülmektedir. Kız çocuklarının ilk oyuncakları bebek, plastik mutfak araçları gibi evcimen özellikler taşırken erkek çocukları araba, silah gibi daha çok suçu çağıran oyuncaklar ile oynamaktadır. Yine toplumsal bir yapının ürünü olan çocukların dışarıda geçirdikleri vakit farklılığı göze çarpmaktadır. Ataerkil toplumlarda baskın erkek figürü erkek çocuklarının daha küçük yaşlarda dışarıda daha fazla vakit geçirmesine izin verirken kız çocuklarının dışarıda geçirdikleri zaman aralığını kısıtlı tutmaktadır. Böylece dışarıda suça ve suç işlemeye daha yatkın hale gelen erkek çocukları yetişmektedir (Arabacı ve Taş, 2017(a): 111).

Suça sürüklenen çocuklar arasında erkek ve kadın ayrımını Feminist Teori kadın erkek arasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinliğine bağlamıştır. Teoriye göre geleneksel toplumlarda kadın erkek ayrımı toplum içerisinde daha fazla derin bir yapıda olmaktadır. Bu derinlik kadın erkek arasındaki ayrımın da derinleşmesine neden olmaktadır. Kadının toplum içerisindeki tanımı hükmedilen kişiler şeklindedir. Bu düşüncenin hâkim olduğu toplumlarda yetişkin kadın ve erkek arasında var olan etki çocuklar arasında da olmaktadır (Taşkın, 2019: 53)

Çocukların suç işlemesinde etkili olan biyolojik nedenler bağlamında ele alınacak son faktör "madde kullanımıdır". Madde*" Kötüye kullanım ve bağımlılığa yol açabilecek, değişik yollarla alınabilen, duygu durum, algılama, biliş ve diğer beyin işlevlerinde değişikliğe yol açan her türlü kimyasalı"* kapsamaktadır. Bağımlılık ise kullanılan maddeye karşı duyulan ihtiyaç sonucu giderek daha fazla alınma isteğidir. Madde bağımlılığı, kullanıcının hayatında sorunlar yaratmaktadır. Çocuklarda madde bağımlılığı daha çok deneme amaçlı kullanım ile başlamaktadır. Yapılan çalışmalar çocukların madde kullanım yaşının zaman içerisinde daha çok aşağıya çekildiğini göstermektedir (Taş, Dikeç ve Arabacı, 2017(b): 136).

Emniyet Genel Müdürlüğünün yayımladığı Türkiye Uyuşturucu Raporu 2019 verileri madde kullanımının daha önceki yıllara göre %21,13 arttığını, bu artışın 15-24 yaş aralığın da %35 oranında olduğunu ortaya koymuştur. Raporun devamında çocukların madde kullanım yaşının özellikle 12-17 yaş aralığında yoğunlaştığı ve bu yaş aralığına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır (EGM, 2019: 92-94).

Bu konuda önemli araştırmaları bulunan Goldstein, çocukların madde bağımlılığı ile suça sürüklenmeleri arasında ilişki olduğunu belirtmiştir. Bennet, Holloway ve Farring de benzer şekilde, çocuk mahkûmlar üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında suça sürüklenen çocuklardan madde kullananların sayısının madde kullanmayanlardan 3-4 kat daha fazla olduğunu saptamışlardır (Taş, Dikeç ve Arabacı, 2017(b): 138).

Ünsal (2015: 264-267) tarafından 2015 yılında Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yapılan anket araştırmasında çocukların suça sürüklenme nedenleri olarak %94 arkadaş çevresi, %87 uyuşturucu madde bağımlılığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada 2019 yılında Tekirdağ ilinde suça sürüklenen 1040 çocuğun %59'unun (568 çocuk) madde kullanmadığı,%33'ünün (321 çocuk) sigara kullandığı ve%6'sının (58 çocuk) iki veya daha fazla madde kullandığı saptanmıştır. Görüldüğü üzere suça sürüklenen çocukların büyük bir kısmı hiç madde kullanmamaktadır. Bu bulgular ışığında çocukların suça sürüklenmesinde madde kullanımının bir etken olduğu ancak baskın bir unsur olmadığı söylenebilir. Bu çalışma sonucunda elde edilen veriler bu konu ile ilgili öne sürülen görüşlerle uyuşmamaktadır.

3.1.1.2. Psikolojik Nedenler

Psikolojik nedenler, biyolojik nedenlerden farklı olarak bireyin anatomik özellikleri yerine kişilik özellikleri üzerinde durmuştur. Bireyin kişilik farklılıklarından yola çıkan bu yaklaşım sosyal etkilerle birlikte suçun oluştuğunu ileri sürer. Bu yaklaşım suç işlemeyen çocuklara göre suç işleyen çocukların kişilik yapılarında şiddete daha yatkınlık, psikoz, nevroz, kleptomani gibi kişilik bozuklukları olduğunu belirtir. Kişilik bozukluğu içerisinde ele alınması gereken önemli bir özellik şiddete yatkınlıktır. Şiddete yatkın olan çocukların içsel çatışmaları ve sosyalleşme özellikleri farklılık göstermektedir (Aydın, 2010: 18). Işık ve arkadaşları (2019: 180) tarafından Ocak 2014- Aralık 2018 arasında Süleyman Demirel Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalına rapor düzenlenmesi için yönlendirilen ve psikiyatrik muayenesi yapılan ve adli olgu olarak değerlendirilen 189 suça sürüklenmiş çocuk üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, söz konusu çocuklardan, 12-14 yaş arasında olanların %66'sında, 15-17 yaş arasında olanların ise %47'sinde psikiyatrik bozukluk saptanmıştır.

Islahevlerinde bulunan suça sürüklenmiş çocuklarla ilgili yapılan araştırmalar da bu çocukların, psikopat diye nitelendirilen, sosyalleşme aşamasında sorun yaşayan ve toplum tarafından hoş karşılanmayan davranışlar sergileyen çocuklardan oluştuğu sonucuna varılmıştır. Psikopat diye nitelendirilen çocukların; pişmanlık duygusu olmayan, bencil düşünceye sahip, şiddete yatkın ve aldıkları cezalardan ders çıkarmayan çocuklar olarak tanımlanmıştır (Pak, 2017: 233). Aichorn (1995) suça sürüklenen çocukları psikolojik pozitivizm bakış açısı ile yorumlamış ve onların anti-sosyal yapıya sahip olduğunu belirtmiştir. Anti- sosyal yapının kaynağı ise kişilik özelliklerinin tam olarak oluşmamasından kaynaklıdır. Aichorn'a göre kişilik yapısı gereği şiddete yatkın çocukların içlerinde "gizli suçlu" yatmaktadır. Uygun ortam oluştuğunda gizli suçlu yapı yerini "açık suçluya" bırakmaktadır.

3.1.2. Aileden Kaynaklı Nedenler

Aile, anne-baba ve çocuklardan oluşan toplumun en küçük yapı taşıdır. Aile, toplumun bir ürünü olduğu gibi toplumu da oluşturan bir yapıdır. Aile, toplumun devamının sağlanması, geçmişten gelen örf adet gibi toplumu meydana getiren kültürlerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktadır. Aile içerisinde meydana gelen ve ailenin ürünü olan çocukların toplumsallaşması açısından ailenin rolü çok büyüktür (Kaya, 1997: 193).

Çocuklar hayatlarına ilk olarak aile ortamında başlarlar. Çocukların hayatı tanıdığı ilk ortam aile ortamıdır. Aile, çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde çok önemli bir role sahiptir. Pestalozzi çocuğun aile içerisindeki konumunu ekilen çiçeğe benzeterek şöyle der: *"Çiçek yetiştiren kimse toprağı kazıp tohumu eker, sonra onun filizlenmesi için gerekli koşulları sağlayarak bekler. Daha sonra yeşeren bitkiyi kötü dış etkilerden korur, zamanında sular, gübreler, toprağı çapalar ve yabancı otlardan temizler. Yani bitkisine sevgi, ilgi ve özenle bakar. Başka bir deyişle ona ne çok dokunup örseler, hırpalar ne de başıboş, ilgisiz ve sevgisiz bırakıp kurutur. Tıpkı çocuk yetiştirmek de bir bakıma bu denli basit ancak bir o kadar da beceri isteyen bir iştir. Çünkü çocuk yetiştirmek de öncelikle ilgi, sevgi, özen ve sağduyu gerektirir. Kısacası çocuk da aynen bir bitki gibi sevgi, ilgi ve bakımla büyür ve eğitilir"* (akt. Kımter, 2015: 19).

Çocuğun ilk tanıştığı ve aynı zamanda kişiliğinin ilk şekillendiği sosyal çevresi ailesidir. Kişilik, bir insanın bedensel, zihinsel ve ruhsal tüm özelliklerini oluşturur. Kişinin yaşanan olayları algılaması, olaylara gösterdiği tepki kişiliğin eseridir. Kişilik, bireyin kendisini nasıl tanımladığı ile yakından ilişkilidir. Kişilik, kendini toplumda nerede gördüğü kadar nerede görmek istediğini de belirler. Bowlby, doğumdan itibaren ilk beş yılda çocukların kişiliklerinin aile ortamında belirlendiğini ve ailenin sahip olduğu özelliklerin çocuğun suça yönelmesinde etkili olduğunu ifade eder (akt, Acar vd. 2015: 652-653).

Erikson, çocukların hayatlarının ilk on sekiz ayını "güven ve güvensizlik" dönemi olarak nitelendirmekte ve çocuğun güven kavramına sahip olabilmesi için bu döneme dikkat edilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Erikson'a göre çocuklar ilk on sekiz aydan sonra ikinci döneme girmektedir. Bu dönemde çocukların kişilik yapısı oluşmaya başlamaktadır. Çocukların suça sürüklenmesinde bu dönemlerin, dolayısıyla ailenin büyük bir önemi bulunmaktadır. Çocukların büyük bir kısmı bu dönemi aileleri ile birlikte geçirmektedir. Çocuğun bu dönemlerdeki gereksinimlerinin doğru bir şekilde karşılanıp karşılanmaması onun suça sürüklenmesinde etkili olmaktadır (akt, Acar vd. 2015: 652-653).

Çocuk aile ortamında kendine ilk rol model olarak anne ve babasını almaktadır. Suça sürüklenen çocuklar üzerinde yapılan birçok araştırmada bu çocukların aile yapılarına dair aşağıda belirtilen durumlardan bir ya da daha fazlasına rastlanmıştır:

- Ailenin fertlerinden birinin veya her ikisinin suçlu, ahlaksız veya alkolik olması,
- Boşanma, ölüm veya terk nedeniyle anne ve babanın biri veya her ikisinin yokluğu,
- İhmal, ilgisizlik ya da sağlık problemleri nedeniyle aile üyelerinin çocuğunu kontrol edememesi ya da eksik kontrol etmesi,
- Aşırı baskıcı aile içerisinde bastırılmış duyguların olması,
- Kalabalık aile yapısında çocukların gerekli sevgi ve ilgiyi görememeleri,

- İşsizlik, yetersiz maddi durumun varlığı ve annenin de çalışma hayatına katılması durumunda çocuğun ekonomik baskı yaşaması (İçli, 2009: 29).

Yukarıda açıklanan bilgiler ve bu konuda yapılan araştırmalar ışığında çocukların suça sürüklenmesinde etkili olan aileden kaynaklı başlıca nedenleri beş grupta sınıflandırmak mümkündür. Bunlar şunlardır:

- Anne babanın çocuklarıyla ilişkilerinde sorunlar yaşanması
- Ailenin sosyo-ekonomik durumunun düşük olması
- Ailedeki çocuk sayısının fazla olması
- Aile içi şiddetin olması
- Parçalanmış aile
- Suç işleyen aile üyelerinin varlığı

3.1.2.1. Anne Babanın Çocuklarıyla İlişkilerinde Sorunlar Yaşanması

Aile içerisindeki davranışların, anne-baba ilişkilerinin ve anne-babanın çocuklara karşı göstermiş olduğu tutum ve davranışların çocukların kişiliklerinin oluşmasında, düşünce ve davranışlarının şekillenmesinde önemli bir rolü vardır. Anne ve babanın çocuğuna karşı davranış tutumları demokratik aile tutumu, aşırı koruyucu aile tutumu, aşırı otoriter aile tutumu ve ilgisiz aile tutumu olmak üzere dört grupta ele alınabilir (Kımter, 2015: 14).

Demokratik Aile Tutumu: Demokratik anne ve baba tutumunun yaşandığı ailelerde çocuk ailenin bir bireyi olarak kabul edilmektedir. Aileyi ilgilendiren her konuda fikri alınmaktadır. Böylelikle aile içerisinde söz sahibi olan çocuk kendini önemli hissetmektedir. Aile içerisinde hoşgörü ve güven ortamı hâkimdir. Aile üyeleri arasında sevgi ve saygı ortamı vardır. Aile üyelerinin sınırları belirlenmiş kuralları vardır. Bu kuralların esas amacı çocuğu bastırmak değil; çocuğu doğruya yöneltmektir. Demokratik tutumun sergilendiği ailelerde çocuklar özgüvene sahip, ne istediğini bilen bireyler olarak yetişmektedir. Özgüvenle yetişen çocuklar girişimcilik ruhuna da sahip olmaktadırlar (Kaya, 1997: 198).

Aşırı Koruyucu Aile Tutumu: Aşırı koruyucu tutum sergileyen anne ve babalar, çocuklarına olan sevgi ve bağlılıklarını abartmaktadırlar. Bu abartının sonucunda çocuklarını dünyanın merkezi haline getirmişlerdir. Çocuklarının her isteğini mecburiyet olarak görmektedirler. Ailelerinin sınırsız olarak sundukları bu sevgi çocukların kişiliklerinin oluşmasında olumsuz etkileri oluşturmaktadır. Çocuklar hayatta yaşayabilecekleri olumsuzluklara karşı ne yapacaklarını bilemez duruma gelirler. Yaşadıkları her sorunun ailesi tarafından halledileceği düşüncesine sahiptirler. Hayatlarına dâhil olan ve olacak olan insanların anne ve babaları gibi onların isteklerini sınırsız olarak karşılamalarını beklerler. Bu sınırsız beklenti karşılanmadığı ya da yeterli olarak karşılanmadığında depresyona girme, saldırganlaşma, psikolojik sorunlar yaşama gibi durumlarla karşı karşıya kalırlar. Aşırı koruyucu anne ve baba tutumu, çocukların üzerinde en az ilgisiz anne ve baba tutumu kadar olumsuz etki yaratabilirler (Kımter, 2015: 15-16).

Aşırı Otoriter Aile Tutumu: Çocukları üzerinde baskıcı bir tutum sergileyen anne ve baba tutumudur. Anne ve baba, aile içerisinde keskin sınırlarla çizilmiş kurallar belirlemektedir. Bu kurallara uyulmaması durumunda çocuk kabahatinden daha ağır cezalara maruz kalabilmektedir. Çocuk aile içerisinde kendini ayrı bir birey olarak görmemektedir. Anne ve babasının sevgisini kazanabilmek için belirlenen kurallara uymayı zorunlu olarak görür. Baskıcı bir ortamda yetişen çocuk yanlış yapma korkusu ile tedirgin hareket etmektedir. Çünkü yanlış yaptığı her hareketin hoşgörüden uzak bir tutumla karşılanacağını bilir. Baskıcı aile ortamında yetişen çocuk değersiz olduğunu düşünür. Bu nedenle çevresine karşı saldırgan davranışlar sergileyebileceği gibi sessiz ve içine kapanık bir yapıya da sahip olabilir. Bu durumda çocuğun suça yönelmesi oldukça fazladır. Çünkü çocuk ne yaparsa yapsın cezalandırılacağını düşünür ve istediğini yapmaya yönelir (Kaya, 1997: 199-200).

İlgisiz Aile Tutumu: Çocuğun ilk eğitim aldığı, sosyalleştiği ve kişiliğini edindiği ortam ailesidir. İlgisiz anne ve baba tutumu diğer aile tutumlarından farklı olarak çocukları ile pek iletişimde bulunmayan aile yapısını oluşturur. Çocuk kendi halindedir. Ne çocuğun her istediğini sınırsız olarak karşılayacak ne de sürekli baskı altında tutacak anne ve babası vardır. Çocuk kendini tek hatta terkedilmiş hisseder. Diğer aile tutumları içerisinde çocuğun suça yöneliminin daha çok olabileceği bir aile tutumudur. Çocuk, suç işlemek de dâhil olmak üzere, anne ve babasının dikkatini çekmek için her yolu denemektedir. Yapılan araştırmalarda ilgisiz anne ve baba tutumunun sergilendiği ailelerden gelen çocukların genel olarak hırsızlık, kaçakçılık gibi suçlara karıştığı görülmektedir (Kımter, 2015: 17-18).

Cömert (2018: 77) 2016-2017 yılları arasında Bitlis Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde suça sürüklenmiş 61 çocuk ile yapmış olduğu araştırmasın da bu çocukların olumsuz davranışlarına karşı ailelerinden gördükleri tepkilerin %35,3'ünün sözle (küfür, hakaret), %34,4'ünün umursamaz yani ilgisiz davranışlar, %25'inin hem fiziksel şiddet hem sözel şiddet, %7,4'ünün fiziksel şiddet şeklinde olduğunu tespit etmiştir. Sözel hakaret ile ilgisiz aile tutumu arasındaki farkın az olduğu dikkat çekmektedir. Çocukların suça sürüklenmesinde çocuğun ailesi tarafından şiddete ve hakarete uğraması kadar ailenin ilgisiz davranması da oldukça fazla etkili olmaktadır.

Şentürk (2018: 48) tarafından 2015 yılında Amasya İli Merzifon İlçesi Sosyal Hizmet Merkezinde kaydı bulunan 24 suça sürüklenmiş çocuklar ile gerçekleştirilen araştırma sonucunda otoriter aile tutumunun yüksek olduğu ailelerde çocuğun gelişiminde, iletişiminde sorunlar meydana geldiği, çocuklarda oldukça fazla duygusal dengesizlik yarattığı saptanmıştır.

Demokratik aile tutumu ile büyüyen çocuklar ile otoriter aile tutumu ile büyüyen çocuklar arasında öğrenilmiş çaresizlik duygusu adına önemli fark bulunmaktadır. Otoriter aile tutumu ile yetişen çocukların öğrenilmiş çaresizlik hissi demokratik aile tutumu ile yetişen çocuklara kıyasla oldukça fazladır. Aile içi olumsuz tutumlar çocuk üzerinde suça itilmenin yanı sıra psikolojik sorunlara, okul başarısızlıklarına, özgüven eksikliğine, arkadaşlık ilişkilerinde uyumsuzluğa da neden olmaktadır (Şenses, 2010: 31).

Anne baba ile çocuklar arasındaki olumsuz ilişki çocukların suça sürüklenmesinde oldukça etkili bir rol oynamaktadır. Şahinli'nin (2012: 87-90) 2011 yılında Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan 71 hükümlü ve tutuklu çocuk ile gerçekleştirdiği araştırmada çocukların %39,4'ünün anneleri, %58,8'nin ise babaları ile iletişimsizlik yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ailesi tarafından sevilmediği düşüncesine kapılan çocukların daha fazla suça yöneldiği ileri sürülmektedir (Ereş, 2009: 90). Uluğtekin (1991:180) tarafından 1990 yılında Ankara Çocuk Islahevinde bulunan suça sürüklenmiş çocuklar üzerinde yapılan araştırmada ailesi tarafından sevilmediği düşüncesine sahip çocukların yaşıtlarına kıyasla daha fazla saldırganlaştıkları saptanmıştır. Bu saldırgan davranışlar kız çocuklarında içedönük saldırganlaşma, erkek çocuklarında ise dışa dönük saldırganlaşma şeklinde kendini göstermektedir.

Aile bireylerinin çocuklarına karşı tutumlarının çocuk üzerindeki etkisini inceleyen Avcı (2008: 57) 2007 yılında Erzurum E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan 18 suça sürüklemiş erkek çocuğu ile yaptığı araştırmasında, suça sürüklenen çocukların%69,8'nin ailesinin ilgisiz tutum sergilediği, suçsuz çocuklarda bu oranın %19,4 olduğu; suça sürüklenen çocukların % 94,3'nün ailesinin aşırı katı tutum sergilediği, suçsuz çocuklarda bu oranın %44,5 olduğu sonucuna ulaşmıştır.

3.1.2.2. Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumunun Düşük Olması

Toplum içerisinde yaşayan bireylerin toplumsal statülerini belirleyen faktörlere sosyo-ekonomik faktörler denir. Bu faktörler bireyin mesleği, gelir durumu, eğitim durumu, sahip olduğu sosyal çevre şeklindedir. Çocuk açısından ailesinin sahip olduğu avantajlar ve dezavantajlar çocuğun yaşamının şekillenmesinde etkili olmaktadır. Bir çocuğun ailesinin sosyo-ekonomik şartlarının yetersiz olması onların konut, sağlık ve eğitim yetersizliği gibi sorunlarla erken dönemde karşılaşmasına neden olmaktadır. Bu sorunlarla erken yaşta tanışan çocuk maddi sıkıntılar yaşamakta, istediği eğitimi alamamakta, kendini yetersiz ve eksik hissetmekte hatta çoğu zaman yaşıtlarına karşı aşağılık hislerine kapılabilmektedir. Bu hislerle hareket eden çocuk suça daha çabuk sürüklenebilmektedir (Gökpınar, 2007: 220).

Aile bireylerinin eğitim düzeylerinin, mesleklerinin ve gelir durumlarının çocuğun suça sürüklenmesinde etkisi oldukça fazladır. Çünkü çocuğun birçok gereksinimini karşıladığı ilk ortam ailesidir. Ailenin sahip olduğu sosyo-ekonomik seviye çocuğun hem suça sürüklenmesinde hem de suça sürüklenmiş ise kurtarılmasında önemli rol oynamaktadır (Kamer, 2013: 229).

Gültekin Akduman, Akduman ve Cantürk (2007: 158) tarafından 2006 yılında Ankara Adliyesi Cumhuriyet Savcılığı'na suç işlediği iddiası ile getirilen 114 çocuk üzerinde yapılan bir araştırmada çocukların anne ve babalarının eğitim seviyesi arttıkça suça karışma durumlarının azaldığı tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi düşük ailelerde geleneksel yollarla eğitim verme yöntemi ağırlıktadır. Aile üyeleri alışılmış ve kültürel olarak benimsenmiş yöntemleri izlemektedir. Çünkü eğitim düzeyi yeterli olmayan aile üyeleri çocuklarını standart kalıp içerisinde yetiştirmeyi yeterli görmektedir. Daha ileri çözüm isteyen sorunlara ya yetersiz kalmakta ya da görmemezlikten gelmektedir. Örneğin: Ergenlik döneminde çocukların yaşadıkları ruhsal farklılık nedeni ile çocukların hırçın ve saldırganlaşması durumunda eğitim açısından yetersiz kalan aile üyeleri çoğu zaman bu süreçte çocuklarına daha fazla şiddet uygulayabilmektedir. Çünkü geleneksel eğitim sisteminde "dayak cennetten çıkmaktadır." Eğitim düzeyi yüksek ailelerde ise bu durum araştırılabilmekte, sorun

aile üyeleri içerisinde çözülemez ise uzman psikoloğa danışılmaktadır. Çocuğun okul hayatını sonlandırması ya da okul hayatında başarısız olması eğitim düzeyi düşük ailelerde olağan karşılanmaktadır. Çünkü anne babaların kendileri de benzer sorunlar yaşamış ve okuyamamışlardır (Gökpınar, 2007: 221-222).

Kocadaş (2007: 174) tarafından 2004 yılında Malatya E tipi Cezaevinde bulunan 89 tutuklu ve hükümlü suça sürüklenmiş çocuk ile bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma da söz konusu çocukların ailelerinin sosyo-ekonomik durumu ile ilişkili olarak anne ve babalarının eğitim durumu ve mesleği sorulmuştur. Bu çocukların büyük bir kısmının anne babalarının ya sadece okuryazar ya da ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Babaları ilkokul mezunu olanlar %55,1, anneleri ilkokul mezunu olanlar %27; anneleri okuryazar olanlar %60,7, babaları okuryazar olanlar ise %10,1 olarak tespit edilmiştir. Buna karşın bu çocuklar arasında babaları üniversite mezunu olanların oranı %4,5 iken anneleri üniversite mezunu olan çocuk ise bulunmamıştır.

Uzun (2015: 86) tarafından Ocak-Şubat 2015 tarihleri arasında Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Ankara Çocuk Eğitimevin de kalan170 suça sürüklenmiş çocuk üzerinde yapılan araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada suça sürüklenen çocukların %32,9'nun anne ve babasının okur-yazar, %47,7'sinin ilkokul mezunu, %11,5'nin ortaokul mezunu ve %7,9'nun da lise mezunu olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada anne babası üniversite mezunu olan çocuk bulunmamıştır.

Dinç (2013: 87) 2012 yılında Ankara İli Keçiören Çocuk Eğitimevi ve Sincan Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan 172 suça sürüklenmiş çocuk ile yaptığı araştırmada öğrenim durumu açısından söz edilen araştırma sonuçlarıyla örtüşen veriler ortaya koymuştur. Bu araştırmada yer alan suça sürüklenmiş çocukların %38,4'nün anne ve babasının ilkokul, %6,1'nin lise, %1,7'sinin ise üniversite mezunu olduğu; okuryazar olmayan anne babaların oranının da %25,1 seviyesinde bulunduğu görülmüştür.

Yukarıda ifade edilen araştırma sonuçlarında ortaya konulan veriler ebeveynlerin eğitim seviyesinin düşük olmasının, çocuk suçluluğunda kayda değer bir etken olduğu görüşünü desteklemektedir.

Gelir düzeyi düşük ve yoksul ailelerde çocukların suça sürüklenme durumu daha fazla görülmektedir. Aileler geçim sıkıntısından kaynaklı çoğunlukla gecekondularda yaşamaktadırlar. Bu aileler çocuklarına karşı genelde ilgisiz olmaktadır. Bu ilgisizlik karşısında çocuk ilgi çekmeye çalışmak için ya da ilgisizliği kullanarak suça sürüklenebilmektedir (Hatipoğlu, 2008: 84-85).

Anne babalarının sosyo-ekonomik durumları düşük olan çocuklar toplum içerisinde yabancılaşmakta, sahip olmak istedikleri standartlara normal yollarla ulaşmalarının zor olduğunu düşünmektedirler. Bu zorluk karşısında, ayırıcı fırsatlar teorisinde de belirtildiği gibi, çocuk çoğu zaman suça yönelmektedir. Bu teoriye göre; alt sınıfa mensup çocuklar eğitim, zenginlik ve statü elde etmek için fırsatlarının engellendiği ve bu nedenle söz konusu fırsatlara ulaşmada yasal olmayan araçlara başvurmaktadırlar. Yasal yollarla istediğine ulaşamayan çocukların üç seçeneği vardır bunlar; suçlu alt kültürü oluşturmak, çatışma (kavgacı) alt kültürü oluşturmak ya da hayatın zorluklarından kaçma yani geri çekilme alt kültürünü oluşturmaktır (Kamer, 2013: 230-231).

Ailenin ekonomik durumu çocuklar üzerindeki disiplin ve denetimi de etkilemektedir. Özellikle ekonomik yetersizlik yaşayan aileler çocuklarına yeterli özeni gösterememektedir. Kocadaş (2007: 175-179) 2004 yılında Malatya E tipi Cezaevinde bulunan 89 tutuklu ve hükümlü suça sürüklenmiş çocuklar ile yapmış olduğu araştırmasında araştırma konusu çocukların %48,3'ünün düşük gelirli aile yapısına sahip olduğunu belirlemiştir. Bu gelir düzeyindeki çocukların %39,5'inin gasp ve %25,6'sının da hırsızlık suçlarına sürüklendikleri tespit edilmiştir. Araştırmada yer alan çocukların %42,7'sinin orta gelir düzeyine sahip ailelerin çocukları oldukları ve bunların da %31,6'sinin cinayet, %21,1'nin gasp ve tecavüz suçlarına karıştığı ortaya konulmuştur.

Yoksulluk kavramı bir çocuk için birçok temel ihtiyacının karşılanmaması anlamına gelmektedir. Karşılanamayan ihtiyaçlar çocuğun sağlıklı bir birey olarak yetişmesine engel olmaktadır (Şahinli, 2012: 56). Avcı (2008: 58) tarafından 2007 yılında Erzurum E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 18 suça sürüklenmiş erkek çocuğu ile yapılan çalışmasında bu çocukların büyük bir kısmının (%77,8'inin) ailesinin yoksulluk ile düşük gelir arasında bir ekonomik duruma sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bu konudaki bir diğer çalışmada İslamoğlu (2017: 94-95) 2016 yılında İstanbul İli Gaziosmanpaşa İlçesi Emniyet Müdürlüğü verilerini incelemek ve 100 suça sürüklenmiş çocukla anket yapmak suretiyle bir araştırma yürütmüştür. Bu araştırma da suça sürüklenen çocuklardan evde tek çalışanın babası olması durumunun %56, anne ve babasının çalışması oranının %33, üç ve daha fazla çalışanın olmasının ise %5 olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada eğitim düzeyi ve gelir durumu ile birlikte dikkat çeken diğer bir konu ise aile bireylerinin meslek durumlarıdır. Suça sürüklenmiş çocukların % 39,8'inin babası özel sektör çalışanı, % 56,1'nin babası serbest meslek sahibidir. Annelerin ise %10,2'si özel sektör çalışanı, % 89,8'i ise ev hanımıdır. Aile içerisinde güvenceli meslek sahibinin az olması gelir kaynağının da sınırlı olmasına neden olmaktadır. Bu durum sonucu ailede ekonomik yetersizlikler yaşanmakta ve bu durum yukarıda ifade edildiği biçimlerde çocukların suça sürüklenmesi üzerinde olumsuz etki meydana getirmektedir.

Aile üyelerinin yanı sıra çocuklar da maddi yetersizlik nedeniyle erken yaşta çalışmaya başlamaktadır. Birçok araştırmacı erken yaşta çalışmaya başlamanın çocukların suça sürüklenmesinde etkisi olduğunu ifade etmiştir. Bunun nedenini ise okul hayatından uzaklaşma ve sokak hayatı ile tanışmaya bağlamışlardır. Bu görüşe karşı olarak, çocukların erken yaşta çalışmasının onları suçtan uzaklaştırabileceğini ileri süren araştırmacılar da mevcuttur. Bu tezi savunanlar, çocuğun yoğun iş temposunda suç işlemeye fırsat bulamayacağını düşünmektedirler (Korkmaz ve Erden, 2010: 79).

Karataş ve arkadaşları (2020: 144-145) tarafından 2016 yılında Ankara Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'nce haklarında adli işlem yapılarak adliyeye sevk edilen 165 suça sürüklenmiş erkek çocuğu içeren bir araştırma yapılmıştır. Araştırmaya katılan çocukların %35,9'unun çalıştığı ve %72,6'sının da geçmişte çalışmış olduğunu saptanmıştır. İslamoğlu (2017: 104-105) tarafından 2016 yılında İstanbul İli Gaziosmanpaşa İlçesinde suça sürüklenen 100 çocuk üzerinde yapılan bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Çalışmada, suça sürüklenen çocukların %64'ünün çalışmış ve %36'sının da çalışmayan çocuklar olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları suça sürüklenen çocukların büyük oranda ekonomik açıdan yetersiz ailelerden geldiklerini ve bu nedenle de küçük yaşta çalışmak zorunda kaldıklarını göstermektedir. Çocukların çalışması her ne kadar onların kesin suça sürükleneceği anlamına gelmese de kentlerin sokaklar çocuklar için oldukça tehlikeli olduğu bir gerçektir.

Bu konuda benzer bir sonuca Kocadaş (2007: 181) ulaşmıştır. Kocadaş'ın 2004 yılında Malatya E Tipi Cezaevinde Çocuk Koğuşunda bulunan çocuklarla yaptığı çalışmasın da, ekonomik koşulların kötü olmasının, ailelerin ekonomik açıdan sıkıntı yaşamasının çocukların suça sürüklenmesinde %56,2'lik bir oranla etkili olduğu saptanmıştır.

3.1.2.3. Ailedeki Çocuk Sayısının Fazla Olması

Ailedeki çocuk sayısının fazla olması anne ve babanın çocukları ile kurdukları iletişimi etkilemektedir. Çocuk sayısı arttıkça anne ve baba çocukları ile daha az zaman geçirmekte ve onlarla daha az ilgilenmektedir. Bu durum ise çocuğun suça sürüklenmesine neden olabilmektedir. Aile içerisinde yeterli ilgi görmeyen çocuklar kendini önemsiz hissetmekte, kendine dışarıda bir alan oluşturmaya çalışmakta, psikolojik olarak daha saldırgan olabilmektedir. İlgisiz aile tutumlarında incelediğimiz gibi çocuk çoğu zaman anne ve babasının ilgisini çekebilmek için suça yönelebilmektedir (Kunt, 2003: 52).

Artan kardeş sayısı ile çocuklar daha dar alanda yaşamaktadır. Konut içerisinde dar alanda büyümeye çalışan çocuklar psiko-sosyal gereksinimlerini yeterli ölçüde karşılayamamaktadır. Alan darlığından kaynaklı aile içerisinde tartışmalar yaşanabilmektedir. Çocuklar anne ve babanın tartışmaları, özel hayatlarında yaşananlar gibi pek çok şeye şahit olmaktadır. Çocuk sosyalleşme, eğlenme ve kendini tanımak adına herhangi bir serbestliğe sahip olamamaktadır. Bu durumda kendini dar alana hapsolmuş hisseden çocuk anti-sosyal özelliklere sahip olmaktadır. Ev içerisinde kendine yeterli alan bulamayan çocuk kendini ev dışına itmektedir. Dışarıda daha fazla yaşayan çocuk için suça sürüklenme olasılığı artmaktadır (Acar vd, 2015: 654).

Çocukların aile bağlarının zayıflaması ile ailenin çocuk üzerindeki etkisi azalmaktadır (Ereş, 2009: 91). Azalan bu etkinin yerini akran grubu almaktadır. Özellikle olumsuz özelliklere sahip çocuklardan oluşan akran grubu içinde yer alan çocuk için suç kaçınılmaz hal almaktadır.

Çocukların suça sürüklenmesinde aile üyelerinin sayısının önemi bulunmaktadır. Yavuzer'in (1997: 158) çalışmasında çocukların mala yönelik işledikleri suçlarda % 86,8'sının, şahsa yönelik işledikleri suçlarda %81,4'ünün ve cinsel suçlarda % 76'sının beş veya daha fazla kardeş sayısına sahip çocuklar olduğu ortaya konulmuştur. Uzun (2015: 91) tarafından 2015 yılında Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Ankara Çocuk Eğitimevin de bulunan 170 suça sürüklenmiş erkek çocuk üzerinde yapılan araştırmasında da benzer sonuçlar ortaya konulmuştur. Bu araştırmada suça sürüklenen çocukların %36,5'inin kardeş sayısının 1-3 arası, %41,8'nin kardeş sayısının ise 4-6 arası olduğu belirlenmiştir.

3.1.2.4. Aile İçi Şiddetin Varlığı

Aile içi şiddet çeşitli kültür, sınıf, eğitim, gelir düzeyi, etnik köken ve yaş sınırlarının ötesinde, dünya genelinde tüm ülkelerde saptanan bir olgudur (Okan İbiloğlu, 2012: 205). Aile içinde yaşanan şiddet bireylerin yaralanmasına, öfkelenmesine, kişinin baskı altına alınmasına yol açan fiziksel veya herhangi bir şekilde yapılan davranışlardır. Birleşmiş Milletler Sosyal ve Ekonomik Konsey aile içi şiddeti; *"Özel alanda gerçekleşen ve aralarında kan bağı ya da hukuksal bağlılık bulunan taraflarca uygulanan şiddet"* şeklinde tanımlamaktadır (Kaplan ve Başak, 1998: 20).

Aile içi şiddet aile içindeki güçsüz tüm bireylere, özellikle de kadın ve çocuklara uygulanmaktadır. Şiddet türleri ve şekilleri toplumsal kültürün bir sonucu olarak şekillenmektedir. Aile içi şiddet söylenildiğinde ilk olarak eşler arasındaki şiddet, ardından çocuğun maruz kaldığı şiddet anlaşılmaktadır. Mağdurların çoğu kadın ve çocuklardan oluşmaktadır. Kadın ve çocuğun daha güçsüz yapıda olduğu düşüncesinden bu kanıya varabileceğimiz gibi ekonomik bağımlılığın da etkisinden söz edebiliriz (Okan İbiloğlu, 2012: 206).

Anne ve baba arasında meydana gelen geçimsizlik, tartışma ve kavgalar çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı tarafından 2009 yılında aile içi şiddetle ilgili yapılan araştırma sonucunda; hem kırsal hem de kentli kesimi temsil edecek ailelerin %42'sinde fiziksel ve cinsel şiddete rastlandığı, kentlerde bu oranın %40 iken kırsal da %47 olduğu tespit edilmiştir. Bu oran arasındaki fark eğitim düzeyi ile ilişkilendirilmiştir. Araştırmanın devamında aile içi şiddetin artması ile çocuğun psikolojik ve fiziksel olarak daha çok etkilendiği saptanmıştır. Çocuklarına şiddet uygulayan ebeveynlerin geçmişinde fiziksel şiddete maruz kalmış olma oranının ise %70'i geçtiği belirtilmiştir. Türkiye'de aile içi şiddetin sayısal verilerini tam anlamıyla elde etmek mümkün değildir. Şiddeti saklama ve anlattığında ne gibi sonuçlarla karşılaşacağı konusunda endişe duyma nedeniyle doğru verilere ulaşılamamaktadır (Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 2009: 10).

Vahip ve Doğanavşargil (2006: 111) tarafından Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Polikliniğine ilk defa gelen evli, okur-yazar 100 hasta üzerinde yapılan kadına şiddet araştırmasında şiddet gören kadınların %51'inin çocuğuna şiddet uyguladığı tespit edilmiştir. Araştırmada eşinden fiziksel şiddet görme ile çocuğuna fiziksel şiddet uygulama arasında anlamlı ilişki saptanmıştır.

Aile, toplumsal yapının mikro düzeyini oluşturmaktadır. Çocuklar ise bu yapının içinde geleceği oluşturacak bireydir. Çocuklar özellikle 3-12 yaş aralığında aile üyelerini rol model olarak görmektedir. Bu nedenle aile üyeleri bu dönemlerde çocuklarının yetiştirilmesine dikkat etmelidir (Boğa, 2011: 73). Aile ortamında gördüğü şiddeti duygusal anlamda kabullenmesi ve uygulaması şiddet gören çocuklar için çok uzak bir davranış değildir. Çocukların yetiştiği ortam olan aile içerisinde çocuğun kendine rol model aldığı bireyin şiddet uygulaması halinde o çocuğun ileride şiddet gösterme eğiliminde bulunma olasılığı çok yüksektir (Bayrakcı, 2007: 200-201).

Aile içinde erkek çocuk öğrendiği şiddeti ileride eşine veya çocuklarına uygulayabilmekte, kız çocuk ise gördüğü ve içselleştirdiği şiddeti eşi ile yaşadığında olağan karşılamaktadır. Aile içi şiddet ortamında yaşayan kız çocuk için şiddet olgusu katlanılması gereken cinsiyet rolünün bir parçası olarak kabul edilmektedir (Ünal, 2005) .

Aşırı otoriter aile tutumu sergileyen ailelerde cezalandırmanın çocuğu suça sürüklemedeki etkisini bu konuyla ilgili birkaç araştırma ile ifade etmek yerinde olacaktır. Şahinli (2012: 86) tarafından 2011 yılında Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumun da bulunan 71 suça sürüklenmiş çocuk ile yapılan araştırmada çocukların herhangi bir şey yaptıklarında cezalandırılma oranlarının %53,5 gibi oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cömert (2018: 78) tarafından 2016-2017 yılları arasında Bitlis Denetimli Serbestlik Müdürlüğünde 61 suça sürüklenmiş çocuk ile gerçekleştirilen çalışmada ise çocukların aileleri tarafından cezalandırılma oranları %39,3 genellikle, %34,4 ara sıra %26,2 hiçbir zaman şeklinde tespit edilmiştir.

Ok (1989: 7-6) tarafından 1988 yılında İzmir Şirinyer Çocuk Islahevinde bulanan 176 suça sürüklenmiş çocuk ile yapılan çalışmasında aileleri ile iletişim sorunu yaşayan ve disiplin adı alında cezalandırılan, şiddet gören çocukların önemli bir kısmının (%75) evden kaçma yolunu tercih ettiklerini ortaya koymuştur.

Çocukta şiddet davranışının ilk belirtileri umursamazlık şeklinde kendini göstermektedir. Çocuk arkadaşına, kardeşine, hayvanlara karşı acımasızca davranır ve yaptıklarından dolayı pişmanlık yaşamaz. Şiddet gören çocuk kendini diğer arkadaşlarından uzaklaştırır ve sosyal ilişkilerini sınırlandırır. Ergenlik döneminde duygularını kontrol etmekte zorluk çeker ve davranışlarına müdahale edilmek istendiğinde şiddet davranışının uygulayıcısı haline dönüşür. Aile içinde şiddete maruz kalan çocukların çoğu, büyüdüklerinde şiddet uygulayan eşlere ya da ana babalara dönüşebilmektedir. Bunun nedeni öfke ve çaresizlik duygularının çocukluktan itibaren duygusal anlamda hissedilmiş olmasıdır (Ünal, 2005).

Aile içi şiddete maruz kalan çocuklar, şiddeti çoğu zaman sorunların çözümü olarak görmeye başlar. Şiddet mağduru olmalarından kaynaklı psikolojik ve fiziksel hasarları ileride kontrol edilemez duruma gelmektedir. Mağduriyetten kaynaklı bastırılmış öfke ve saldırganlaşma özellikle duyguların yoğun yaşandığı ergenlik döneminde çocuğu bütünüyle etkilemektedir (Lök, Başoğlu ve Öncel, 2016: 157-158)

Aile içi şiddet çocuğun büyüyüp gelişememesine, ileriki yaşamında akciğer, kalp ve karaciğer rahatsızlıkları, okul ve çalışma yaşamında düşük başarı gibi bilişsel gelişim yetersizliği göstermesine; istenmeme ve terk edilme duygusu, kayıtsızlık, travma, korku, güvensizlik, endişe ve öz saygı zedelenmesi gibi psikolojik ve duygusal sorunlar yaşamasına; sakatlanmasına veya ölümcül yaralar almasına neden olabilmektedir (Çocukların Ev İçinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması, 2012: 13-14).

3.1.2.5. Parçalanmış Aile Yapısı

Aile yapısının bozuk olması çocuğun suça sürüklenmesindeki nedenlerden biridir. Ölüm, boşanma, ayrılık ya da terk gibi nedenlerle aile bütünlüğünün bozularak anne ve babadan birinin ya da her ikisinin birden olmaması durumu "parçalanmış aile" olarak ifade edilmektedir (Uluğtekin, 1991: 37-38). Yıkılmış ya da parçalanmış aile yapısı, ailede suçlu bireylerin bulunması, bunların yanı sıra anne-baba yoksunluğu veya düzensiz anne-baba-çocuk ilişkisi de çocuğun suç işleme davranışlarına neden olabilmektedir.

Anneden yoksun çocuklarda hem fiziksel hem de ruhsal gelişim bozukluğu görülmektedir. Çocuklar anne sevgisini ve ilgisini kaybetmemek için sakin ve annenin istediği gibi davranmayı tercih ederler. Toplumsal davranışların öğrenilmesinin temelinde anneye duyulan sevgi ve bağlanma vardır. Bu sevgi ve bağlanma gelişmemişse çocuk toplumsal davranışları da öğrenemez. Bowly tarafından 44 çocuk ile yapılmış araştırma da suça sürüklenen çocukların %40'nın ilk beş yılda anne sevgisinden yoksun olduğu saptanmıştır (Gökpınar, 2007: 216).

Başlangıçta anneye bağımlı olan çocuk, daha sonra özellikle de kişilik gelişimi için koruyucu ve gözetici bir babaya ihtiyaç duyar. Çocuk için baba, otorite ve toplumsal değerlerin öğreticisidir. Baba yokluğu, otorite boşluğu veya model alınabilecek birey eksikliği anlamına gelmektedir ve çocuğun gelişiminde olumsuz etkiler meydana getirebilmektedir (Erdoğdu, 2005: 107). Türkiye'de 1931 yılında Hilmi Melik tarafından çeşitli şehirlerdeki çocuk cezaevlerinde 732 suça sürüklenmiş çocukla yapılan araştırmada çocuklardan 68'inin anasız, 279'unun babasız ve 154'ünün de anasız ve babasız olduğu, toplam %68'inin ana veya babadan ya da her ikisinden mahrum oldukları saptanmıştır (Çoğan, 2006: 39).

Bowlby (akt, Acar vd. 2015: 652-653), çocukların suça sürüklenmesi konusunda özellikle çocukların ailelerinden çeşitli sebeplerle ayrı kalmış olması, parçalanmış aile yapısı ve eksik aile bireyleri üzerinde durmuştur. Hükümlü çocuklar ile ilgili gerçekleştirdiği araştırmasında hükümlü çocukların %22'sinin parçalanmış veya eksik aile bireylerine sahip çocuklardan, %47'sinin ise ailesinden çeşitli sebeplerle ayrı kalmış çocuklardan oluştuğu sonucuna varmıştır. Benzer şekilde,

Türkiye'de 2006 ve 2007 yılları arasında İstanbul ve Ankara illerinde 1526 suça sürüklenmiş çocuk üzerinde yapılan araştırmada çocukların %26,6'sının öz anne ve babası ile birlikte yaşamadığı, parçalanmış aile yapısına sahip olduğu tespit edilmiştir (Bülbül ve Doğan, 2016: 34).

Anne ve babanın rollerinin düzenli bir şekilde olduğu aile yapısının, çocuk ve anne-baba arası etkileşimi güçlendirerek suça sürüklenmeyi azalttığı düşünülmektedir (Korkmaz ve Erden, 2010: 78).

Boşanmış ailelerde çocuklar psikolojik sorunlar yaşamaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda boşanmış aile çocuklarının üçte birinin ciddi psikolojik sorunları olduğu saptanmıştır. Psikolojik sorunlar uyumsuz ilişkiler, okul başarısızlığı gibi sonuçlar doğurmaktadır. Çocuklar ergenlik dönemlerinde boşanmalardan daha fazla etkilenir. 1946 yılında M. Wodsworth tarafından İngiltere'de 5000 suça sürüklenmiş çocuk üzerine yapılan araştırma sonucunda boşanma ve ayrılık sonucu parçalanmış ailelerden gelen erkek çocukların suç işleme durumuna daha sık rastlandığı tespit edilmiştir (Dinç, 2013: 45-46).

Aile bireylerinden ayrı veya aile bireylerinden yoksun yaşayan çocukların suça sürüklenme olasılığı artmaktadır. Uzun (2015: 93) tarafından 2015 yılında Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Ankara Çocuk Eğitimevin de bulunan 170 suça sürüklenmiş erkek çocukla yapılan araştırmada söz konusu çocuklara cezaevine girmeden önce kim ile beraber yaşadığı sorulmuştur. Araştırmada bu çocukların %27,6'sının annesi, %33,5'inin babası, %34,7'sinin akrabaları, %38,8'nin arkadaşları ile ve %40'nın ise tek yaşadığı ortaya konulmuştur.

3.1.2.6. Suç İşleyen Aile Üyelerinin Varlığı

Çocukların suça sürüklenme nedenleri içerisinde aile yapısı ve bütünlüğü içerisinde incelenmesi gereken bir diğer konu aile içerisinde suç işleyen aile üyelerinin varlığıdır. Suça karışmış aile bireylerine sahip çocukların, aile bireylerinde suç işlememiş olan çocuklara oranla daha fazla suça sürüklendiği ve daha fazla saldırgan eylemler gerçekleştirdiği görülmektedir (Boğa, 2011: 73).

Özellikle erkek çocukları ergenlik döneminde kendisine rol model olarak genellikle aile üyesi bireyleri seçmektedir. Bu bireyler baba, amca ve dayı olabilmektedir. 1972-1977 yılları arasında, İzmir, Ankara ve Elazığ'da suça sürüklenmiş 214 erkek hükümlü çocuk ile yapılmış olan araştırmada, çocuk suçluluğunda, ailenin diğer bireylerinde görülen suçluluğun etkisi araştırılmıştır. Araştırmada hükümlü çocukların %54' ü gibi büyük bir bölümünün ailesinde çeşitli suçlardan hüküm giymiş bireylere rastlanılmıştır (Gökpınar, 2007: 219).

Çocukların erken yaşta suç kavramı ile tanışması onlar için suç olgusunu olağanlaştırmaktadır. Karataş ve arkadaşları (2020:148) tarafından 2016 yılında Ankara Emniyet Çocuk Şube Müdürlüğünce işlem yapılarak adliyeye sevk edilen 165 suça sürüklenmiş erkek çocuğu üzerin de yapılan araştırma sonucunda çocukların %92,7'sinin daha önceden suç kaydının bulunduğu belirlenmiştir. Ayrıca, bu çocukların %33,3'ünün annelerinin, %47,3'ünün babalarının %34,5'nin kardeşlerinin suça karışmış olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde, Avcı (2008: 60) tarafından 2007 yılında Erzurum E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 18 suça sürüklenmiş erkek çocuğu ile yapılan araştırmada bu çocukların %33,3'nün ailesinde suç işlemiş bireylerin olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuçlar, aile üyelerinde suça karışmış bireylerin varlığının çocukların suça sürüklenmesi üzerinde olumsuz etki yaptığı yönündeki görüşleri desteklemektedir.

3.1.3. Çevresel Nedenler

İnsanlar doğumlarından ölümlerine kadar bir sosyal çevre içerisinde yaşamaktadır. Yaşadıkları bu sosyal çevre ile karşılıklı etkileşim halindedir. İnsanlar çevreyi oluşturmakta ve şekillendirmekte, sosyal çevre de insanları etkilemektedir. Çocukların suça sürüklenmesinin nedenleri içerisinde çevresel unsurların etkisi oldukça fazladır. Yaşadığı çevre çocukların zihinsel ve bedensel olarak yetiştiği ortamlardır. Çocuklar ilk olarak ailesinde sosyal hayata başlar. Ardından okul, akran grubu, yaşamını sürdürdüğü kent ve modern dönemin ürünü olan sosyal medya ile sosyal çevresini çeşitlendirmektedir. Yetişkin bireylere kıyasla çocuklar, içinde yaşadıkları, gelişimlerini tamamladıkları çevreden daha fazla etkilenmektedir. Çocukların içerisinde yetiştiği çevre onların sosyal, eğitimsel ve temel ihtiyaçlarını karşılamıyorsa çocuklar suça yönelebilmektedir. Daha önce ifade edilen nedenler ile çevresel nedenler bir araya geldiğinde çocuğun suç işlemesi kaçınılmaz olabilmektedir (Arıkan, 2020: 61).

Çocukların suça sürüklenmesinde etkili olan başlıca çevresel faktörler şunlardır:

- Okul ve Akran grubu,
- Kentleşme ve Göçler
- Kitle İletişim Araçları

3.1.3.1. Okul ve Akran Grubu

Eğitim ve öğretim çocukların toplumsallaşması ve sosyalleşmesi açısından önemli bir role sahiptir. Toplumsal yaşam içerisinde çocuklar var oldukları neslin devamı anlamına geldiği için onların eğitim ve öğretimleri oldukça önemli bir konudur. Gelenek aktarımının yanı sıra sağlıklı toplum yapısı için çocukların iyi bir eğitim ve öğretime tabi tutulmaları gerekmektedir (Kızmaz, 2004: 292). Çocuklar ilk eğitimlerini, okul öncesi olarak ifade edebileceğimiz aile ortamında edinmektedir. Ailenin doğru ve iyi olarak nitelendirdiği davranışların çocuk için de doğru ve iyi, aynı şekilde yanlış ve kötü olarak nitelendirdiği davranışların da yanlış ve kötü olarak kabul edildiğini söyleyebiliriz. Ailesinin aktardığı gelenek ve eğitim ile çocukların karakterleri şekillenmektedir.

Okul, aileden sonra çocukların toplumsal yapıya hazırlandıkları ikinci sosyal gruptur. Okula giden çocuklar burada aileden oldukça farklı bir sosyal çevre ile tanışmaktadır. Okul içerisinde akran grupları ile tanışmakta ve daha önce öğrenmediği birçok alanda eğitim almaktadır. Çocuk okul eğitimi ile kendisini tanımaya başlamaktadır. İlgi alanlarını, becerilerini, başarı ve başarısızlığa karşı olan tutumlarını ortaya koymaktadır. Okul yaşamında çocukların okula ve başarıya karşı tutumu onların suça yönelmesinde oldukça etkili olmaktadır. Okul başarısı düşük, okul devamlılığını umursamayan ve okul ortamına uyum sağlayamayan çocuklar daha fazla suça yönelmektedir (Koç Başaran, 2018: 250).

Bayındır ve arkadaşları (2007: 99) tarafından 2006-2007 yılları arasında Kütahya İl'in de suça sürüklenmiş 100 çocuk üzerinde yapılan bir araştırmada suça sürüklenen çocukların %14'ünün okur-yazar olmadığı, %32'sinin ilkokul mezunu ve %3'ünün ise lise terk oldukları tespit edilmiştir. Dinç (2013: 72) tarafından 2012 yılında Ankara İli Keçiören Çocuk Eğitimevi ve Sincan Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 172 suça sürüklenmiş çocuk üzerinde yapılan araştırmada da benzer sonuçlar bulunmuştur. Bu çalışmada suça sürüklenen çocukların %4,6'sının okur-yazar olmadığı, %40,5'nin ilköğretim mezunu olduğu, %13,3'ünün ise lise terk olduğu saptanmıştır. Bu noktada dikkat edilmesi gereken çocukların on sekiz yaşında küçük olup cezaevinde bulunmalarıdır. İçinde

bulundukları yaş aralığı dolayısıyla üniversite eğitimi ve lise eğitimi oranları oldukça düşük olabilmektedir. Bu çocuklar okulda olmaları gerekirken cezaevinde oldukları için eğitim bilgilerinde oransal olarak azalma vardır.

Bu çalışmada elde edilen verilere bakıldığında, 2019 yılında Tekirdağ ilinde suça sürüklenen 1040 çocuğun 216'sının okur-yazar olmadığı, 380'nin ilköğretim seviyesinde olduğu, 271'inin lise mezunu olduğu ve 173'sinin eğitim durumunun da bilinmediği tespit edilmiştir. Suça sürüklenen çocukların büyük bir çoğunluğunu ilköğretim seviyesinde eğitime sahip çocuklar oluşturmaktadır. Bu bulgular daha önce yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Çocukların eğitim hayatlarında yaşadıkları ya da yaptıkları birçok hata geleceklerini de etkilemektedir. Bu konuya ilişkin olarak İslamoğlu (2017: 118) 2016 yılında İstanbul İli Gaziosmanpaşa İlçesi Emniyet Müdürlüğü verilerine dayalı olarak 100 suça sürüklenmiş çocuk üzerinde yaptığı araştırmasında suça sürüklenmiş çocuklara "hayata tekrar gelsen suç işler misin?" sorusunu yöneltmiştir. Bu soruya, katılımcıların %59'u kesinlikle hayır, %36'sı hayır ve %5'i bilmiyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu da suça sürüklenen çocukların %95'inin yapmış oldukları yanlış eylemden dolayı pişman olduklarını ve geçmişe dönme imkânı olsa böyle bir davranışı yapmayacakları görüşünde olduklarını göstermektedir.

Çocuk ve okul ilişkisi içerisinde çocukların suça yönelme nedenleri önemle üzerinde durulması gereken bir konu olarak kabul edilmektedir. Okul kurumunun amacı eğitim ve öğretim ile birlikte çocukları saygılı, bilinçli, başarılı, gelenek ve göreneklerine bağlı bireyler olarak yetiştirmektir. Kurumun amacı ile çocukların suça yönelmesi arasında yapılacak her araştırma çocukların suça sürüklenmesini önlemek adına oldukça önem arz etmektedir. Çocuk suçluluğu üzerine yapılan araştırmalar çocukların suça sürüklenmesinde okul faktörünün aile ve arkadaş ortamı kadar etkili olduğunu ortaya koymuştur (Kızmaz, 2004: 294).

Çocukların suça sürüklenmesi ile okul arasındaki ilişki sosyolojik suç kuramları açısından da incelenmiştir. Sosyolojik suç kuramları içerisinde sosyal kontrol kuramı araştırma açısından yol gösterici olmaktadır. Sosyal kontrol kuramı çocukların suça sürüklenmesinin engellenmesi için aile, akran grubu ve eğitim-öğretimi etkili kurumlar olarak belirtir. Belirtilen kurumlara bağlılık arttıkça suça karışma oranının azalacağı düşünülmektedir (Kızmaz, 2004: 295).

Avcı (2008: 64-65) tarafından 2007 yılında Erzurum E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 18 suça sürüklenmiş erkek çocuğu ile yapılan araştırma bu konuya ilişkin önemli veriler ortaya koymuştur. Avcı'nın suça sürüklenmiş çocuklar üzerinde yaptığı anket sonuçlarına göre çocukların %11,1'inin sadece okur-yazar durumda oldukları ve eğitimlerine devam etmedikleri, %27,8'inin ilköğretimden ve %44,4'ünün ise liseden terk oldukları belirlenmiştir. Araştırmanın devamında çocukların okul ile ilişkileri ele alınmıştır. Okul ile ilişkilerinin incelenme amacı sosyal kontrol kuramında belirtildiği gibi çocukların suça sürüklenmeleri ile okula olan bağımlılıkları arasında bir ilişki olup olmadığına değinmektir. Araştırmanın sonunda tutuklu çocukların %61,1'nin okuldan kaçtığı ve okuldan kaçanların %44,4'ünün kaçış sebebinin de okul ortamından kaynaklı olduğu belirtilmiştir. Okuldan kaçışın nedenleri arasında %22,2 ile derslerde başarısız olma, %22,2 ile öğretmen ve arkadaşlarıyla anlaşamama, %11,1 ile bir işte çalışmak zorunda olma ve %5,6 ile de eğlence amaçlı hareket etme yer almıştır.

Çocukların suça sürüklenmesi eğitim sistemindeki olumsuzlukların sonucu olarak da görülebilir. Price ve Everett tarafından 1997 yılında Amerika'da okul müdürleri ve öğretmenlerle yapılan bir araştırmaya göre çocuklar okullardaki eğitim sisteminin olumsuz yanlarından dolayı suça sürüklenebilmektedirler. Bu araştırmada eğitim sisteminden kaynaklı başlıca suça sürüklenme nedenleri;

- Olumsuz sınıf ortamı
- Benimsenmeyen eğitim konuları
- Kalabalık okul ve sınıflar
- Sınıf içerisinde ayrımcılık

- Problemli davranışlara karşı oldukça sert yaptırımlar
- Sınıfların oluşturulmasında ayrımcılık
- Başarısız öğrencilere karşı dışlayıcı tutumlar
- Öğretmen ve öğrenci ilişkisinde olumsuzluklar
- Öğretmenlerin çocuklar üzerinde olumsuz fiziksel temasları olarak belirtilmiştir (akt. Işık, 2006: 292).

Çocukların suça sürüklenmelerinde çocuğun okula duyduğu ilgi, okul sistemi ile yaşadığı sorunlar etkili olabileceği gibi çocukların akademik başarı durumları da rol oynayabilmektedir. Bu konuda etiketleme kuramına değinmek faydalı olacaktır. Etiketleme kuramı öğrencilerin, akademik başarılarındaki farklılık nedeniyle sınıf içerisinde ayrıştırıldığını, bu ayrıştırılmanın olumsuz bir sonucu olarak da bazı çocukların suça yöneldiğini ileri sürmektedir. Bu yaklaşıma göre, akademik açıdan başarısız olan çocuklar sınıf ortamı ve okul yönetimi tarafından olumsuz yönde etiketlenmekte ve bu etiketlenme çocuğu okuldan daha çok uzaklaştırmaktadır. (Kızmaz, 2004: 296).

Sınıf ortamı ve okul yönetimi tarafından olumsuz yönde etiketlenen çocuk diğer çocuklar üzerinde zorbalık yapmakla başlayan ve daha sonra da suça dönüşebilecek olan hareketlerde bulunabilmektedir. Örneğin: Olumsuz etiketlenen çocuğa takılan lakap ve çocuğun dışlanmış hissetmesi onu zorbalık yapmaya yöneltebilmektedir. Bu zorbalıklar fiziksel olarak itme, tehdit etme, zorla arkadaşlarına ait eşyalara el koyma olarak sıralanabilir. Yapılan zorbalık hareketlerinin yönetim tarafından kontrol altına alınmaması ile çocuk suç eylemlerine daha fazla sürüklenmektedir (Işık, 2006: 293-294).

Çevresel nedenler içerinde ele alacağımız diğer bir konu akran grubudur. Akran grubu, çocukların kendi yaş aralıklarında olan arkadaşlarından oluşmaktadır. Çocuklar aile ortamları dışında yaşıtları ile geçirdikleri boş zamanlarında birbirlerini etkileyebilmektedir. Akran grubunun çocuk üzerindeki etkisi özellikle ergenlik döneminde etkili olmaktadır. Çocuklar ergenlik dönemlerinde akran grubu tarafından kabullenilmek ve kendilerini ispatlamak istemektedir. Bu kabullenilme arzusu çoğu

zaman sapkın hareketlerde bulunmalarına neden olmaktadır. Suça sürüklenen çocukların büyük bir kısmı kendilerini daha rahat ve güvende hissetmeleri nedeniyle kendileriyle aynı yaşlardaki akranlarıyla arkadaşlık kurmaktadır.

İslamoğlu (2017: 106-17) tarafından 2016 yılında İstanbul İli Gaziosmanpaşa İlçesi Emniyet Müdürlüğü verilerine dayalı olarak 100 suça sürüklenmiş çocuk üzerinde yapılan araştırmada bu çocukların %72'sinin aynı yaşlardaki akranlarıyla, %26'sının kendinden büyüklerle ve %2'sinin ise kendisinden küçüklerle arkadaş olduğu ifade edilmiştir. Bu çocuklardan %51'i arkadaşlarının yanında kendilerini rahat, %25'i güvende hissettiklerini, %10'u arkadaşları tarafından dışlanma korkusu yaşadıklarını, %10'u arkadaşlarının isteklerini yaptıklarını, %4'ü de arkadaşlarının kendilerine kötü davrandığını belirtmiştir.

Suça sürüklenen çocukların önemli bir kısmı içinde bulundukları arkadaş ortamının etkisi ve teşvikiyle bu eylemleri yapmaktadır. Akran grubu içerisinde suça sürüklenmiş ya da suç işlemeye yatkın çocukların olması grup içerisindeki çocukları suça daha fazla sürüklemektedir (Korkmaz ve Erden, 2010: 82). Bu konuda örneğin Cömert (2018: 90) tarafından 2016-2017 yılları arasında Bitlis Denetimli Serbestlik Müdürlüğünde 61 suça sürüklenmiş çocuk ile yapılan araştırmada suça sürüklenen çocukların %73,8'isinin zamanlarının çoğunu arkadaşları ile geçirdiği; zamanlarının çoğunu birlikte geçirdikleri arkadaşlarının %70,5'inin ise suça karışmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Suça sürüklenen çocuklar genelde yanlarında arkadaşları varken veya birden fazla çocuk birlikte işbirliği içinde suç eylemini gerçekleştirmektedir. 2004 yılında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünün Gözetimindeki Çocuklara Yönelik Hizmetlerin İyileştirilmesi Ana Projesi kapsamında yapılan araştırmaya göre suça sürüklenen çocukların %62,5'i daha önce suça sürüklenmiş çocuklarla arkadaşlık yapmış ve suçu arkadaşları ile birlikte işlemiştir (Aksoy ve Ögel, 2004: 10-14). Aynı şekilde, İslamoğlu (2017: 108-115) tarafından 2016 yılında İstanbul İli Gaziosmanpaşa İlçesi Emniyet Müdürlüğü verilerine dayalı olarak 100 suça sürüklenmiş çocuk üzerinde yapılan araştırmada suça sürüklenen çocukların %63'ü suç işlerken yanlarında arkadaşlarının olduğunu belirtmiştir.

3.1.3.2. Kentleşme ve Göçler

Kent, toplumsal ve siyasal örgütlenmelerin ağırlıklı olduğu, bireyler arası ilişkilerde geleneksel davranışlardan çok rasyonel davranışların sergilendiği, ekonomik faaliyetlerin sanayi ve ticaret alanlarında yoğun olduğu günümüz yerleşim biçimine denilmektedir (Yahyagil, 1998: 105-106).

Kent yapısının tarihsel gelişimi M.Ö.1500 yıllarına dayanmaktadır. İlk kent yapısı bugünkü kent yapısı ile oldukça farklıdır. Zaman içerisinde kent yapısı artmıştır. Her toplumsal yapı kendi kent hayatını ortaya çıkartmıştır. Kent yapısı Hıristiyan Avrupa, Müslüman Doğu ve ilahi dinlere tabi olmayan Uzak Doğu ülkeleri gibi farklı isimler ve şekillerle çeşitlenmiştir. Türk Kültürü açısından kent yapısı İslamiyet öncesi ve İslamiyet sonrası olmak üzere iki döneme ayrılmaktadır. İslamiyet öncesi ilk kent yapısı Uygurlar dönemine aittir. Avrupa medeniyetlerine ait feodal köleci sistem ilk Türk kent yapısında bulunmamaktadır. Benzer şekilde Avrupa kent yapısında baskın olan kilise yerini Türk kent yapısında baskıcı olmayan medreselere bırakmıştır (Yahyagil, 1998: 107).

Günümüz modern kent yapısı Sanayi Devrimi ile ortaya çıkmış olup farklı ekonomik ilişkilere ve farklı kültürlere sahiptir. Bu farklılıklar sanayileşmenin bir sonucudur. Sanayileşme hareketleri ile tarıma dayalı yaşam biçiminden sanayi sektörünün yaygın olduğu ekonomik sektöre geçilmiştir. Ekonomik değişimler, ardından göç dalgalarını ve farklı yaşam tarzlarını getirmiştir. Modern kent yapısını diğer kent yapılarından ayıran temel özellikler bulunmaktadır. Bu anlamda modern kentler;

- Farklı inanç ve kültürlere sahip bireylerden oluşan heterojen bir yapıya sahiptir,
- İhtiyaçlara yönelik farklı gruplara ayrılmış yapıya sahiptir,
- Toplumsal hareketliliğin fazla olduğu bir yapıya sahiptir,
- Tarım dışı ekonomik faaliyetlerin fazla olduğu ve sektörel uzmanlaşmanın baskın olduğu bir yapıya sahiptir,
- Beşeri ve doğal yapılaşmaya sahiptir,

- Son olarak, nüfus yoğunluğunun ve hareketliliğinin fazla olduğu bir yapıya sahiptir (Gökulu, 2010: 211-212).

Kentsel yapı ardından kentleşme olgusunu doğurmuştur. Kentleşme kentlerin sayısal artışı ya da kentlerdeki demografik hareketlilik olarak görülmemektedir. Eğer sadece nüfus ile ilişkilendirilirse kentlerin getirmiş olduğu toplumsal yapıdaki değişiklik ve insan yaşamında meydana gelen değişim göz ardı edilmiş olur. Kentleşme toplumsal bir hareket ve/veya toplumsal bir süreç olarak düşünüldüğünde bu hareketin toplum yapısında etki oluşturduğu söylenebilir. Toplumu oluşturan kültürel, sosyal ve fiziksel çevre kentleşme ile değişim sürecine girmektedir. Fiziksel çevrede yaşanan değişim insanların sosyal çevresini de etkilemektedir. Böylece teknolojik gelişmeler, altyapı hizmetleri ve sosyal alanlar sosyal çevrenin belirleyicileri olmaktadır. Kültürel çevre ise toplum hayatının nasıl olması gerektiğini göstermektedir (Yahyagil, 1998: 110).

Kentleşme, kent yapısı ile ekonomik, sosyal ve toplumsal değişimlerin kent yaşantısı ve kentte yaşayanlar tarafından hayat biçimine dönüşmesidir (Derdiman, 2010: 51). Kent yapısı kentlileşme olgusunu da meydana getirmektedir. Kentlileşme, kent toplumlarındaki bireylerin geçirdiği kültürel değişimi ifade eder. Kentlileşme ile aile ve akraba kavramının küçülmesi ve zayıflaması, sosyal aktivite anlayışlarının değişmesi, ihtiyaç olarak görülen şeylerin değişmesi ve bununla birlikte tüketimde artışın yaşanması, komşuluk ilişkileri ile olaylara bakış açısında da değişimlerin yaşanması söz konusu olmuştur. Kentlileşmenin getirdiği durumlara uyum sağlayamayanlar ya da kentlileşemeyenler kendilerini dışlanmış ve ötekileşmiş hissetmektedirler. Bu durumda onları ötekileştiren toplumdan kimi zaman intikam almak için kimi zaman onlar gibi yaşamak için suça yönelirler (Yahyagil, 1998:108-109).

Sanayileşme ile birlikte kırsal bölgelerden kentlere doğru yoğun göç hareketleri yaşanmıştır. Daha iyi bir yaşama sahip olmak isteyen insanların bir kısmı kendileri, aileleri ve gelecekleri adına sahip oldukları beklentilerini içinde yaşadıkları koşullarda karşılayamayacaklarına inanmaları nedeniyle bu beklentilerini gerçekleştirebileceklerine inandıkları kentlere göç etmeyi tercih etmişlerdir. Kırsal alanlardan kentlere yapılan göçlerin ve kentlerdeki nüfus yoğunluğu ile nüfus artışının nedenler üç temel faktör çerçevesinde açıklanabilir. Bunlar; itici etmenler, çekici etmenler ve iletici etmenlerdir:

- İtici etmenler kırdan kente göçün nedenini kır hayatındaki olumsuzluklara bağlamaktadır. İtici etmenler daha çok ekonomik kaynaklı etmenlerdir. Kırsal alanda hayatını devam ettiremeyen birey kente göç etmek zorunda kalmaktadır. Özellikle geçim kaynağı tarım olan bireyler tarımdaki teknolojik gelişmelere uyum sağlayamayınca işsiz kalmakta ve gelir kazanma amacıyla kentlere göç etmektedir. Yaşanan doğal afetler, iklim şartları, kan davası, can ve mal güvenliğinin zayıf oluşu gibi nedenler de etkili olabilmektedir (Temür, 2012: 27).
- Çekici etmenler kırdan kente göçün nedenini kent hayatındaki olumlu özelliklere bağlamaktadır. Kent ve kentleşmenin yapısından kaynaklı bireyin değişen ihtiyaçlarına cevap alabilmesi, kırsal alandan daha çok sosyal yaşamını çeşitlendirebileceği alanlara sahip olması gibi sosyo-psikolojik faktörleri kırdan kente göçü çekici hale getirmektedir. Kentler fırsatlar açısından kırsala göre daha zengindir. Kentlerde sağlık, eğitim ve sosyo-kültürel alanlarda kaliteli hizmet ve çeşitli imkânlar bulunmaktadır. Kentleri çekici hale getiren yüksek yaşam standartlarına sahip olmasıdır. Sanayileşmenin yaygın olduğu kentlerde iş imkanları da fazla olmaktadır Kentler kaliteli sağlık hizmeti almak isteyen ve çocuklarına daha güzel bir eğitim imkânı sunmak isteyen herkes için çekici hale gelmektedir (Hamarat, 2019: 9).
- İletici etmenler, itici ve çekici etmenlerin etkisini arttıran ve bu iki etmene bağlı bir etmendir. Ulaşım ve haberleşme gibi özellikler kentlere göçün iletici etmenlerini oluşturmaktadır. Ulaşım imkânlarının gelişmiş olması yaşanılan

> yerleşim birimi için daha büyük ölçekli iş imkânı ve istenilene ulaşabilme anlamına gelmektedir. Ulaşım imkânları kent yerleşimlerinde kır yerleşimlerine kıyasla daha çeşitli ve gelişmiştir. İstenilene daha çabuk ulaşabilmek, iş imkânı açısından daha büyük yatırım fırsatlarına sahip olabilmek için kırdan kente göç gerçekleşmektedir. Ulaşımın yanı sıra iletişim de göçe etkisi vardır. Haber alma ve haberdar edebilme açısından iletişim imkanlarının gelişmiş olması küreselleşen dünyada artık lüks olmak yerine ihtiyaç konumundadır (Gürsoy, 2013: 43).

Kentleşme ile artan nüfus yoğunluğu devletin sorumluluklarını artırmakta, hizmetleri yoğunlaştırmakta, altyapı ve konut sıkıntısı yaratmaktadır. Sağlıksız kentleşme, işsizlik ve çarpık kent yapısını doğurmaktadır. Kentlerde bireyler arası ilişkilerin değişmesi birbirlerine karşı kayıtsız bireylerin sayısının artması ve sadece ihtiyaçlarına yetişmeye çalışan bireylerin olması toplumsal bağları da koparmaktadır. Bu davranışların sonucu olarak suç işleme eğilimi ve suç oranları da artmaktadır. Kentin yoğunluğu, karmaşıklığı arasında kaybolan bireyin alışık olduğu değerlerin değişmesi ve onu ruhsal açıdan toparlayabilecek komşuluk, aile, arkadaşlık gibi bağların zayıflaması sonucu intihar, psikolojik bunalımlar, cinayet, yaralama gibi durumlar daha fazla yaşanmaktadır (Derdiman,2010: 53-54).

Kentlerde suç oranları kentin yapısına göre farklılık göstermektedir. Her kentte aynı suçlar ya da aynı suç oranlarına rastlanmamaktadır. Bu farklılıklar üzerine Türkiye'de 2008 yılında araştırma yapan Karasu (2008: 261-264) kentlerin suçluluk oranlarındaki değişimlere yönelik cevap aramıştır. Araştırmasında kentlerin gelişmişlik düzeyi, kentlileşme oranı, nüfus yoğunluğu ve kentlerin göç hareketleri üzerinde durmuştur. Araştırmasında 15 kenti veri olarak kabul etmiştir. Araştırmada ilk olarak büyük ve gelişmiş kentler ile küçük kentler arasındaki suç artış oranlarının birbirinden çok farklı olmadığına ulaşmıştır. Çok fark olmasa da büyük ve gelişmiş kentlerde küçük kentlere oranla daha fazla suç işlendiği sonucuna ulaşmıştır.

Kentleşmenin suça yönelik etkisi yetişkinlerde olduğu gibi çocuklarda da görülmektedir. Çocuklar da yetişkinlerde olduğu gibi kent yapısının karmaşasından etkilenmektedir. Çocuklar kentin renkli ve hareketli yapısında daha fazla seçenekle tanışmaktadır. Örneğin: Kasaba hayatında göremeyeceği kadar fazla seçenekte yiyecek, giyecek ve oyuncak görmekte ve bu seçeneklere ulaşmak istemektedir. İsteklerine ulaşamadıkları zaman da suça yönelmektedirler. Çoğan (2006: 78) tarafından 2000-2004 yılları arasında Edirne Ceza Mahkemelerinde açılan toplam 1191 dava dosyası ve 1597 suça sürüklenmiş çocuk üzerinde yapılan araştırmaya göre söz konusu çocukların %58,1'i il merkezlerinde, %6,2'si ilçe merkezlerinde %0,9'u kasabada, %10,4'ü köyde yaşamaktadır. Bu verilerden anlaşılacağı üzere kentlerde yaşayan çocuklar suça daha fazla sürüklenmektedir.

Kentleşme ve suç ilişkisi ekseninde çocukların nasıl suça sürüklendiği ve hangi suçları daha fazla işlediği araştırma konusu olmuştur. Ünsal (2015: 264-267) tarafından 2015 yılında Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yapılan anket araştırmasında çocukların suça sürüklenme nedenleri %78,8 eğitimsizlik ve %72,7 işsizlik olarak tespit edilmiştir. Kentleşmenin etkisi ise %80 olarak tespit edilmiştir. Araştırmada suça sürüklenen çocukların büyük çoğunluğunun gecekonduda yaşadıkları ve yaşadıkları yerleşim türü sonucu kendilerini güvensiz, dışlanmış hissettikleri belirtilmiştir. Çalışma verilerinden de anlaşılacağı üzere çocuklar aileleri ile birlikte göçün ve kentlileşememenin etkisini hissetmektedirler. Yetersizlik hissi, isteklerin karşılanamaması, olumsuz sosyal çevre kısacası kent yaşamının olumsuzlukları çocukları suça iten nedenler arasındadır.

Kentleşme ve çocuk suçluluğu arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar kentlerde yaşayan çocukların kırsal alanda yaşayan çocuklardan daha fazla suça sürüklendiğine işaret etmektedir. Suça sürüklenmenin nedenleri kültürel uyumsuzluk, kente uyum sağlayamama, aile bağlarının zayıflaması, ekonomik sıkıntılar, çarpık kentleşme ve olumsuz akran grupları olarak ileri sürülmektedir (Coşar, 2005: 287-288).

Bu çalışmada elde edilen verilere göre Tekirdağ'da suça sürüklenen 1040 çocuğun 576'sı Tekirdağ il ve ilçe merkez yerleşim alanlarında, 464'ü Tekirdağ'a bağlı köylerde yaşamaktadır. Elde edilen veri daha önceki benzer çalışmalar ile paralellik göstermektedir. Merkez il ve ilçe olarak ifade edebileceğimiz kentleşmenin yoğun olduğu yerleşim yapısında yaşayan çocuklar daha fazla suça sürüklenmektedir. Çalışmamızda elde ettiğimiz verilerde dikkat çeken nokta kentleşmiş yerleşim alanları ile kentleşmenin gözlemlenmediği yerleşim alanlarında suça sürüklenen çocukların sayısal verileri arasında çok fark olmadığıdır. Diğer çalışmalarda iki yapı arasında sayısal veriler arası fark oldukça farklı iken bu çalışmada elde ettiğimiz verilerde böyle bir farka rastlanılmamıştır.

Kent yerleşim yapısı itici, iletici ve çekici nedenlerde de açıklandığı üzere, birçok nedenle göç ile oluşmaktadır. Göç ile gelen ailelerin ekonomik sıkıntıları ve kentlileşme çabaları çocuklar üzerinde etkili olmaktadır. Göç ile büyük şehirlere gelen ailelerin çocukları suça daha fazla sürüklenmektedir (Demiray, 2018: 116). Antalya'da Mayıs 1994- Mayıs 1995 arasın da suça sürüklenmiş çocuklar üzerine yapılan araştırma bu görüşü destekleyici bir biçimde, suça sürüklenmiş çocukların %60'ının kente göç ile gelen ailelerin çocukları olduğunu ortaya koymuştur (Gökpınar, 2007: 227).

Göç ile kente gelen ailelerin çocukları kültür çatışması kuramında da ifade edildiği gibi iki farklı kültür arasında kalmaktadırlar. Bu iki kültür ait oldukları ailenin göç etmeden önce edindiği kültür ile göç ettikten sonra bulunduğu yerleşim alanının kültürü olmaktadır. Çocuk çoğu zaman ikisi arasında sıkışmaktadır. Bu çocuklar kentte yaşamış oldukları dışlanmışlık ve etiketlenme ile suça yönelmektedirler (Karasu, 2008: 261).

Kente göç ederek gecekonduda yaşayan aileler kent hayatına uyum sürecinde sorunlar yaşamakta, çocuklarının istekleri fazla karşılanamamaktadır. Gecekondu mahallesinde yaşayan çocukların akran grubu ve okul ile ilişkisi de hayat standardı daha iyi olan çocuklara oranla daha kötü durumdadır. Özellikle yaşadıkları alanda sapma eğilimi yüksek olan arkadaş grupları ve boş zamanlarını değerlendirme alanlarının yetersiz olması çocukların suça itilmesinde etkili olmaktadır. Ayrıca bu

çocukların yaşadıkları çevrede daha önce suça karışmış bireyleri görmeleri ve onlarla ilişki içinde olmaları da oldukça yüksek bir olasılıktır. 1990-1993 yılları arasında İzmir Çocuk Mahkemesine çıkarılan 2466 küçük çocuk üzerinde yapılan araştırmaya göre suça sürüklenen çocukların %80'i gecekondu bölgeleri veya kısmen gecekondulaşmış bölgelerde oturmaktadırlar (Gökpınar, 2007: 227).

Genel olarak çocuklar kişilere ve mala karşı suçlara sürüklenmektedir. Kocadaş (2007: 172) 2004 yılında Malatya E tipi Cezaevinde bulunan 89 tutuklu ve hükümlü suça sürüklenmiş çocuk ile yapmış olduğu araştırmasında araştırma konusu çocukların % 57 oranında hırsızlık, % 15,4 oranında darp, %23,1 oranında yaralama ve % 3,8 oranında gasp suçlarına sürüklendiğini tespit etmiştir.

Benzer şekilde, Ünsal (2015: 267) tarafından 2015 yılında Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda suça sürüklenen çocuklar üzerinde yapılan araştırmada bu çocukların %33'nün hırsızlık, %26'sının gasp, %13'ünün cinayet, %10'unun ise cinsel istismar ve yaralama suçlarına karıştıkları tespit edilmiştir.

Bu çalışmada Tekirdağ ilinde 2019 yılında suça sürüklenen 1040 çocuktan %55'inin kişilere karşı, %34'ünün malvarlığına karşı, %3'ünün topluma karşı ve%7'sinin takibi şikâyete bağlı suçları işledikleri tespit edilmiştir. Kişilere karşı işlenen suçlardan yaklaşık %58'i hayata ve vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçlar (saldırı ve yaralama gibi), %13'ü cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ve %29'u kişilere karşı işlenen diğer suçlardan oluşmaktadır. Malvarlığına karşı işlenen suçlardan ise %70'i hırsızlık,%11'i gasp-yağma ve %17'si malvarlığına karşı işlenen diğer suç türlerini içermektedir.

3.1.3.3. Kitle İletişim Araçları

İnsanlık tarihi içerisinde barınma ve yemek kadar önemli yere sahip olan diğer bir ihtiyaç ise iletişim olmuştur. Bireyler arasındaki iletişimin toplumsallaşması kitlesel iletişim olarak tanımlanır. Kitle iletişim araçları yüz yüze gerçekleştirilen iletişimin alternatifi olmaktadır. Yüz yüze iletişim kurmanın zor olduğu zamanlarda kitle iletişim araçları bu zorluğu ortadan kaldırabilmektedir. Küreselleşmenin de etkisi ile insanlar kitle iletişim araçlarını sadece iletişim için kullanmamaktadır. Burada bilgi edinme, bilgi paylaşma gibi pek çok amaç yer almaktadır. Kitle iletişim araçlarının iletişim sağlaması kadar toplumsallaşma sürecine etkisi de hayatımızda önemli yere sahiptir. Toplumsallaşma sürecimizde kitle iletişim araçları içerisinde sinema, tiyatro, televizyon, gazete ve kitap yaygın kullanılan türlerdir. Kitle iletişim araçları kamusal meseleler, sosyal hareketler ve toplumu ilgilendiren olaylar hakkında görüş bildirmektedir. Anlatılmayanı anlatmak ya da anlatılan olaylara farklı bakış açısı ile bakmayı sağlamak kitle iletişim araçlarının amaçlarındandır (Nazlı ve Sarı, 2019: 15-16).

Günümüz kitle iletişim araçlarının sayısı eski kitle iletişim araçları sayısından oldukça fazladır. Eski dönemlerde günlük ve mektup gibi daha çok kişisel özelliklerin ağır bastığı iletişim araçları günümüzde yerini internet aracılığı ile iletişim (twitter, instagram, facebook, youtube, blogs), elektronik posta ile iletişim ve kişisel sayfalara bırakmaktadır. Yeni iletişim araçları internet kullanımının yaygın olduğu bir iletişim ağına dönüşmüştür. Yeni iletişim anlayışı tek bir ileti ile sayısı binlere hatta milyonlara ulaşabilecek bir bilgi ağı sistemi düşüncesine sahiptir. Gazete, televizyon, radyo ve sinema gibi araçlar geleneksel; bilgisayar, cep telefonu, bilgisayar oyunları, dijital tv ve ipodise yeni iletişim araçları olarak hayatımızda yer almaktadır. Yeni iletişim anlayışı bu nedenle melez bir yapıya sahiptir. Yeni anlayış yetişkinler kadar çocukları da etkilemektedir (Kılınç ve Kılınç, 2018: 10-11).

Kitle iletişim araçları ile çocuklar arasındaki ilişki günümüzdeki önemli konulardan biridir. Çocuklar yetişkinlere kıyasla iletişim araçlarından daha fazla etkilenmektedir. Çocukların, bulundukları dönem gereği dışa daha açık olmaları ve kimlik oluşturma çabası içerisinde bulunmaları yetişkinlerden daha fazla etkilenmelerine neden olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının çocuklar üzerindeki etkisine yönelik yapılan birçok araştırma çocukların, kitle iletişim araçlarının etkisi ile davranışlarının ve yaşanan olaylara bakış açılarının değiştiği sonucuna ulaşmıştır (Nazlı ve Sarı, 2019: 20).

Kitle iletişim araçları çocukların eğitimleri, kendilerini geliştirmeleri, bilinçlenmeleri, yaşadıkları ülke ve toplum ile birlikte diğer ülke ve toplumlar hakkında da bilgi sahibi olmaları konusunda önemli katkı sağlamaktadır. Çocuklar üzerinde bu türden olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuzluklara da neden olmaktadır (Kılınç ve Kılınç, 2018: 12). Kitle iletişim araçlarının kontrolsüz kullanımı sonucunda çocukların aile ilişkileri bozulmakta, eğitim ve öğretime olan ilgileri azalmakta ve kültürel bağları zayıflamaktadır. Kitle iletişim araçlarının çocuklar üzerinde meydana getirdiği diğer olumsuz değişiklikler genel olarak aşağıdaki biçimde ifade edilebilir:

- Çocuklar kitle iletişim araçlarında kendilerine bir rol model seçebilmekte ve bu rol modelin şiddet içerikli eylemlerde bulunması halinde kendileri de saldırgan bir yapıya dönüşebilmektedirler.
- Şiddet, saldırganlık ve cinsel içerikli iletişim araçları çocukların daha saldırgan ve içine kapanık olmasına neden olabilmektedir,
- Cinsel içerikli iletişim araçları yüzünden çocuklar cinsellik dürtüsü ile çok erken tanışmaktadır. Bu durum ileri yaşlarda cinsel suçlar işlemesine neden olabilmektedir,
- Şiddet içerikli iletişim araçlarının etkisi ile fiziksel olarak şiddete yönelen çocukların okul ortamında dışlanması, onların eğitime olan bağlılıklarını zayıflatmaktadır. Zayıflayan bağ zamanla okuldan kaçma ile başlayan ve sonunda okuldan kopma ile biten bir sürece dönüşebilmektedir (Dilber, 2014: 64).

Yukarıda da açıklandığı üzere bu konuda en çok dikkat çeken ve tartışılan husus televizyon ve bilgisayar oyunlarında yer alan şiddet içerikli eylemlerin çocuklar üzerindeki etkisidir. Kitle iletişim araçlarında kullanılan şiddet, cinayet, ırkçılık, argo kelimeler, ötekileştirme, suç işleyen bireylerin özendirici anlatımı ve suçu yeri geldiğinde gerçekleşmesi gereken eylem olarak gösterme çocukların suça sürüklenmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar ilköğretim öğrencilerinin çocuk programlarını izlemek yerine bu şiddet içeren kitle iletişim araçlarına daha çok ilgi duyduklarını ortaya koymaktadır.

Çocuklar ergenlik dönemlerini tamamlayıp yetişkin insan oluncaya kadar kendilerine rol model ararlar. Bu rol model bazen aile içinden biri bazen bulunduğu çevreden biri bazen ise kitle iletişim araçları ile seyrettiği ya da okuduğu bir karakter olabilmektedir. Çocukların özellikle şiddet içeren karakterleri rol model alması onun suça sürüklenmesinde etkili olmaktadır. Bu araştırmalarda şiddet içerikli programları izleyen çocukların daha fazla şiddete yöneldikleri tespit edilmiştir. Çocuklar çoğunlukla özendiği bu karakterin şiddet içeren hareketlerini eğlence olarak görmektedir. Çocuklar özellikle çizgi film ve bilgisayar oyunlarındaki karakterlerin olumsuz durumları güç kullanarak çözmesini örnek hareket olarak görmektedir. Karakterlerin güç kullanarak sorunlarını çözmesinin ceza yaptırımı gibi bir durumla sonuçlanmaması çocukların gerçek hayatta da böyle olacağını düşünmesine neden olmaktadır. Güç kullanarak sorun çözmeye çalışan çocuk gerçek hayatta ceza yaptırımı ile karşılaştığında büyük bir hayal kırıklığının içine düşmektedir (Önder, 2008: 185-186).

Kendilerini oyunun büyüsüne kaptıran çocuklar kaba, kural tanımaz, umursamaz bir kişilik edinmeye başlarlar. Bu çocuklar zaman içerisinde değişen kişilik yapıları ile artık istenilmeyen ve dışlanan birer çocuğa dönüşürler (Dilber, 2014: 64).

Kitle iletişim araçları çocukların kişilik yapısını olumsuz yönde etkilemenin yanında suça sürüklenmiş çocuklara ilişkin oldukça olumsuz algı da oluşturabilmektedir. Yapılan araştırmalarda özellikle suça sürüklenmiş çocukların kasıtlı yapılmış olmasa bile haberin yansıtılış şeklinden dolayı toplumda ötekileştirildiği ifade edilmektedir. Ötekileşmiş hissi çocuğu daha fazla suça sürüklemektedir. Ötekileşen çocuk kendini toplum içerisinde suç işleyebilen, suç işlemekten başka seçeneği olmayan bir birey olarak görmektedir. Çocuk böyle bir yanlış his ve düşünceye kapılmakta toplum da onu bu şekilde etiketlemektedir (Arslan ve Duğan, 2016: 308).

SONUÇ

Bu çalışmada suç, çocuk ve çocuk suçluluğunun kapsamlı tanımları yapılarak çocuk suçluluğunun nedenleri kapsamlı bir biçimde araştırılıp incelenmiştir. Çocuk suçluluğunun nedenleri bireysel nedenler, aileden kaynaklı nedenler ve çevreden kaynaklı nedenler olmak üzere üç ana başlık halinde ele alınmıştır. Buradaki amacımız genel anlamda çocuk suçluluğunun nedenlerini, özelde ise Tekirdağ İl'indeki çocuk suçluluğu profilini her yönü ile incelemek ve ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda konu ilk önce teorik bir derinlik içerisinde incelenmiş ve analiz edilmiştir. Daha sonra da çocuk suçluluğu Tekirdağ İl'i özelinde araştırılmıştır. Tekirdağ İl'inde suça sürüklenen çocuklarla ilgili demografik bilgilere ulaşılmış ve bu veriler analiz edilerek daha önceki literatür ile birlikte konu bir anlam bütünlüğü içerisinde ortaya konulmuştur.

Suç geçmişi insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. Modern Dönem öncesi ruhsal bir sorun ve duyguların esiri olunması sonucu oluşan bir eylem olarak tanımlanan suç, Modern Dönemde hukuksal sınırları çizilerek günümüz koşullarında kullanılan halini almaya başlamıştır. Böylece yasal sınırları belirli olan ve bu sınırların aşılması halinde cezai yaptırımın öngörüldüğü bir dönem ortaya çıkmıştır.

Suçun neden işlendiği en az suçun kendisi ve tanımı kadar üzerinde durulan bir konudur. İnsanların neden suç işlediği konusu suç teorilerinin çıkış noktasını oluşturmaktadır. Suç teorileri, tıpkı suçun tanımı gibi kendini oluşturan toplumsal değişimden etkilenmiştir. Bu etkileşim dönemin ünlü düşünürleri tarafından ortaya atılan savlar ile şekillenmiştir. Suç teorileri: Biyolojik Suç Teorileri, Psikolojik Suç Teorileri ve Sosyolojik Suç Teorileri olmak üzere üç temel sınıflandırma içinde açıklanabilir.

Biyolojik Suç Teorileri, suç işleyen bireyin suç işleme nedenini biyolojik özelliklerine dayandırmaktadır. Suç işleyen birey bu eylemini iradi olarak gerçekleştirmemektedir. Bu alanda önemli yere sahip Lombroso, bireyin genlerinden gelen biyolojik özellikler nedeni ile suç işlediğini belirtmiştir. Bu görüş ilerleyen süreçlerde yetersiz kalmıştır. Çünkü suç işleme nedenini sadece genlerden kaynaklı nedenler olarak düşünmek artık ilerleyen dönemin özellikleri açısından yetersiz kalmaktadır. Yeni Lombroso'cu teorisyenler bu savı daha ileriye taşıyarak bireyin suç işleme nedenini bedensel özelliklerini inceleyerek ele almışlardır. Bu akım içerisinde yer alan Kretschmer suç işleyen birey beden profilini piknik tip, atletik tip ve astenik tip şeklinde sınıflandırmıştır.

Bireyin suç işleme nedenini genetik ve bedensel özellikleri ile açıklayan biyolojik yaklaşımın aksine psikolojik yaklaşım suçun işlenme nedenini bireyin kişilik özelliklerine dayandırmıştır. Psikolojik Suç Teorisi yaklaşımına göre suç işleyen bireylerin suç işleme nedenleri şiddete yatkınlık, psikoz, nevroz, kleptomani gibi kişilik bozuklukları olmasından kaynaklanmaktadır.

Sosyolojik Suç Teorileri yaklaşımı diğer iki yaklaşıma kıyasla suçun işlenme nedenlerini daha geniş yelpazede almıştır. Bu yaklaşım suç işlenme nedenini toplum ve birey ilişkisine dayandırmış, toplumu ise yaşanılan çevre, aile, akran grubu, din ve diğer kültürel yapılar şeklinde ele almıştır. Sosyolojik Suç Teorileri kendi içerisinde: Suç Ekolojisi Kuramı, Kontrol Teorileri, Anomi ve Gerilim Teorileri, Öğrenme Teorileri ve Damgalama Teorilerine ayrılmaktadır.

Suç Ekolojisi Kuramı bireyin suç işleme nedenini kentleşme ile ilişkilendirmiştir. Kentleşme, sosyal ve demografik hareketliliği ve karmaşıklığı ile çoğu zaman kendisine adapte olamayan bireyin suç işlemesine neden olmaktadır. Birey sosyal ve demografik hareketlilik içerisinde kültürel ve maddi anlamda değişime uyum sağlayamamaktadır. Bu uyumsuzluk durumu ise suç işlemesine neden olmaktadır.

Kontrol Teorileri, bireyin neden suç işlediğini değil neden suç işlemediğini incelemiştir. Bireyin yaşanılan çevre, aile, akran grubu, din ve kültürel öğelerle olan bağı ele alınmıştır. Kontrol Teorisi düşünürleri birey ve en genel tanımı ile toplum arasındaki bu bağın kuvvetli olması durumunda bireyin suç eylemine yönelmeyeceğini ifade etmişlerdir. Kontrol Teorileri, Sosyal Bağ Teorileri ve Öz Kontrol teorilerinden oluşmaktadır. Sosyal Bağ Teorisi, bireyin suç işleme nedenini toplum ile arasındaki sosyal bağın kopmasına ve düzenli meşguliyetin olmamasına bağlamıştır. Sosyal Bağ Teorisi, bireyin toplum ile arasındaki bağın kopması düzenli meşgul olduğu bir şeyin olmaması halinde suç eylemini işleyeceğini savunmuştur. Öz Kontrol Teorisi ise adından da anlaşılacağı üzere öz kontrol eksikliği olan bireylerin suç işleyebileceğini belirtmiştir. Öz kontrol eksikliğinin ise ailelerin çocuklarını eksik yetiştirmesinden kaynaklandığı ileri sürülmüştür.

Sosyolojik Suç Teorilerinden bir diğeri Anomi ve Gerilim Teorileridir. Durkheim ve Merton tarafından geliştirilen bu kuram, merkezine toplumu almıştır. Teori toplumu bireylerden oluşan yapı olarak görmemekte ve onu toplumsal yapının parçası olarak kabul etmektedir. Anomi ve Gerilim Teorisi, bireyin suç işleme nedenini diğer Sosyolojik Suç Teorileri gibi toplum ile birey arasındaki ilişki bağlamında ele almıştır. Teoriye göre suç eylemi aniden oluşan bir eylem değildir; toplum içerisinde yaşayan birey zaman içerisinde toplum içerisinde maruz kaldığı eşitsizlik ve adaletsizlik sonucu suç eylemine yönelmektedir. Birey, maruz kaldığı eşitsizlik ve adaletsizlikler karşısında suç eylemini gerçekleştirerek kendi adaletini sağlayacağı düşüncesi ile hareket etmektedir.

Öğrenme Teorileri bireyin suç eylemini çevresinden öğrendiği savına dayanmaktadır. Birey, Biyolojik Suç Teorilerinde ifade edildiği gibi doğuştan kaynaklı nedenlerle suç işlememektedir. Birey suç eylemini çevresinden öğrenmektedir. Öğrenme Teorileri, Ayırıcı Birliktelikler Teorisi ve Nötrleştirme Tekniklerinden oluşmaktadır. Ayırıcı Birliktelik Teorisi, Öğrenme Teorilerinin ilk adımını oluşturmaktadır. Öğrenme Teorisinin çıkış noktası olarak da kabul edilmektedir. Ayırıcı Birliktelik Teorisi, suç eyleminin kültürel edinimler ile öğrenildiğini belirtmektedir. Kültürel edinimlerin kimlerden ve nasıl öğrenildiği bu noktada önem taşımaktadır. Nötrleştirme Teknikleri, suç eylemini işleyen bireylerde

sık karşılaştığımız bir durumu ele almıştır. Bu teknikler, suç işleyen bireyin, suç eylemini işlemeden önce veya işledikten sonra yapacağı ya da yaptığı eylem karşısında kendini haklı görmesi ve nötrleştirmesi durumuna vurgu yapmıştır. Böylelikle suç işleyen veya işleyecek olan birey nötrleştirme yöntemlerinden birini kullanarak suç eylemine yönelmiş ve aynı zamanda suç sonrası suçun kendisinde meydana getireceği olumsuz etkilerden uzaklaşmış olur.

Son olarak ele alınan Sosyolojik Suç Teorisi, Damgalama Teorisidir. Damgalama Teorisi ilk defa 1938 yılında Frank Tannenbaum tarafından "Kötülüğün Tiyatrosu" makalesinde ifade edilmiştir. Teori, bireyin suça yönelim nedenini toplumsal tepkilerin ürünü olarak görmektedir. Her toplumun kültürel ve yapısal özellikleri farklılık göstermektedir. Bu nedenle Damgalama Teorisi, bireyi suç eylemine iten toplumsal tepkilerin de toplumdan topluma değişeceğini belirtmiştir. Fakat bunların ortak yanı birey üzerinde yarattığı etkidir. Toplumsal tepkiler o bireyi toplum içerisinde belirli bir nitelendirme ile damgalamaktadır. Olumsuz sıfatlar ile nitelendirilen birey suç eylemini işleyerek kendisinden bekleneni yapmış olmaktadır.

Çocuk, Ortaçağ Dönemi'nde ilk günahın ürünü olarak görülmekte iken Modern Çağ ile kendine ait bir yaş aralığı olan birey olarak tanımlanmıştır. Günümüzde de aynı düşünce hâkimdir. Çocuk tanımlamasında alt sınır farklılık göstermekle birlikte üst sınır 18 yaş olarak kabul edilmiştir. Alt yaş aralığı toplumların kendine has özelliğinden kaynaklanmaktadır. Alt sınır farklılık gösterse de üst sınır için yaşın 18 olması çocuğun dış görünüşü korunması gerektiği hissini uyandırmaktadır. Günümüzde hem uluslararası hem de ulusal hukuk mevzuatlarında çocuk ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır.

Uluslararası mevzuat olarak Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme bu konuda büyük öneme sahiptir. Sözleşmenin 1.maddesinde çocuk, "Erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar olan her insan" şeklinde tanımlanmıştır. Sözleşmenin devamında sözleşmeyi imzalayan taraf devletlere çocuğa dair yapmaları gereken normlar belirtilmiştir. Bu normların uygulanmasında dil, din, renk, kültür farklılıklarından kaynaklı herhangi bir ayrımcılığın yaşanmaması özellikle

vurgulanmıştır. Diğer önemli mevzuat ise Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi'dir. Sözleşmede çocuk, on sekiz yaşına ulaşmamış kişi olarak tanımlanmıştır. Sözleşmede sadece çocuğun tanımı yapılmamıştır. Çocuğun sahip olduğu hakların korunmasını istemesinin yanı sıra çocuğun kendisini ilgilendiren davalarda taraf olmasının da gereklerine uyulması istenmiştir.

Türkiye'de 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 11.maddesinde erginliğin yani çocukluktan çıkış döneminin on sekiz yaş ile başlayacağı belirtilmiştir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Medeni Kanun ile paralel olarak 6.maddede çocuğu, on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlamıştır.1982 Anayasasında "Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları" başlıklı kısımda çocukların korunma ve bakımdan yararlanma hakkına sahip olduğu, ailesi ile zarar görmediği sürece ilişki içerisinde olabileceği belirtilmiştir. Anayasada devletin çocuğa yönelik şiddet ve istismar konularında çocuğu koruyacağı hükmü yer almaktadır.

Çocuk suçluluğu, en genel tanımı ile kanunların açıkça suç saydığı eylemlerin reşit olmayanlar tarafından gerçekleştirilmesidir. Genel suçluluk tanımından ayırt edilen en önemli özelliği belirli bir yaş sınırına sahip olmasıdır. Çocuk suçluluğunun yaş faktörü, ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Türk Hukuk Sisteminde 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile bu yaş sınırı on iki yaşını doldurmuş ve on sekiz yaşını doldurmamış çocuklar olarak belirtilmiştir. On iki yaşını doldurmamış çocuklar ceza almamaktadır. Uluslararası mevzuatlarda ise Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 29 Kasım 1985'te kabul edilen Pekin- Beijing Kuralları ile (Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkındaki Asgari Standart Kuralları), çocuk suçluluğunun yaş sınırının çocuğun yaşadığı toplumsal yapının tarih ve kültürel yapısına bağlı olarak değişebileceği ve yaş sınırının belirleyici unsurunun temel olarak suç işleyen çocuğun gerçekleştirdiği eylemin cezai yaptırımlarının farkında olması gerektiği ifade edilmiştir. Çocuk suçluluğunun tanımı açısından oldukça öneme sahip olan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No. 10 - Çocuk Adaletinde Çocuk Hakları Sözleşmesi (Çocuk Hakları Sözleşmesi), çocuk suçluluğu teriminin suça sürüklenen çocuk olarak değiştirilmesini sağlamıştır. Böylece, artık "suç işleyen çocuk" yerine "suça sürüklenen çocuk" tanımlaması kabul görmüş ve kullanılmaya başlanmıştır.

Korunmaya muhtaç varlık olan çocuk artık çocuk suçluluğu tanımı ile kendisinden korunmamız gereken varlık halini almaktadır. Masum olan çocuk nasıl olur da masumiyetini kaybeder? Çocuk suçluluğunun nedenleri bu sorunun cevabı için önemle üzerinde durulması gereken bir konu olmaktadır. Çocuklar gelecek neslimizin mimarlarıdır. Onları bu olumsuz durumdan kurtarmak için suça sürüklenen çocukların profil yapısını bilmemiz gerekmektedir. Onların yetiştirilmesi ve hayatta belirli roller üstlenebilmesi için hem toplum olarak hem de toplumun en küçük yapısı olan ailelerin çocuk üzerinde etkisi oldukça büyüktür. Suça sürüklenen çocukları tekrar topluma kazandırmak için onların suça sürüklenme nedenlerini ve ne tür suçlara sürüklendiğini bilmemiz büyük önem taşımaktadır.

Çocuk suçluluğunun nedenleri bireysel nedenler, aileden kaynaklı nedenler ve çevreden kaynaklı nedenler olmak üzere üç temel başlık altında sınıflandırılabilir. Bireysel nedenler, biyolojik nedenler ve psikolojik nedenlerden oluşmaktadır. Biyolojik nedenler kendi içerisinde soya çekim (genetik), cinsiyet, yaş ve madde bağımlılığı açısından incelenmektedir. Soyaçekim görüşü çocukların suç işlemelerinin biyolojik olarak genetik yapılarından kaynaklandığı düşüncesini savunur. Çocukların ailelerinden aldıkları genler onların suça sürüklenmesinde etkili olmaktadır. Rosenthal, çocukların suça sürüklenmesinde soyaçekime bağlı nedenleri üç gruba ayırmıştır: Bedensel yapı bakımından suça yatkınlık gösterenler, beyin anormallikleri olanlar ve zekâ geriliği olanlar. Rosenthal tarafından gruplara ayrılarak belirtilen özelliklere sahip çocukların suça sürüklenme nedenleri onların belirtilen genetik özellikleri nedeni ile suç eylemine daha kolay sürüklenebilmeleridir.

Suça sürüklenen çocuklarda biyolojik nedenler açısından yaşın etkisi gözlemlenmektedir. Çocukların gelişim dönemlerini kapsayan ergenlik dönemi çocuklar açısından oldukça dikkat edilmesi gereken bir dönemdir. Bu dönemde kimlik arayışında olan çocuklar duygularını yoğun yaşamaktadır. Yoğun yaşanan duygular, yaş küçüklüğünün etkisi ile kontrolü zor bir hale gelmektedir. Bu nedenle çocuklar ergenlik dönemlerinde daha sık suça sürüklenebilmektedir. Çalışmamızda Tekirdağ İl'indeki çocuk suçluluğu konusunda diğer birçok çalışmada elde edilen sonuçlarla benzerlik gösteren bulgular elde edilmiştir. 2019 yılı içerisinde suça

sürüklenen 1040 çocuğun genellikle 15-18 yaş aralığında suça sürüklendiği saptanmıştır. Bunun nedeni çocukların 15-18 yaş aralığında ergenlik döneminin etkisini daha fazla hissetmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu dönemde kendine kimlik arayan çocuklar daha fazla suça sürüklenebilmektedir.

Biyolojik açıdan ele alınan bir diğer faktör cinsiyet farklılığıdır. Suça sürüklenen çocuklar arasındaki erkek ve kadın ayrımını Feminist Teori kadın erkek arasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bağlamaktadır. Cinsiyet ayrımı çocukluk dönemlerinden itibaren yaşandığı için suça sürüklenen çocuklar açısından da etkili olmaktadır. Toplum içerisinde büyüyen çocuk kendi cinsiyetine yüklenen farklılıkları bazen avantaj bazen dezavantaj olarak kullanabilmektedir. Örneğin: Ataerkil toplumlarda erkek çocukları baskın karakterde olacağını bilerek büyür. Her koşulda "o bir erkektir". Geleceğin erkeği olarak büyüyecek olan çocuk, saldırgan tavırlar sergilemekte, dış çevrede daha fazla zaman geçirebilmekte, hak sahibi olabilmektedir. Bu durum ise erkek çocuklarının daha fazla suça sürüklenmesine neden olmaktadır.

Bu çalışmada Tekirdağ İl'inde suça sürüklenen çocukların cinsiyet ayrımını incelediğimizde kız çocuklarına (%16) kıyasla erkek çocuklarının (%84) daha fazla suça sürüklendiğini tespit ettik. Bunun nedeni ise toplum içerisinde erkek çocukları ile kız çocukları arasında yapılan ayrımdan kaynaklanmaktadır. Kültür içerisinde kız çocuklarına daha anaç ve evcimen özellikler yüklenirken erkek çocuklarına dış çevre odaklı yaşama, dış dünyaya daha çok karışması gerektiğini çağrıştıran özellikler yükletilmektedir. Kız çocuklarının dışarıda geçirdiği zaman aralığına çok dikkat edilirken erkek çocuklarının dışarıda daha fazla zaman geçirip dış çevreye daha fazla uyum sağlaması beklenmektedir. Dış çevre ile erken tanışan ve bu konuda kendini daha özgür hisseden erkek çocukları daha fazla suça sürüklenebilmektedir. Bu veriler, tezimizin başında ileri sürmüş olduğumuz erkek çocuklarının kız çocuklarına kıyasla daha fazla suça sürüklendiği yönündeki hipotezimizle uyumlu sonuçlar ortaya koymaktadır.

Çocukların suç işlemesinde etkili olan biyolojik nedenler bağlamında ele alınacak son etmen madde kullanımıdır. Çocuklarda madde bağımlılığı daha çok deneme amaçlı kullanım ile başlamaktadır. Deneme amaçlı başlayan madde kullanımı çoğu zaman bağımlılık ile sonuçlanmaktadır. Madde bağımlılığı çocuklar açısından suça sürüklenmeleri ihtimallerini arttırmaktadır. Çocukların suça sürüklenmesinde madde bağımlılığının etkisi konusunda bu çalışmada nispeten farklı bulgular elde edilmiştir. Bu konuda yapılan çalışmalar ve ileri sürülen görüşler değerlendirildiğine madde bağımlılığının çocukların suça sürüklenmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu yönünde yaygın bir anlayışın var olduğu görülmektedir. Ancak bu çalışmada elde edilen veriler Tekirdağ İl'inde suça sürüklenen çocukların ancak küçük bir kısmının madde kullandığını, büyük bir bölümünün ise hiç madde kullanmadığını göstermektedir. Bu nedenle, çalışma bulgularının madde kullanımının çocukların suça sürüklenmesinde rol oynadığını, ancak baskın bir unsur olmadığını ortaya koyduğu söylenebilir.

Çocukların suça sürüklenmesinde bireysel nedenler içerisinde belirtilen psikolojik nedenler, biyolojik nedenlerden farklı olarak çocuğun anatomik özelliklerine değil kişilik özelliklerine vurgu yapmıştır. Psikolojik yaklaşıma göre suça sürüklenen çocukların kişilik özelliklerinde şiddete daha yatkınlık, psikoz, nevroz, kleptomani gibi kişilik bozuklukları gözlemlenmektedir.

Çocukların suça sürüklenmesi nedenlerinden bir diğeri aileden kaynaklı nedenlerdir. Aile bir çocuk için çok şey ifade etmektedir. Çünkü çocuklar toplumu ve hayatı ilk olarak ailesi ile tanımaktadırlar. Birçok duyguyu aile ortamında tanımaktadırlar. Aile bireyleri onların rol modelleri olmaktadır. Bu nedenle ailelerin çocuklar üzerindeki etkisi yadsınamayacak kadar çok olmaktadır. Çocukların suça sürüklenmesinde aileden kaynaklı nedenleri altı grupta sınıflandırmak mümkündür. Bunlar: Anne babanın çocuklarıyla ilişkilerinde sorunlar yaşanması, ailenin sosyo-ekonomik durumunun düşük olması, ailedeki çocuk sayısının fazla olması, aile içi şiddetin olması, parçalanmış aile yapısının olması ve suç işleyen aile üyelerinin varlığı.

Aile içerisindeki davranışların, anne-baba ilişkilerinin ve anne-babanın çocuklara karşı göstermiş olduğu tutum ve davranışların çocukların kişiliklerinin oluşmasında, düşünce ve davranışlarının şekillenmesinde önemli bir rolü vardır. Anne ve babanın çocuğuna karşı davranış tutumları demokratik aile tutumu, aşırı koruyucu aile tutumu, aşırı otoriter aile tutumu ve ilgisiz aile tutumu olmak üzere dört grupta ele alınabilir. Davranış tutumları içerisinde demokratik aile tutumu tercih edilen aile tutumudur. Çünkü çocuk aile içerisinde bir birey olarak kabul edilmektedir. Kendine ait düşünceleri olan, yaptığı eylemlerin sonuçlarına katlanması gereken kendine has bir bireydir. Aşırı koruyucu aile tutumuna maruz kalan çocuk aile içerisinde bir birey olarak kabul görülmek yerine her zaman ve her koşulda korunması gereken zayıf bir varlık olarak kabul edilmektedir. Bu durumda çocuk suç işlese bile onu kurtaracak bireylerin olduğunu düşünebilmektedir ve suç eyleminden korkmamaktadır. Aşırı otoriter aile tutumu çocuk üzerinde her anlamda olumsuz etki uyandırmaktadır. Kendini baskı altında hisseden çocuk bazen iç dünyasında biriktirdiği öfkeyi dışarıya yansıtmaktadır. Çünkü çocuk ne yaparsa yapsın cezalandırılacağını düşünmekte ve istediğini yapmaya yönelmektedir. Bazen aile ortamında maruz kaldığı baskı nedeni ile çocuk, içine kapanık, asosyal birey olarak yetişmektedir. İlgisiz aile tutumu ise çocukların "ben buradayım", "ben de varım" diyebilmek için suç işlemelerine neden olmaktadır. Çocuk ilgisiz anne-babalarına karşı onların dikkatlerini çekmek için suç eylemine sürüklenmektedir.

Aile bireylerinin eğitim düzeyleri, meslekleri ve gelir durumları ailelerin sosyo-ekonomik durumlarını belirlemektedir. Ailenin sosyo-ekonomik durumu da çocuğun yaşamını şekillendirmektedir. Bir çocuğun ailesinin sosyo-ekonomik şartlarının yetersiz olması onların konut, sağlık ve eğitim yetersizliği gibi sorunlarla erken dönemde karşılaşmasına neden olmaktadır. Bu sorunlarla erken yaşta tanışan çocuk maddi sıkıntılar yaşamakta, istediği eğitimi alamamakta, kendini yetersiz ve eksik hissetmektedir. Bu hislerle hareket eden çocuk suça daha çabuk sürüklenebilmektedir. Ailenin sahip olduğu sosyo-ekonomik seviye çocuğun hem suça sürüklenmesinde hem de suça sürüklenmiş ise kurtarılmasında önemli rol oynamaktadır. Ailelerinin sosyo-ekonomik nedenlerle yetersiz olması çocukların kendi isteklerini kendileri tarafından karşılanması gerektiği düşüncesine neden olur.

Bu nedenle çocuklar erken yaşta çalışmaya başlamaktadırlar. Erken yaşta çalışma ve dış çevrenin güvensiz ortamlarına erken dönemde karışma sonucu çocuklar suç eylemine sürüklenebilmektedir.

Ailedeki çocuk sayısının fazla olması çocukların suça sürüklenmesinde etkili olmaktadır. Çocuk sayısı arttıkça anne ve baba çocukları ile daha az zaman geçirmekte ve onlarla daha az ilgilenmektedir. Bu durum ise çocuğun suça sürüklenmesine neden olabilmektedir. Aile içerisinde yeterli ilgi görmeyen çocuklar kendini önemsiz hissetmekte, kendine dışarıda bir alan oluşturmaya çalışmakta, psikolojik olarak daha saldırgan olabilmektedir. İlgisiz aile tutumlarında incelediğimiz gibi çocuk çoğu zaman anne ve babasının ilgisini çekebilmek için suça yönelebilmektedir. Artan kardeş sayısı ile çocukların ortak yaşam alanlarında kendilerine özel alanları da azalmakta ve anne-babaların ilgisi de azalmaktadır. Azalan ilgi ve özel alanın darlığı çocukların kendilerini değersiz hissetmesine hatta ailelerinin ilgisini çekmek için suç eylemine yönelmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda özellikle büyük çocuklarda ailelerine ve kardeşlerine karşı sorumluluk duygusu oluşmaktadır. Sorumluluk duygusu nedeniyle ailesine ve kardeşlerine gerekli desteği sağlamak amacıyla çocuklar suça sürüklenebilmektedir.

Şiddete uğrayan veya şiddete şahit olan çocuklar rol model olarak gördükleri aile üyelerinin etkisi altında kalarak bazen şiddet uygulayan bazen şiddete sesiz kalan taraf olmaktadır. Aile içi şiddete uğrayan veya şiddete şahit olan çocuklar, şiddeti çoğu zaman sorunların çözümü olarak görmektedir. Şiddet mağduru olmalarından kaynaklı psikolojik ve fiziksel hasarları ileride kontrol edilemez duruma gelmektedir. Mağduriyetten kaynaklı bastırılmış öfke ve saldırganlaşma özellikle duyguların yoğun yaşandığı ergenlik döneminde çocuğu bütünüyle etkilemektedir. Bu nedenle bu çocuklar diğer çocuklara kıyasla daha kolay suça sürüklenmektedir.

Aile yapısının bozuk olması çocuğun suça sürüklenmesindeki nedenlerden bir diğeridir. Ölüm, boşanma, ayrılık ya da terk gibi nedenlerle aile bütünlüğünün bozularak anne ve babadan birinin ya da her ikisinin birden olmaması durumu "parçalanmış aile" olarak ifade edilmektedir. Yıkılmış ya da parçalanmış aile yapısı,

ailede suçlu bireylerin bulunması, bunların yanı sıra anne-baba yoksunluğu veya düzensiz anne-baba-çocuk ilişkisi de çocuğun suç işleme davranışlarına neden olabilmektedir. Aile bireylerinden yoksun çocuklarda hem fiziksel hem de ruhsal gelişim bozukluğu görülmektedir.

Aile üyelerinde suça karışmış ebeveynin olması çocukların suça sürüklenmesi konusunda incelenmesi gereken bir konudur. Özellikle erkek çocukları açısından, babalarının suça karışmış olması onları rol model olarak görmeleri nedeni ile etkili olmaktadır. Aile üyelerinde suça karışmış ebeveynin olması çocukların erken yaşta "suç" ile tanışmasına neden olmaktadır. Erken dönemde suç ile tanışan çocuk için suç işlenmesi olağan bir durum haline gelmektedir.

Çocukların suça sürüklenmesinde çevresel nedenlerin önemli etkisi görülmektedir. Çevresel nedenler: Okul ve akran grubu, kentleşme ve göç, kitle iletişim araçları gibi üç başlık altında incelenebilir. Okul, aileden sonra çocukların toplumsal yapıya hazırlandıkları ikinci sosyal gruptur. Okula giden çocuklar burada aileden oldukça farklı bir sosyal çevre ile tanışmaktadır. Okul içerisinde akran grupları ile tanışmakta ve daha önce öğrenmediği birçok alanda eğitim almaktadır. Çocuk okul eğitimi ile kendisini tanımaya başlamaktadır. İlgi alanlarını, becerilerini, başarı ve başarısızlığa karşı olan tutumlarını ortaya koymaktadır. Okul yaşamında çocukların okula ve başarıya karşı tutumu onların suça yönelmesinde oldukça etkilidir. Okul başarısı düşük, okul devamlılığını umursamayan ve okul ortamına uyum sağlayamayan çocuklar daha fazla suça yönelmektedir. Akran grubu, çocukların kendi yaş aralıklarında olan arkadaşlarından oluşmaktadır. Çocuklar aile ortamları dışında yaşıtları ile geçirdikleri boş zamanlarında birbirlerini etkileyebilmektedir. Akran grubunun çocuk üzerindeki etkisi özellikle ergenlik döneminde kendini göstermektedir. Suça sürüklenen çocukların büyük bir kısmı kendilerini daha rahat ve güvende hissetmeleri nedeniyle kendileriyle aynı yaşlardaki akranlarıyla arkadaşlık kurmaktadır. Çocuklar ergenlik dönemlerinde akran grubu tarafından kabullenilmek ve kendilerini ispatlamak istemektedir. Bu kabullenilme arzusu çoğu zaman sapkın hareketlerde bulunmalarına neden olmaktadır. Çalışmamızda Tekirdağ'da 2019 yılında suça sürüklenen çocukların büyük bölümünün eğitim seviyesinin ilköğretim düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Elde edilen verilere göre çocukların büyük çoğunlukla ilköğretim seviyesinden sonra okullarına devam etmediği görülmektedir. Bu durum, suça sürüklenen çocukların okul hayatından uzak kalmalarının onların üzerinde olumsuzluk yarattığını göstermektedir. Akran gruplarından uzakta olan çocuklar kendisinden büyük olan bireylerle daha fazla zaman geçirmekte, onları kendilerine rol model olarak seçebilmektedir. Eğitim hayatına devam etmeyen çocuklar okulda geçirmeleri gereken zamanlarını dış çevrede geçirerek daha fazla suça sürüklenmektedir.

Kentleşmenin suça yönelik etkisi yetişkinlerde olduğu gibi çocuklarda da görülmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar suça sürüklenen çocukların daha çok kentlerde yaşadığını saptamıştır. Kentlerde yaşayan çocuklar, kent yaşamının karmaşık ve hareketli yapısından etkilenmektedir. Bu etkilenme yetersizlik hissi ve isteklerin karşılanamaması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Olumsuz etkilenme, kent yaşamının olumsuzlukları, kötü sosyal çevre ile birleşince çocuklar açısından suça sürüklenme kaçınılmaz hal almaktadır. Araştırmalara göre kentlerde suça sürüklenen çocuklar çoğunlukla göç ile gelen ailelere sahiptir. Bu çocuklar yeni yaşam alanlarına uyum sürecinde sorun yaşamaktadır. Kültürel çatışma, kent hayatına maddi anlamda uyum için çalışan anne ve babanın varlığı, kentin merkezinden uzakta gecekondu hayatı gibi daha birçok nedenle çocuklar kentlerde daha fazla suça sürüklenmektedir.

Çalışmamızda Tekirdağ'ın il ve ilçe merkezlerinde yaşayan çocuklarla kırsal ve köy yerleşim alanlarında yaşayan çocukların suça sürüklenmesi arasında sayısal olarak önemli bir farka rastlanmamıştır. Bu sayısal farkın az olması kentsel yaşam alanlarında yaşayan çocukların kırsal bölgelerde yaşayan çocuklara oranla daha fazla suça sürüklendikleri görüşünün Tekirdağ İl'i özelinde ileri sürülemeyeceğini göstermektedir.

Kitle iletişim araçları ile çocuklar arasındaki ilişki günümüzdeki önemli konulardan biridir. Çocuklar yetişkinlere kıyasla iletişim araçlarından daha fazla etkilenmektedir. Çocukların, bulundukları dönem gereği dışa daha açık olmaları ve kimlik oluşturma çabası içerisinde bulunmaları yetişkinlerden daha fazla etkilenmelerine neden olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının çocuklar üzerindeki

etkisine yönelik yapılan birçok araştırma çocukların kitle iletişim araçlarının etkisi ile davranışlarının ve yaşanan olaylara bakış açılarının değiştiği sonucuna ulaşmıştır. Kitle iletişim araçları ile kendi küçük dünyasının çok daha ötesine ulaşabilmektedir. Çocuk daha önce ele aldığımız suça sürüklenme nedenlerinden hiçbirine sahip olmasa bile kitle iletişim araçlarının etkisiyle suça sürüklenmektedir. Çünkü artık çocuk farklı bir mecrada farklı bir alandadır. Bu farklı alanda daha önce karşılaşmadığı birçok insan özelliği ile de tanışabilmektedir. Bu insanlardan herhangi birini kendine rol model alabileceği gibi bu insanların yönlendirmesine de maruz kalabilmektedir. Son zamanlarda sıkça karşılaştığımız şiddet içerikli oyunlar ve ardından gelen çocuk intiharları bu durumun en somut örneğini vermektedir. Çocuklar şiddet içerikli oyunlar oynayarak şiddeti içselleştirmektedir. Şiddet eylemini gerçekleştirenlerin ceza almamaları, gerçek hayatta da ceza alınmayacağını düşündürerek çocukları oldukça büyük bir yanılgıya düşürmektedir.

Bu çalışmamızda da Tekirdağ İl'inde suça sürüklenen çocukların diğer benzer çalışmalar gibi daha çok kişilere ve mala karşı suç işledikleri belirlenmiştir. Kişilere karşı işlenen suçlar içerisinde vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçların, malvarlığına karşı işlenen suçlarda ise hırsızlığın daha fazla olduğu saptanmıştır. Çocukların işledikleri suçların daha çok küçük çaplı olması dikkat çekmektedir. Vatana, millete ve topluma karşı işlenen daha organize ve büyük çapta suçlara kıyasla daha çok bulundukları alan ile sınırlı ve kişiler hedef alınarak suç işledikleri tespit edilmiştir. Bu durum aslında çocukların dünyalarının ne kadar dar olduklarını göstermektedir. Çocukların yaşadığı çevre ve aile ortamının çocuk üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu durum aynı zamanda, çocuk suçluluğunun nedenleri arasında açıkladığımız çevreden kaynaklı nedenler içerisinde yer alan kent yapısı, akran grubu, okul ile olan ilişkisi ve kitle iletişim araçlarının çocuk üzerindeki etkisini göstermektedir. Damgalama teorisinde de ifade ettiğimiz gibi çocuk yaşadığı çevre içerisinde suça sürüklenmeden öte suça itilebilmektedir.

Tezin içeriği ve sonuç bölümünde ortaya konulan görüşlerden de anlaşılacağı üzere çalışmamızda, çocukların suça sürüklenmesinde aileden kaynaklı nedenlerin etkin bir rol oynadığı ve sağlıklı, mutlu aile ortamından uzaklaşan çocukların çevreden kaynaklı nedenler ile daha kolay suça sürüklendiğini ileri süren hipotezimizle uygun veriler elde edilmiştir.

Suça sürüklenen çocukların, yaşadıkları alan ile sınırlı olan küçük dünyalarında aile en temel yapı taşıdır. Hayatı tanıdığı ilk ortam olan aile, çocuğun sosyal hayata karıştığında çevreden kaynaklı suça sürüklenme nedenlerini önlemek için oldukça etkili bir role sahiptir. Aile ortamında yeterli eğitimi, ilgiyi ve sevgiyi alan çocuk çevrenin etkisinde daha az kalmaktadır. Çocukların suça sürüklenmemeleri için ailesi ile olan ilişkileri çok önemlidir. Bu konuda aile bireylerinin çocuğa sunduğu aile ortamı ve çocuğa karşı tutumları araştırma sonucu ile bir kez daha önemini göstermektedir. Aile ortamında sorun yaşayan çocuğun ailesi ile olan bağı zayıflamaktadır. Bu durumda çocuk çevresinden daha fazla etkilenmektedir. Ailesinden uzaklaşan ve çevresinden daha fazla etkilenen çocuk çok daha fazla suça sürüklenebilmektedir.

Çocukların suça sürüklenmesini önlemek için ilk önce neden suça sürüklendiklerinin bilinmesi gerekmektedir. Tespit ettiğimiz nedenlerin olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmak için hem toplumsal olarak hem de bireysel düzeyde çocuklarımıza destek olmamız gerekmektedir. Wilson ve Kelling tarafından geliştirilen "Kırık Camlar" teorisinde de ifade edildiği gibi sorunun başlangıç aşamasında yapılan uygun müdahaleler çocukların suça sürüklenmesinin, ileride suçlu dünyasının bir parçası olmasının önüne geçilebilir. Çocukların dünyasında oluşturulabilecek bir değişim gelecek için çok şey ifade etmektedir.

Çocukların suça sürüklenmelerini önlemek için zamanında ve gerekli müdahalelerde bulunmak sadece onların geleceği için değil toplumun geleceği için de oldukça önemlidir. Çocukların birer birey oldukları unutulmamalıdır. Onlara hem aile hem de sosyal çevre ortamlarında birer birey oldukları hissettirilmelidir. Onların duygularını ve düşüncelerini dışa yansıtmalarında yardımcı olunmalıdır. Aile ortamlarının sağlıklı, mutlu ve güvenli olması konusunda çalışmalar ve katkılar

gerçekleştirilmelidir Böylece, mutlu, sağlıklı aile ortamlarında yetişen, yoğun yaşadıkları duygularını bastırmadan ifade edebilen, dışa dönük ve öz güveni yüksek yetişen çocukların suça sürüklenmelerinin önlenmesinde anlamlı bir başarı elde edilecektir.

KAYNAKÇA

Acar, G. ,Demir, A.,Görmez, D. ve Keser, İ. (2015), "Aile ve Çocuk Suçluluğu İlişkisi", *Hacettepe Universitiy Faculty of Health Sciences Journal,* Cilt:1, Sayı:12, ss:651-656. (Uluslararası Katılım III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi '' Erken Müdahale'')

Akıncı Sokullu, F. (2013), *Kriminoloji*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 10.Baskı, İstanbul.

Akpınar, İ. (2018), *Suç Olgusu, Suç Teorileri ve Kadın Suçluluğu: Kayseri Örneği*, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyolji Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Niğde.

Aksoy, A. ve Öğel, K. (2004), Tutuklu ve Hükümlü Ergenlerle İlgili Yapılan Tezlerin Özetleri, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün Gözetimindeki Çocuklara Yönelik Hizmetlerin İyileştirilmesi Projesi İhtiyaçların Belirlenmesi Çalışması, Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği, İstanbul, ss.192.

Alacakaptan, U. (1975), *Suçun Unsurları,* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 372, Sevinç Matbaası, Ankara.

Arabacı Baysan, L., ve Taş, G. (2017(a)), "Çocuklarda Suça Sürükleyen Faktörler, Ruhsal Problemler ve Hemşirelik Bakımı", *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi,* Cilt.8, Sayı.2, ss. 110-117.

Arabacı Baysan, L., Taş, G. ve Dikeçi, G.(2017(b)), " Çocuk ve Ergenlerde Madde Kullanımı, Suça Yönelme, Ruhsal Bozukluklar ve Hemşirelik Bakımı", *Bağımlılık Dergisi*, Cilt:18, Sayı:4, ss. 135-144.

Arıkan, H.(2020), "Türkiye'de Çevresel Etmenler, Yoksulluk ve Çocuk Suçluluğu Haritalama", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt: 10, Sayı: 1, ss. 53-78.

Arslan, A. ve Duğan, Ö. (2016), "Suça Yönelmiş Çocukların Medyada Temsili: Bir Alan Araştırması", *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi,* Cilt:4, Sayı:1, ss. 303-325.

Aslan, Y. (2008), "Çocuk Suçluluğunda Ulusal ve Uluslararası Hukuk Düzenlemeleri", *Ankara Barosu Dergisi,* Yıl:66, Sayı:4, ss.88-96.

Avcı, M. (2008), "Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve Çözüm Önerileri", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Cilt:11, Sayı:1, ss. 49-73.

Aydın, D. (2002), "Uluslararası Ceza Hukukunun Gelişimi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:51, Sayı: 4, ss. 131-167.

Aydın, H., (2010),*Yerel Yönetimlerin Çocuk Suçluluğunu Önlemedeki Rolü,* Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı (Yüksek Lisana Tezi), Bolu.

Bağış, R. (2019), "Çocukları Suça Sürükleyen Çevresel Nedenler: Sosyal Bağ ve Sosyal Öğrenme Teorileri Işığında Bir Değerlendirme",*Humanitas*, Cilt:7, Sayı:14, ss. 203-221.

Bayer, A. (2013), "Değişen Toplumsal Yapıda Aile", *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Cilt: IV, Sayı: 18, ss. 102-129.

Bayındır, N., Özel, A. ve Köksal, E. (2007), "Çocuk Suçluluğu Demografisi", *Polis Akademisi Dergisi*, Cilt:9, Sayıs:1-4, ss. 95-108.

Bayrakcı, M. (2007), "Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması", *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:14, ss.198-210.

Boğa, M. (2011), *Çocuk Suçluluğunun Sosyo-Ekonomik Sebepleri ve Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirler,* Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı(Yüksek Lisans Tezi), Kütahya.

Bilaç, Ö., Şentürk, B., Orhon, Z. ve Bayrak, A. (2014), "Suça Sürüklenen Çocukların Suç ve Tanı Dağılımlarının İncelenmesi: Kesitsel Bir Araştırma", *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, Cilt:21, Sayı:2, ss. 115-121.

Birleşmiş Milletler Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kuralları (Pekin (Beijing) Kuralları)

Bülbül, S. ve Doğan, S. (2016), "Suça Sürüklenen Çocukların Durumu ve Çözüm Önerileri", *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi,* Cilt:59, Sayı.1, ss. 31-36.

Cani, İ. (2013), "Ailenin Tarihsel Gelişimi: Dünü, Bugünü ve Yarını", *Sistematik Aile Sosyolojisi*, Editör: Mustafa Aydın, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya.

Cantürk, G. (2005), "Çocuk Suçluluğunda Adli Psikiyatrik Değerlendirme", *STED*, Cilt:14, Sayı:2, ss.31-34.

Cote, S. (2002), *Criminological Theories: Bridging the Pastto the Future,* United States of America: Sage Publications, ss.411.

Cömert, Ö. (2018), *Mükerrer Çocuk Suçluluğu: Bitlis İli Örneği*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ.

Çapur Öztürk, E.,Ulutaşdemir, N. ve Balsak, H. (2015), "Çocuk ve Suç" , *Hacettepe Unıversitiy Faculty of Health Sciences Journal,* Cilt: 1, Sayı:12, ss. 120-124.(Uluslararası Katılım III, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi "Erken Müdahale").

Çakaloz, B., Ünlü, G., Terzioğlu, M., Kapubağlı, N. ve Tekkanat, Ç. (2016), "Çocuklarda Suç Davranışı ile Sosyo-Demografik Özelliklerin ve Zekanın İlişkisi", *Anadolu Psikiyatri Dergisi,* Cilt:17, Sayı:5, ss. 411-418.

Çakır, S. (2011), "Türkiye'de Göç, Kentleşme/Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:23, ss. 209-222.

Çakmak, C. (2015), "Suçu Açıklayan Sosyo-Ekonomik Temelli Yaklaşımlar", *Journal of Political Sciences Reserarches*, Cilt: 1, Sayı: 1, ss. 1-49.

Çalı, H. H. ve Tombul, F. (2014), "Nötrleştirme Teknikleri ve Kentsel Mekan da İşlenen Hırsızlık Suçları: Erzurum Alan Araştırması Örneği", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:13, Sayı:51, ss. 307-328.

Çocuk Koruma Kanunu

Çoğan, O. (2006), *Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Edirne Ceza Mahkemelerinde Açılan Davaların Bu Yönden İncelenmesi*, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Çoşar, Y. (2005), "Kentleşen Türkiye'de Çocuk Suçluluğu" , *Türkiye Barolar Birliği Dergisi,* Sayı:56, ss. 281-317.

Çoştan, U. (2014), *Suç ve Suç Önleme Stratejileri Doğrultusunda Ankara İli Örneğinde Suçu Önleyici Yaklaşımlar,* Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı(Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale.

Demiray, N. (2018), *Çocuk Suçluluğunu Etkileyen Muhtemel Faktörler: Suç Korkusu, Kentleşme ve Aile Yapısı Samsun İlkadım ve Canik İlçeleri Örneği*, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Samsun.

Demirel, P. (2017), *Yetişkin Suçluluğuna Neden Olan Sosyo-Ekonomik Faktörler*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı (Doktora Tezi), Ankara.

Derdiman, C. (2010), "Kentleşmenin Suça Etkisi ve Kentlilerin Suçla Mücadelesinin Sosyal ve Hukuki Boyutları", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi,* Cilt:19, Sayı:3, ss. 49-73.

Dilber, F. (2014), "Kitle İletişim Araçları ve Suç Olgusu", *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırma Dergisi,* Cilt:16, Sayı:1, ss. 60-66.

Dinç, A. (2013), *Çocuk Suçluluğunda Ailenin Rolü*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale.

Dinçer, D. (2019), "Üniversite Öğrencilerinde Suçluluk Kavramı Üzerine Metaforik Bir İnceleme", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 18, Sayı:71, ss. 1222-1238.

Dursun, H. (1997), "Damgalama Teorisi ve Suç", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi,* Cilt:3, Sayı:4, ss. 309-322.

Dolu, O. (2012), *Suç Teorileri: Teori Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji*, Seçkin Yayın, 4.Baskı, Ankara.

Dolu, O. (2013), Suç ve Sapma Teorileri, Aytekin Geleri (Ed), *Suç Sosyolojisi İçinde*, Anadolu Üniversitesi Yayın No:2886, Eskişehir.

Domaniç, H. (2007), *Taratılıştan Bu Yana Kadın Haklarının Gelişimi ve Soruları*, Arıkan Basım Yayım Dağıtım,1.Baskı, İstanbul.

Erdoğdu, Y. (2005), "Suça Yönlendirilen ve Yönlendirilmeyen Çocukların Aile İlişkileri ile Saldırganlık Davranışlarının Karşılaştırması", *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, Cilt:12, Sayı:3, ss. 106-114.

Ereş, F. (2009), "Toplumsal Bir Sorun: Suçlu Çocuklar ve Ailenin Önemi", *Aile ve Toplum*, Cilt: 5, Sayı: 17, ss. 88-96.

Esen, S. (2008), *Kentleşme ve Kentleşme Sürecinin Çocuk Suçluluğu Üzerindeki Etkileri (Ankara Örneği),*Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kent ve Çevre Sorunları Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Fırat, S. (2008), "Yoksulluk, Kentlerde Suç Artışı ve Kent Merkezlerinde Özel Güvenlik Verileri", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* Cilt:10, Sayı:3, ss. 201-288.

Fişek, G.,Çiner, C. U. ve Akpınar, T. (2008), "Çocuk Suçluluğunda Öncü Çalışmalar ve İki Doktora Tezi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt: 57, Sayı: 2, ss. XVII-XXIX.

Gökpınar, M. (2007), "Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Çocuk Suçluluğu", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi,* Sayı:72, ss. 2016-233.

Gökulu, G. (2010), "Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:24, Sayı: 1, ss. 209-226.

Gökulu, G. (2019), "Suç Kuramları: Biyolojik ve Psikolojik Yaklaşımlar: Eleştirel Bir Değerlendirme", *Türk Psikoloji Yazıları*, Cilt:19, Özel Sayı, ss. 16-28.

Güllü, İ. (2014), "Suç Olgusuna Teorik ve Eleştirel Bir Yaklaşım", *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* Cilt:16, Özel Sayı:1, ss. 104-107.

Gültekin, G.,Akduman, B. ve Cantürk, G. (2007), "Ergen Suçluluğunda Bazı Kişisel ve Ailesel Özelliklerin İncelenmesi", *Türk Pediatri Arşivi*, Cilt:42, Sayı:4, ss. 156-161.

Günay, M. (2012), "6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C.3, S.10, ss. 647-686.

Günce, G. (1983), *Çocuk Suçluluğu ve Aile: Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu*, Anakara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Güral, B. (2009), *Türkiye'de Çocuk Suçluluğu ve Nedenleri Erzurum Örneği*, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırma Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi),Ankara.

Gürsoy, M. (2013), *Kentleşme Sürecinde Göç Suçluluk ilişkisi*, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Güven, Ö. (2018), "Suçun Sosyolojisi ve Haber Söyleminde Temsili", *Gaziantep Ünıversitiy Journal of Socıal Sciences*, Cilt: 17, Sayı: 1, ss. 176-195.

Hafızoğulları, Z. ve Güngör, D. (2007), "Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 69, ss. 21-50.

Hamarat, H. (2019), *Kentleşme ve Çocuk Suçluluğu*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kamu Yönetimi Programı (Yüksek Lisans Tezi), Trabzon.

Hatipoğlu, F. (2008), *Kentleşmenin Çocuk Suçluluğuna Etkisi ve Bir Çözüm Önerisi Denemesi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Işık, H. (2006), "Çocuk Suçluluğu ve Okullar ile İlişkisi", *Ahi Evran Kırşehir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 2, ss. 287-299.

Işık, Ş. (2005), "Türkiye'de Kentleşme ve Kentleşme Modelleri", *Ege Coğrafya Dergisi*, Sayı:14, ss. 57-71.

Işık, Ü., Aktepe, E., Akyıldız, A., Yıldız, A. ve Şimşek, F. (2019), "Bir Üniversite Hastanesinde Değerlendirilen Suça Sürüklenen Çocukların Sosyo-Demografik ve

Klinik Özellikleri:2014-2018 Verileri", *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, Cilt:26, Sayı.2, ss.175-182.

İçli, T. (2009), *Çocuk Suç ve Sokak: Sokakta Yaşayan Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar*, Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara, ss. 166.

İldeş, N. (2003), "Aile ve Şiddet", Radyo ve Televizyonlarda Şiddet ve İntihar Haberleri, 23 Mart 2002, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yayını, Ankara.

İslamoğlu, G. (2017), *Çocuk Suçluluğunun Sosyolojik Olarak İncelenmesi: İstanbul Gaziosmanpaşa Örneği*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Sivas.

Kaplan, D. ve Başak, T. (Çeviren) (1998), "Birleşmiş Milletler Sosyal ve Ekonomik Konseyin Aile İçi Şiddet Raporu Ve Görüşler", *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2, Ankara.

Kamer, V. (2013), "Çocukların Suça Sürüklenmesine Neden Olan Faktörler ile İlgili Sosyolojik Teoriler", *TAAD*, Yıl:4, Sayı:12, ss. 219-238.

Kaner, S. (2019), "Suçluluğu Açıklayan Yaklaşımlar", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:25, Sayı:2, ss.473-496.

Karakeyha, H. ve Usluadam Kamer, A. (2015),'' Türk Ceza Hukuku Öğretisinde Suçun Manevi Unsuru Bağlamında Suç Genel Teorisine İlişkin Görüşler'', *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2, ss. 1-24.

Karaman Kepenekçi, Y. ve Yücedağ, Ö. (2000), "Okullarda Suçun Önlenmesi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* Cilt: 33, Sayı: 1-2, ss. 143-163.

Karasu, M. A. (2008), "Türkiye'de Kentleşme Dinamiklerinin Suça Etkisi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt: 57, Sayı:4, ss. 255-281.

Karataş, K., Aktaş, G. ve Orhan, M. (2020), "Ankara'da Çocuk Suçluluğu: Emniyet Çocuk Şubeye Gelen Olgular Üzerine Bir Değerlendirme", *Türkiye Sosyal Araştırma Dergisi*, Yıl:24, Sayı:1, ss.137-156.

Kaya, M. (1997), "Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü", *On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:9, Sayı:9, ss.193-204.

Kenevir, F. (2015), "Suç, Sosyal Sapma ve Din: Suça Karışan Kadınların Dini Bağlılık Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma", *Dini Araştırmalar,* Cilt:18, Sayı:46, ss. 233-249.

Kılınç, B.ve Kılınç E. P. (2018), "Yeni Medya Ortamında Çocuk Birey: Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya Pedagojisinin Önemi", *Akdeniz İletişim Dergisi*, ss. 9-23.

Kızmaz, Zahir (2004), " Öğrenim Düzeyi ve Suç: Suç-Okul İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt: 14, Sayı: 2, ss. 291-319.

Kızmaz, Z. (2005), "Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyeli Üzerine Bir Değerlendirme", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 29, Sayı: 2, ss. 149-174.

Kımter, N. (2015), "İlgili-Seven Anne –Baba Tutumları ile Din ve Dindarlık Arasındaki İlişki Üzerine", *Dini Araştırmalar*, Cilt: 18, Sayı: 46, ss. 9-44.

Kocadaş, B. (2007), "Düşük Sosyo-Ekonomik Yapı ve Suç İlişkisi: Malatya'da Çocuk Suçluluğu", *Sosyoloji Araştırma Dergisi,* Cilt:10, Sayı:1, ss. 157-186.

Koç Başaran, Y.(2018), Okullarda Çocuğun Suça Sürüklenmesinin Önlenmesi, Yasemin Karaman Kepenekçi- Pelin Taşkın(Ed), *Prof. Dr. Emine Akyüz'e Armağan Akademisyenlikte 50. Yılı İçinde*, Pegem Akademi, Ankara, ss. 241-252.

Konuk, G. (2019), *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Çocuk Hakları ve Çocuk Suçluluğu*, Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırma Enstitüsü Avrupa Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Korkmaz, M. ve Erden, G. (2020), "Çocukları Suç Davranışına Yönelten Olası Risk Faktörleri", *Türk Psikoloji Yazıları*, Cilt:13, Sayı:25, ss.76-87.

Köseoğlu, M. (2011), *Çocuk Suçluluğunda Arkadaş Çevresinin Rolü,* Hacateppe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı (Yüksek Lisana Tezi), Ankara.

Kunt, V. (2003), *Suç ve Çocuk*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Antropoloji Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, ss.110.

Lök, N.,Başoğlu, C. ve Öncel, S. (2016), "Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkileri ve Psikososyal Desteğin Önemi", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, Cilt: 5, Sayı: 17, ss. 88-96.

Nazlı, R. S. ve Sarı, G. (2019), "Kitle İletişim Araçlarının Çocukların Algısına Etkisi: 15 Temmuz Örneği", *Türkiye İletişim Araştırma Dergisi,* Özel Sayı, ss. 13-31.

Ok, A. (1989), *Kurumlar ve Suçlu Çocuklar*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.

Okan İbiloğlu, A. (2012), "Aile içi şiddet", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar,* Cilt. 4, Sayı.2, ss.204-222.

Önay, H. (2009), *Türkiye'de Çocuk Suçluluğunun Önlenmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü: Anakara Büyükşehir Belediyesi Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezi Örneği*, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Ceza Adaleti Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Önder, M. (2008), "Medya Kıskacındaki Çocuklar", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi,* Cilt: VIII, Sayı:4, ss. 183-190.

Öter, Adem (2018), "Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenlerine Sosyolojik Bir Bakış: Antalya Örneği", *21.yüzyılda Eğitim ve Toplum*, Cilt: 7, Sayı: 21, ss. 739-769.

Özarslan, B. ve Akça, M. (2017), "Damgalama Algısı ve Sapma Davranışı İlişkisinde Kişilik Özelliklerinin Düzenleyici Rolü", *International Journal of Academic Value Studies*, Cilt:3, Sayı:13, ss. 357-369.

Özaşçılar, M. (2016), "Şiddet Davranışının Nedenlerini Açıklama da Biyolojik Temelli Kuramların Rolü", *Türk Psikoloji Yazıları*, Cilt:19, Özel Sayı, ss. 16-28.

Özmen, S. ve Erdemi, R. (2018), "Damgalamanın Kavramsal Çerçevesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* Cilt:23, Sayı:1, ss. 185-208.

Öztürk Karakuş, H. (2017), "Çocukluğun Tarihsel Gelişimi Üzerine Düşünceler", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 13, ss. 253-276.

Öztürk, M. (2007), *Sokakta Çalışan ve Suç İşlemiş Çocukların Toplumsal ve Bireysel Uyum ve Davranış Bozukluklarının Ölçülmesi*, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Disiplinlerarası Adli Tıp Anabilim Dalı Adli Psikoloji (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Öztürk, N. (2017), "Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:8 Sayı:1, ss. 32.

Öztürk, A. B. (2014), *Erkeklik ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Eşine Şiddet Uygulayan Erkekler*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

Pak, M. D. (2017), "Sosyal Hizmet ve Pozitivist Okul Ekseninde Suç Olgusuna Eleştirel Yaklaşım", *Toplum ve Hizmet*, Cilt:28, Sayı: 1, ss. 227-245.

Polat, O. (2002), "Çocuk Suçluluğu", (https://www.kriminoloji.com/Cocuk_suclulugu-Oguz_Polat.htm, 23.10.2019).

Püsküllüoğlu, A. (2007), *Türkçe Sözlük*, Can Yayınları, İstanbul.

Sarı, E. ve Arslantaş, H. (2018), "Ergen Suçluluğu", *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, Cilt: 27, Sayı: 4, ss. 397-413.

Sarıgüzel, H. (2013), "Uluslararası Ceza Mahkemesi", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Sayı:3, ss. 230-273.

Serter, G. (2013), "Şikago Okulu Kent Kuramı: Kentsel Ekolojik Kuramı", *Planlama*, Cilt: 23, Sayı: 2, ss. 67-76.

Şahinli, K. (2012), *Çocuk Suçluluğuna Sebep Olan Ailesel Faktörler: Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda Bulunan Tutuklu ve Hükümlü Çocuklar Üzerine Bir Çalışma*, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Ceza Adaleti Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Şenses, Ü. (2010), *Türkiye'de Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Önlenmesi: Adıyaman Örneği*, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Adli Bilimler Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, ss. 141.

Şentürk, Ş. (2018), "Suça Sürüklenmiş Çocuklarda Ana-Baba Tutumları ve Suçun Nedenleri", *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı:3, ss.38-48.

Takış, T. (2007), "Şiddet ", *Doğu Batı Yayınları Düşünce Dergisi*, S.43, Ankara, ss. 233.

Taşkın, E. E. (2019), *Çocuk Suçluluğunda Akran Etkisi (Isparta Denetimli Serbestlik Örneği),* Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Isparta.

Temür, T. (2012), *Kentleşme, Çocuk Suçluluğu ve Eğitim: İstanbul İli Örneği*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Terzi, A. K. (2007), *Kent Ölçeğinde Çocuk Suçluluğu: Çankaya Örnek Araştırması*, Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Toprak, U. (2011), "Çocuk Suçluluğunun Karakteristik ve Yapısal Özellikleri", *Türkiye Barolara Birliği Dergisi*, Sayı: 95, ss. 313-330.

Turgut, F. (2017), "Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar", *Medeniyet ve Toplum*, Cilt: 1, Sayı: 1, ss. 93-117.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (1995), Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, ss. 128.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu (1996), Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi, ss. 375-384.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (2009), "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması", Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (2019), Türkiye Uyuşturucu Raporu, EGM Yayın Katoloğu No: 703, ss.116.

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası

Türk Medeni Kanunu

Türk Ceza Kanunu

United Nations International Children's Emergency Fund (2007), "Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları", *Dublin Teknoloji Enstitüsü,* ss. 130.

United Nations International Childern's Emergency Fund (2013), Çocuk Adalet Sistemi İçin Eğitim Programı Uluslararası Çocuk Mevzuatı, ss. 88.

Uluğtekin, S. (1991), *Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma*, Kendi Yayını, Ankara, ss.233.

Uluslararası Çocuk Hakları Merkezi (2012), Çocuk Hakları İzleme Raporu: Çocukların Ev İçinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması, ss. 80.

Uzun, Z. (2015), *Suç ve Değer İlişkisi: Suça Sürüklenmiş Çocuklar Üzerine Bir Araştırma*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Ünal, G. (2005), "Aile İçi Şiddet", *Aile ve Toplum*, Cilt:2, Say:.9.

Ünsal, T. (2015), "Kentleşme ve Suç İlişkisi: Çocuk Suçlular", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 23, ss. 255-271.

Yatmaz Erdiller, Z., Erdemir, E. ve Erbil, F. (2018), "Okul Öncesi Öğretmen Adayları Anlatıyor", *Eğitimde Nitel Araştırma Dergisi*, Cilt:6, Sayı: 3, ss. 284-312.

Yahyagil, M. (1998), "Kentlerin Kültürün Gelişmesindeki Etkileri", *Sosyoloji Konferansları Dergisi,* Sayı: 25, ss. 105-120.

Yavuzer, H. (1986), *Psiko-Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu,* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 2798, İstanbul, ss. 205.

Yavuzer, H. (1997), *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitapevi, İstanbul, ss. 344.

Yücel, C. (2004), "Durkheim ve Merton'un Anomi Kuramları Bağlamında Cemaatten Cemiyete Türk Toplumu", *Muhafazakar Düşünce Dergisi,* Yıl:1, Sayı:2, ss. 95-105.